

Ivan Bajo

Mosoly a kötélén

**Ivan Bajo nagyszombati (Trnava) hegymászó-edző és pszichológus
vidám történetei hegymászókról - az 1960-as évekből.**

A cikkeket szlovák eredetiből fordította:
Szabó Gábor (Kinizsi TE. Encián Szo.)

(Ivan Bajonak a Nagyszombati Százasról a Krasý Slovenskában írt cikke csinált kedvet néhányunknak, a Kinizsi TE. Encián Szo. tagjainak, hogy többször részt vegyünk a Nagyszombati Százás 100 km-es teljesítménytúrán, majd az élmények alapján megrendezzük az első hazai teljesítménytúrát, a Kinizsi Százast)

És a kötél?

TARTALOM

MOSOLY A KÖTÉLEN	
HOGYAN LETT EMIL HEGYMÁSZÓ ?	
NEM-HEGYMÁSZÓK HEGYMÁSZÓKRÓL	
A CEPREKRŐL ÉS HEGYMÁSZÓKRÓL	
A GYENGÉD MÁSZÓTÁRS	
CINIKUS PLATNI	
ELESETT A KUTYATORONY	
KŐEMBER-PARÁDÉ	
TÓNI, A MEGRENDÍTŐ	
HOGYAN KÉSZÜL A HEGYMÁSZÓ FÉNYKÉP	
FEKETÉVEL FEHÉREN HEGYMÁSZÓKRÓL	
ANTÓNIO ZGYESZ!	
KÖRKAPCSOLÁS A HEGYMÁSZÓKHOZ	
JÓ ÉTVÁGYAT - ÉS EGÉSZSÉGÜNKRE, HEGYMÁSZÓK	
MULATSÁGOS TÖREDÉKEK - EGYÉBKÉNT KOMOLY CIKKEKBŐL	
HEGYMÁSZÓ KARÁCSONYEST	
A HEGYMÁSZÁS - UNIVERZÁLIS SPORT	
MOSOLY A KÖTÉLEN - TÖREDÉKEK	

MOSOLY A KÖTÉLEN

Meredek gránitfal. A fal felső részén hegymászó pár látható. Az előlmászó a csúcskéményben halad, és nemsokára már fölér. Aztán csak néhány könnyű méter, a kötömbökön és a gyepeken át, és megáll a csúcson. Egyszercsak felkiált. Az előlmászó kiesik a kéményből, fejével lefelé vagy húsz métert zuhan. Fokozatosan kitépi az összes szöveget, magával rántja mászópartnerét, és együtt zuhannak még tíz métert. A kötélmegakad egy sziklabevágásban, csodával határos módon megtartja a hatalmas rántást - a hegymászók megmenekültek. Lassan magukhoz térnek, megsebesültek és sokkot kaptak, de élnek. Következik a hosszadalmas, bonyolult ereszkedés a falból, és a traversálás. Maguktól képesek erre, és szintén saját maguk vonszolják be magukat a Rabló menedékházba.

Nevetségesnek tűnik ez? - Nekem ugyan nem. Egy szemernyit sem. No és látják, amikor ezt a szerencsés végű kalandot a szereplői a menedékházban elmesélték, a ház rengett a röhögéstől.

Régen történt. A Rabló-házban ültem, és a lemenetelre készültem. Tizenhat éves voltam, számarköhögésem és idült tüdőgyulladásom volt, beteges és rozoga voltam. Annál nagyobb volt a csodálatom a hegymászók iránt, akik a szomszéd asztalnál ültek. Hegymászó történeteket és élményeket meséltek egymásnak. Az elbeszélések számomra érdekesek és drámaiak voltak, de mindenekelőtt nagyon vidámak. Egyetlen történetből sem hiányzott egy jó adag humor.

Ekkor a helyiségbe két hegymászó lépett be - egy pillanatra minden lecsendesült. Mindkét férfi rosszul nézett ki - sebesülten, véresen, szétszaggatott szélblúzban és nadrágban. Az alacsonyabbiknak a fél arcát megszáradt vér fedi, és fájdalmas grimasszal a bordáit fogja. A magasabbiknak erőtlen a keze és sántít. A hegymászók nyomban felugrottak az asztaltól, leültették az újonnan érkezetteket, forró teát és rumot tettek eléjük, és elkezdtek ingázni. A férfiakat levetkőztették, sebeiket kezelték és bekötözték, a magasabbiknak rögzítették az eltört kezét. Semmit sem kérdeztek. A férfiak a kezelés, a tea és rum után szemmel láthatóan jobban érezték magukat, és egy további rum után „bolháik kezdtek feléledni”. Befogtak az elbeszélésbe, hogy miként estek ki a falból, ez hogy következett be, és mi jött ezután. Alapjában véve csak a puszta tényeket tárták fel, amelyeket már fentebb említettünk, egy meglehetősen odüsszeia formájában, engem azonban más lepett meg: az egész történetet mindketten olyan bolondosan vidám hangulatban mesélték el, mintha nem is élték volna át, hanem az előbb látták volna Stan és Pan előadásában. A ház zengett a szüntelen nevetéstől. Szintén nevettem, de nem úgy, mint a többiek. Láttam, hogy a hegymászók ugyanakkor ezt intenzíven átéltek, részvételtjesen nevetnek, mintha éppen mindegyikük valamilyen szörnyen nevetséges véletlen módon maradt volna életben.

Így találkoztam először a durva, gyakran fekete hegymászó humorral, olyan emberek klasszikus előadásában, akik egy kissé a másvilágról tértek vissza, az élet, a lét és nemlét keskeny határa mögül, amelyen gyakran megfordultak, ahol az élet a legintenzívebb, a legzamatosabb. Ebben talán csak a front vagy a lövészárók humorához hasonlít, avagy a pirotechnikusok, kaszkadőrök, torreádorok, Forma-1 versenyzők és egyéb bolondok humorához.

A hegymászó humor rendi humor. Nem hegymászt is elszórakoztathat, de az nem az igazi - egyszerű okból: a nem hegymászó nem tudja magát eléggé beleképzelni a hegymászó helyzetekbe. A nem hegymászó még nem gabalyodott be a kötelek gombolyagába az áthajlás alatt, nem estek le a szögei a fal legnehezebb pontján, soha nem lépett be a nyakában lévő kötélgyűrűbe, hogy a következő pillanatban a falhoz verje a homlokát. A nem hegymászó nem bivakolt bőrig ázva a szellős pilléren, nem esett be gleccserszakadékba, és kuloárban sem utazott egy alattomos lavinával. Ez hasonló, mint a katonai vicceknél és történeteknél - a legjobban mulatnak rajtuk a jelenlegi vagy volt katonák, kevésbé a nem katonák, és legkevésbé a nők, akik az ilyen katonai történeteknél általában csak unatkoznak. Ugyanúgy a hegymászó humor - magukhoz a hegymászókhoz áll a legközelebb. De ezt akkor a Rabló-házban még nem tudtam.

240 76

A hegymászó fakír

Három évvel később hegymászó lett belőlem. Az első túrám egy pilléren, a Déchy-csúcsra vezetett. Tele volt esővel, köddel, kevergéssel és összeisszasággal. Amolyan kezdő túra. A harmadik zivatar után megpróbáltunk a sűrű ködben és később a teljes sötétségben megszökni, leereszkedni. Nem sikerült, rossz ereszkedési irányt választottunk, ötös terepre kerültünk, képtelenek voltunk lehúzni az ereszkedőköteleket, és az eredmény: bivak. Hideg, lökésszerű szélben, nyitott pilléren, bőrig ázva. Az orrunkig sem láttunk el, nemhogy két méterre magunk alá.

Virradatkor megállapítottuk, hogy éppen két méterre bivakoltunk a föld - fű és moréna - felett, amely a Téry-házhoz vezetett le. Elég lett volna leugrani... Ez ott fenn egyáltalán nem tűnt nevetségesnek. Fogvacogva léptünk be a Téry-házba. Éjfél óta csak egy kérdés foglalkoztatott: ez az a hegymászás, amiről annyit álmodoztam?! Nem lesz jobb megszökni a kaktusz- vagy bélyeggyűjtéshez? De amikor átöltözve, szárazon, melegen, forró tea mellett emlékeztünk az előző napunkra és éjszakánkra, a balgaságokra, amiket elkövettünk, és az idióta párbeszédre, amelyek elhangzottak, csurogtak a könnyeink a nevetéstől, és a jelenlévő barátainknak, hegymászóknak szintén. A nem-hegymászók inkább furcsállva mint vidáman néztek ránk.

A hegymászásnál maradtam, és ha ezerszer születnék, akkor ezerszer hegymászó szeretnék lenni. Sok, túl sok élményem és emlékem van. A kötélen az öröm perceit és a rémület pillanatait éltem át, játékot és viadalt, győzelmeket és vereségeket. Sok vidám élményem fűződik a mászóiskolákhoz, hegymászó táborokhoz, tábortüzekhez, menedékházakhoz, és a hegycsúcsokra vezető utakhoz. Megállapítottam, hogy a hegymászók többségének fejlett humorérzéke van, amely általában a legbutább helyzetekben sem hagyja őket el.

Emlékszem, amint egy barátomat - újságíró, mint riportert és fényképészt - egy vitorlás hajóra hívták meg, amely sok héten és sok tengeren keresztül szántotta a hullámokat a háromtagú legénységével, amelyet a hegymászó barátomon kívül két vitorlázó alkotott. Fantasztikus élményekkel tért vissza, de állandóan hangsúlyozta:

- Kár, hogy az a kettő nem volt hegymászó.

- Miért?

- Én azt nem is tudom rendesen kifejezni, hogy miért. Talán azért, mert a hegymászók valahogy jobban látják a dolgokat, jobban képesek felfogni és átélni az eseményeket. Könnyebben és gyorsabban tudnak alkalmazkodni, könnyebben viselik el a bajok minden fajtáját - nem hagyja el őket a humorérzékük. Hegymászókkal az egész könnyebb, szebb és vidámabb lett volna.

Már a harmadik nap rájöttem, hogy a hegymászóknak érzékük van az igazi, durva, fekete humorhoz. A következő esettel akarom illusztrálni, amely homokköves hegységben történt:

Két hegymászó találkozott - két homokköves a sziklák alatt. Nem ismerték egymást, de hát mert nem volt mászópartnerük, megegyeztek egy együttes vasárnapi mászásban. Az egyikük itt otthon volt, de nem volt kötele. A másik nem ismerte ezt a vidéket, de volt kötele (30 méteres). Felmásztak a 22 méteres toronyra, a gyűrűn átfűzték a kötele, ledobták az áthajlásba az ereszkedéshez. A helybeli nem vette észre, hogy a kötél csak 30 méteres. Az ereszkedés pedig 40-esre készült, két méteres leugrással. Így az idegen a bennszülöttől a következő utasítást kapta:

- Aztán lent nehogy megijedj, nem ér ez le egészen, de ezt már nálunk leugorják.

A semmit sem sejtő idegen ereszkedett elsőnek. A kötél vége őt nem két méterre, hanem 7 méterre érte. Ez még egy ejtőernyősnek is elég!

Rákiáltott a partnerére:

- Most mit tegyek?

Az ugyan nem látta őt az áthajlás miatt, de azért kitartóan biztatta:

- Ugorj! Ne légy beszari, nálunk ezt már leugorják!

- Az istenit, ez szörnyen magasan van!

- No igen, nálatok ez szörnyen magasan van, természetesen ezt nálunk nyugodtan leugorják a zöldfülűek, a hegymászó mamák, nagypapák és nagymamák, sőt, még a gyerekek is.

A szerencsétlen férfi elszomorodott, egy ideig még ringatódzott a kötél végén, majd amikor már az egész teste megmerevedett, eldobta magát a földre, mint egy zsák krumplit, és megrándította a térdét. Az áthajlás alá kúszott, és erős hangon felkiáltott: - Remek! Lent vagyok! Jöhetsz!

A bennszülött szitkozódott:

- No ez aztán eltartott! Egy örökkévalóság volt!

És ereszkedett a csapdába. A kötél végén kiguvasztotta a szemeit, és elkezdett sóhajtozni, jajgatni és rángatózni. Amikor már érett volt, az áthajlás alól kárörvendően rá morgott a partnere:

- Ez aztán az örökkévalóság! Ne félj! Hopp! Hát ezt már nálatok leugorják a nagymamák is, még a gyerekek is. Hopp!

Következett az ugrás - esés, és a kitört boka. A partner egy lábon odaszökdécselt a bennszülötthöz, elsősegélyben részesítette, majd mikor a legnagyobb fájdalom felengedett, és feléledt a sokkból, egymás szemébe néztek, és mindketten önfeledten nevetni kezdtek, majd kölcsönösen egymást támogatva elugrándoztak - bekúsztak a legközelebbi kocsmába, ahol a sérülésre való tekintet nélkül hosszasan ittak az egészséges lábakra és az örök barátságra.

HOGYAN LETT EMIL HEGYMÁSZÓ ?

Dermesztő alkonyat a Jávor-csúcs északi falában. Egy sziklapárkányon állok és rosszul érzem magam. Fáj a fejem. Emil áll rajta, és egy szöveget próbál beverni. A szöveget, a szögek szögét, az összes biztosítás főbiztosítását. Megmenekültünk, a szög beült. Emil becsattintotta a kötelet a karabinerbe, és teljes súlyával a szögre akaszzkodott.

- Ez egy lovat is elbír.

- Veszem észre.

És kitört a bivakolás. Mint szokásosan, egy reménytelen kísérlettel, hogy rendet teremtsünk a kötelek, kötélgyűrűk, hevederek, szögek, karabinerek, hágóvasak, hátizsákok összevisszaságában. Mindent kikötni, még magunkat is. Elhelyezkedni. És már hozzá is kezdhetnénk... Mihez is kezdhetnénk?

ÖÖ... az alváshoz - azt nem. Hiányzik a meleg. Ételünk is csak emlékeinkben van. Víz meg csak a cipőnkben. Éneklésre nincs okunk, különben is Emil éneklését a völgyben az agónia jelének tarthatnák. A vicceket már elmeséltük egymásnak a házban, a háromnapos eső alatt. Hát így csak mindenféléről beszélgetünk. A csúcsokról, a barátokról, a túrákról, a nőkről, aztán megint a csúcsokról, a lavinákról és a bivakokról. Tudják, ha két jóbarát tizenegy órát lóg a függőleges falban a hideg éjszakában, sok minden előkerül. Az is, hogy ki hogyan került a hegymászáshoz, milyen nehézségei voltak és maradtak. Amikor Emil elmesélte a történetét, néha úgy tűnt, hogy rólam mesél. És úgyszintén Józsiáról és Gyuriról. És Bubó is valahogy így kezdte. Egyszerre csak tudatosult bennem, hogy ez kissé mindnyájunk története, akik eljövünk a hegyekbe, elhagyjuk a főutakat, beszállunk a falakba, a pillérekre, kéményekbe, és boldogok vagyunk ott.

Tíz évvel ezelőtt Emil hegymászó lett. Egyetlen a családban, a házban, a gyárban. Nem irigylésre méltó, sőt, kínos helyzet. Amint a normális halandóból hegymászó lesz, rögtön megváltozik a kapcsolata a társadalommal. A család, barátok, szomszédok, a munkatársak az újdonsült hegymászóban egy megtévedt szerencsétlent látnak, vagy egy extrém egyéniséget. Az első esetben a hegymászt sajnálják, és nemes igyekezettel vissza akarják téríteni a rossz útról. A második esetben kimosolyogják és lehordják a sárga földig. A közelállók számára a hegymászó a gondok, harag és szomorúság forrása. Hallgassák csak Emilt... Régen...

Kékszemű kisfiú tátott szájjal néz a Kis-Késmárki-csúcs hatalmas falára.

- Papa!

- Na?

- Ez egy szörnyen nagy csúcs.

- Ez aztán igen. Azt hiszem, Kis-Késmárki-csúcsnak hívják.

- Kicsi? De hisz ez nagy! Ha például... Apu... mint ott.. Apu, nézz oda! Valaki ott... ott a fekete izé mellett...

- Aha... Hegymászók.

- Hegymászók? Az mi? És miért vannak ott?

- Arra mennek fel a csúcsra.

- És másfelé nem tudnak?

- Tudnak, de ők éppen arra akarnak menni.

- Aha, és miért?

- Mit miért? Honnan tudjam, hogy miért. Mennek, amerre akarnak. Ez szórakoztatja őket.

- És hogy kapaszkodnak?

- Mint a pókok. Van spárgájuk, különleges cipőjük, vashorguk, és azokkal másznak.

- És nem félnek?

- Mit tudom én. De talán nem - egyébként nem csimpaszkodnának ott.

- És te felmásznál ilyen meredek sziklán.

- Én? Még nem próbáltam, de biztos, hogy nem. Először meg kell azt tanulni.

- És én felmásznék?

- Te? Nem!

- Miért?

- Miért? Mert valahányszor megpróbálnád, annyiszor összeaprítanálak. Világos?

Tíz év múlva hegymászó lettem. Először illegálisan űztem a hegymászást. Minden a legnagyobb rendben ment. Hazudtam az általános megelégedettség érdekében. Vasárnaponként iskolai társadalmi munkára, strandra, a nagyszombati vásárba jártam. A körülmények egybeesése folytán mindig a solosznai mászóiskola sziklája alatt találtam magamat. A szülők örültek, hogy nem vagyok otthonülő, hogy tevékenykedem. És én tényleg tevékenykedtem - kéményekben, áthajlásokon, pilléreken és gerinceken. Ahogy mondom, minden a legnagyobb rendben ment. De egyszer, egy nagyon kellemetlen estén...

APA

Ezen az estén apa valamit keresett az ágy alatt. Egy elgurult gombot, vagy mit. A keresés során kihúzott onnan egy kötelet meg szögek és karabinerek fűrtjét. Számomra ez egy megrázó kép volt, amint ott térdel mászóccal a kezében, és rám néz.

- És ez mi?

- Ez kötél és szögek.

- Azt látom. De mit keres ez itt?

- Ezzel ugyanis másznak.

- Másznak. Ezzel másznak. És ki mászik ezzel?

- No... én... tulajdonképpen ugyanis... na igen... én ezzel néha... mászom...

- Te ezzel mászol! Hallod, mama? Ő ezzel mászik. Nem értem!

- No ezt így... a mell körül megkötjük.

- És lehet mászni! Én egy akkorát lekeverek neked...

- Én ugyanis... mi ugyanis... mint ahogy ez itt...

- Na ide figyelj! Sohase voltál angyal. Mindig hülyeségeken járt az eszed. A házmester kutyáját piros lakkal festtetted be, Jankovicsék galambjait denaturált szeszbe mártott kukoricával itattad le; a Gizike esküvőjén pedig csípős paprikával kentek be a vécépapírokat. Fiam, érettségizel és még nem jött meg az eszed. És most, most meg a sziklákon akarsz csimpaszkodni, normális vagy? Arra neveltelek, hogy megrokkanj? Én is elkövettem csirkefogóságokat, de mindennek megvan a maga határa.

Nem maradt más hátra, mint hogy hallgassak. Végül is biztosan igaza volt. Talán majd az évek során megértem, amikor az ágy alól kihúzom a fiam kötelét... talán...

Apa dühöngött. Elutasította az ételt. Módszereket keresett, hogy kiverje a fejéből a hegymászást. Gyanúsán jótekönyködva beszélt hozzám:

- Nézd, fiam. Hiszen te értelmes fiatalember vagy. Legalábbis részben. Nézz körül a házban. Minek kellene az esőcsatornán jönnöd haza, amikor van lépcső. Értesz engem? Na látod. Mászok például én? (Ez az elképzelés egy kissé felvidített. Apám 98 kiló.) Na és mégis itt vagyok. És elégedett vagyok. Természetesen mindenkinek van valamilyen hobbyja. Van aki horgászik, van aki gombát szed, van aki kaktuszt nevel, aranyhalat, szalamandrákat tenyészt, bélyegeket, gyufacímkeket, zsiletpengéket gyűjt, más sakkozik, kártyázik, futballozik vagy bármi mást. No és te ezek közül éppen a legfurcsábbat választottad. A legveszélyesebbet, a legszélsőségesebbet, a legfárasztóbbat. Hiszen te beteges vagy! Az orvos sem engedi meg. Na és tulajdonképpen mire jó ez? Mit kapsz ettől? Kilátást? Arra vannak a felvonók és a turista utak. Avagy tetszik neked a nyaktörő császkálás? Hát akkor mi?!

- Ezt nehéz megmondani... magam sem tudom, de ettől nagyon boldog vagyok.

Rossz, félresikerült, engedetlen fiú voltam. Ellenálltam az akvarisztika csábításának, a kaktusz- és bélyeggyűjtés kéjének. Hegymászó maradtam. Biztosan rosszul választottam. A horgászat talán szebb és hasznosabb, de úgy tűnt, hogy a Ganek galériájához fűződő kalandok drágábbak, mint egy mázsa, vagy akár folyónyi, tengernyi hal.

És apa. Csakhamar abbahagyta falra hányni a borsót. Apa nagyon szeret ágyban olvasni. És így az éjjeli asztalára dugdostam a hegymászó irodalom legszebb remekeit. Először szándékosan nem vette őket észre:

- Ezeket a marhaságokat máshova tedd!

Egyik este mégiscsak a kezébe vette Rebuffat: *Csillagok és zivatarok* című könyvét. Hogy legalább meggyőződjön arról, hogy hogyan másznak.

- Ha már ezt próbálja a csavargónk.

Aztán következett Hermann Buhl Herzog *Annapurnája*. Alig győztem hordani a könyveket. Végre elérkezett az idő, amikor megjámborodva kérdezte:

- Te, mi az a traverz?

ANYA

Mama sokkal hatásosabb fegyverekkel harcolt.

- Fiam - mondja - ne tedd ezt. Többet ne járj a hegymászók közé! Ugye többé nem mészközéjük? Ugye hogy nem? Miért nem válaszolsz...

Nem tudom, hogy éltem ezt túl. Nagyon kicsinek, elvetemültnek, hálátlannak éreztem magamat. Soha nem voltam ilyen közel a bélyeggyűjtéshez.

Aztán következtek az álmok. Minden reggel elmesélte, hogy mit álmodott rólam, mint hegymászoról:

- Azt álmodtam, hogy Matilda nénivel szörnyen meredek hegyek alatt mentünk el, és te ott lógtál egy magas sziklán, és hangosan kiabáltál. Mi lent voltunk, mi is kiabáltunk. Aztán eleresztetted magadat, és leestél hozzánk, éles kövek közé. Hozzád futottunk, véres volt a fejed és nagyon sírtál. Majd azt mondtad: - Nem kellett volna... Melletted egy nagy fehér kutya állt.

Nem emlékszem, hogy milyen szerepe volt a bevert fejem mellett a nagy fehér kutyának, de ezek rémes történetek voltak, tele szomorúsággal és vérrel.

Végül mama megvette az antikváriumban Lutonskytól a szimbolikus temetőről szóló könyvet, amely összefoglalja a tátrai tragédiákat, és esténként, apával együtt, síron túli hangon olvastak fel belőle, és figyelemre méltó megjegyzéseket fűzték hozzá.

Mamával ez úgy végződött, hogy egyszer a mászóiskolába vezettem, Tónival bemutattunk egy szép, biztonságos mászást. Egészen tetszett neki. Tóni bemutatott egy kiesést is, ami este három féldecimbe került. Mama kijelentette, hogy Tóni remek, hogy egy osztállyal jobban mászik, mint én, hogy ügyefogyott vagyok, nincs tehetségem a mászáshoz. Azt hitte, hogy ügyesebb fia van. Többet nem álmodott rólam.

FIVÉREM

A testvérem egy lóköttő, és csak mint a család tagját mutatom be. Mivel nem hegymászó, példaként állítják őt elé, ami abszurd. Szabad idejében bokszol. A kinézete alátámasztja azt a véleményt, hogy az ökölvívást be kell tiltani. Amikor még 800 koronára volt szüksége a mopedre, apával együtt fűjta:

- Ne bolondozz, kérlek. Hegymászás! A te görbe lábaiddal! Ha mászol, hát akkor az idegeinkre. Apának igaza van, hogy az egy hülye sport. Nem akarsz bokszolni?

De amikor hátizsákra, sílécre és anorákra volt szüksége egy szerelmi kiránduláshoz, megfordította a kártyát:

- Hagyjátok már békén. Valami van benne. Legalább tiszta levegőn van. Örüljetek, hogy nem kocsmákban kujtorog.

Na mondják, hát jellem az ilyen?

Sodrófa

FELESÉGEM

A, Mielőtt az lett volna

Talán megteszi egy szemelvény a mézes korszakból:

- Tudod, Emilke, az nagyon szép, lenyűgöző lehet, amint úgy emelkedsz az ég és föld között. Ha legalább egyszer veled lehetnék, pókokskám.

De a pókokska mégis csak okosan, és átlátva a helyzetet, biztosította magát az ellen, hogy önkényesen behúzzák a csőbe. A szeretettjével és a szeretőjével (egy személyről van szó) aláírta az „Emil férj hegymászó tevékenységének ápolása a házasság időszakában” című nyilatkozatot, ahol három pontban és két alpontban fogadja, hogy nem fog akadályozni a hegymászásban, sőt, minden módon támogatni fogja. Aláírások, tanúk, egyértelmű megfogalmazás, három másolatban.

B, Amikor az lett

Amint a személyijébe bejegyzés került, amelyből kitűnt, hogy a férje vagyok, a hegymászást illetően visszakozni kezdett, hogy a papír az papír, de az élet az más. Követelte (két hónappal az esküvő után) a nyilatkozat felülvizsgálatát, amire természetesen nem álltam rá. Mind a saját, mind az én példányomat megsemmisítette. A harmadik után is kutat, de az sohasem kerül a kezébe. Az az én végemet jelentené, mint hegymászó.

MUNKATÁRSÁK

A munkatársak a hegymászás pártján állnak, mert a Tátrából lengyel szeszt hozok nekik. A legközelebbieknek. A távolabbi kollégák számára lőkött, ütődött, stb. vagyok. Szerencsére a vállalatnál van még egy pszichopata, két homoszexuális, erkölcsileg romlott titkárnő, ejtőernyős, laboráns hármassal és egy szerelő, tizenhárom ujjal a kezén. Viszonylag nyugodtan élek az árnyékukban. Legjobban a főnökömmel jövök ki, ő őszintén megérti a hegymászást. Ő az a pszichopata.

Hát ez volt Emil. Egy kissé én is, Bubó is, Józsi is, Gyuri is, és egy kissé mindnyájan.

De miért, miért van ez így? Hisz a csúcsok és a hozzájuk vezető utak csodálatosak. Miért vagyunk mi, akik a hegymászó utakon járunk, miért vagyunk bolondok? Miért lelkesednek az emberek a hazai csapat győztes góljánál, követik az ugró mozdulatát a lécz fölött, a futóért, aki kör-kör után harcol az idővel, a bokszolóért, aki adja és kapja a kesztyűs ütések, a vívó eleganciáján.

Ugyanezek az emberek, ha egy tátrai falban hegymászókat pillantanak meg, értetlenül csóválják a fejüket:

- Bolondok. Mire jó ez?

Bolondok? Lehet. De boldog bolondok! Hogy mire jó ez nekünk? Nehéz megmondani. Elég volna egyszer, egyetlen egyszer önöket kötélre kötni, és végigvezetni a jégvölgyecskéken vagy a Motykán a széles toronyra - és önökből is bolondok lennének. Boldog bolondok.

NEM-HEGYMÁSZÓK HEGYMÁSZÓKRÓL

MOTTÓ: *a hegyre mászni értelmetlen,
ha a hegy oly meredek...*

Dusan Grun
(táncdalénekes)

Mint hegymászó, az embereket két csoportba osztom, hegymászókra és nem hegymászókra (az előbbiekből valamivel kevesebb van). Mint hegymászó pszichológust ugyanis érdekelt, hogy hogyan néz a hegymászásra egy nem hegymászó, férfi vagy nő, öreg vagy fiatal, váltókezelő és akadémikus. Olyan messzire mentem, hogy egy vélemény-szondát készítettem.

Véletlenül kiválasztott embereknek - nem hegymászóknak - Szlovákiában kérdőívet küldtem ki egy kérdéssel: Mit gondolnak a hegymászásról és a hegymászókról? És az eredmény? Száz személynek küldtünk ki kérdőívet. Hatvankilenc kérdőív érkezett vissza, ebből 66 volt negatív, és 3 pozitív válasz.

És most térjünk rá a válaszokra. Némelyik rövid, velős volt, másik hosszabb, obszcén káromkodásokkal a kérdőív küldőjét illetően. Ezeknek az utóbbiaknak csak a tartalmát vontam ki, a válasz lényegét, a nézetüket a hegymászásról vagy a hegymászókról. A válaszokat nem kommentálom, nem analízálom - önökre hagyom, barátaim, hegymászók, olvassátok és sírjátok.

A hegymászás számárság, és a hegymászók szamarak.

Gejza Galvanek kéményseprő, Senica nad Hornadom

Már többször láttam hegymászókat a televízióban, és népes családommal arra a megingathatatlan meggyőződésre jutottam, hogy ezek az emberek csak ütődöttek lehetnek.

Mikulás Sós szőlősgazda, Dolné Motolice

Úgy tűnik, hogy néhány embernek túl sok az energiája, ha hajlandó és képes napokon és heteken keresztül csámborogni a tátrai és más sziklákon. Mi lenne, ha megnéznénk, hogy mennyi energiát adnak ki magukból a munkájuk során?! Ezután talán nem csodálkoznánk, hogy a gazdaságunk néha-néha megakad.

Milan Bakk ellenőr, Svistovo 22

Ismerek sokkal kellemesebb, kényelmesebb és olcsóbb módszert arra, hogy hogyan rongáljuk meg az egészséges szervezetet.

Dr. Arnost Goldberger az orvostudományok doktora, Velke Ketasice 196/m

Zavarni a hegyi szolgálatot, a gondnokokat, a rendőrséget, lavinakutyákat, és mit tudom én, még kit, a hegyeken és völgyeken keresztül, a maguk földi maradványaival, tekintet nélkül az időjárásra. Nem volna a társadalom számára figyelmesebb és humánusabb, és maguk, hegymászók számára kényelmesebb és méltóságteljesebb feketébe öltözni, írni egy érthető végrendeletet, inni egy utolsót, és megereszteni a gázt?

Jaroslav Eszterházy temetőszolga, pozsonyi üdültetési szolgálat

Meg kellene szüntetni, hogy be legyen tiltva!!! Mik voltak neki szülei, ha engedtek neki mászni. Arrestálni kellene őt magukkal együtt!

Elemer F. Kerekes káplános, Biele Rosolovce 97

Egészében véve nincs ellenvetésem a hegymászók ellen, csak úgy eszembe jutott, hogy jobb volna őket egy tehervonatra tenni, és egy-két évre bányába vagy a határra küldeni, hogy hasznosítsák az erejüket és megtartsák jó kondíciójukat társadalmilag hasznos munkában.

Michal Krasak bányász, Mokrohrad 212

Azt se bánnám, ha hegymászó lenne a férjem, mert normális férfival biztosan unatkoznék.

Klotilda Beatova diák, Kassa

Én aztán megkergetném, az istenit, őket. Ezek a majmocskák szépecskén masíroznának. Mászni természetesen mászhatnának, ezt akár naponta többször is lehetővé tenném - csak hogy vízszintes helyzetben, a frissen szántott tavaszi nedvességtől illatozó mezőkön.

Alois Edelmord alhadnagy, CSLA 77386/F

Hogy mi a véleményem a hegymászásról? Elmegy. Van itt éppen két hegymászónk. Aranyos fiúk! Az utolsó hetekben egy expedíciót szerveztek Dobogókőre. Engem is bevettek a tervükbe, mint magas-hegyi serpát. Már kétszer megpróbáltak kidobni engem a negyedik emeleti ablakból, mert úgymond az expedíció indulásáig feltétlenül meg kell tanulnom esni. Erőnek erejével a nyakamra bekötő-csomót akartak kötni, állítólag ezt az alapvető csomót ismernem kell. Az osztályon gyűjtik az expedíció élelmiszerét. Az ágyakon, az ágyak alatt, a mosdóban, a lavórban, egyszerűen mindenhol mustáros palacsintát lehet találni. A felkészülés keretében már harmadik napja a tetőn bivakolnak, a kéményhez kikötve. A palacsintákat a fehérneműs kosárban húzzák fel. Én ugyan otthagynám őket akár karácsonyig is, de ma felhúzták és kikötötték a főnövért is, és a kéményre a következő jelszót írták: „A szebb, örömteljesebb bivakokért!” Így hát épp a tűzoltókat hívom, hogy szedjék le őket. De mondom, aranyos fiúk ezek a hegymászók.

Dr. Bernard Leopold Mihula, ideggyógyintézeti főorvos

Ha az én mókuskám erre adná magát, akkor széttaposnám a beleit. Egy felelős családfő ilyen marhaságokat nem tehet. Amilyen, hát olyan. Ha félrelép, hát félrelép. Ha iszik, hát iszik. De kaparódzni sehol és soha nem fog.

Ruzenka Papatkova háziasszony, Laskova 2295.

A hegymászás lehet, hogy szép dolog, nem tudom, de azt biztosan tudom, hogy a hegymászók elviselhetetlen emberek. Jön belőlük vagy húsz a házba, mindent maguk főznek, nálam csak cigarettát és sört vásárolnak. A borostás, nem túlságosan lélekemelő pofájuk és lerongyolódott kinézetük nem egy vendégemet rémítette már meg. Nagy előszeretettel szórakoznak a normális, illetendő vendégek, sőt, a deviza-vendégek rovására. Semmilyen haszon nincs belőlük, csak a disznóság, amit a bakancsaikon az étterembe behordanak. Ezért javaslom, hogy tiltsák meg a hegymászók elszállásolását a turistaházakban és hegyi szállodákban, morális, esztétikai, akkumulációs okokból.

Felix Mária Tatransky gondnok, Bal-Tátrafüred

Viszonyom a hegymászókhoz pozitív. A Magas-Tátrában az idei üdülésem során megismertem néhány hegymászt és hegyivezetőt, és kijelenthetem, hogy mindnyájan erős, kitartó és technikailag nagyon jól felszerelt sportolók.

Éva Mária Volna hajadon, rajzolónő Komárom

A hegymászók azok, akiknek más munkájuk nincs, csak sziklákon csimpaszkodnak, és nyakukat törlik. Én hegymászó sose voltam és sose leszek, amíg élek, és nem is bánom meg, mert rendes ember ilyen hülyeségekbe nem bocsátkozik bele. Csak próbálja meg a fiam. Összetöröm a bordáit.

Ambróz Muftovic erdész, Velke Gasparice 43

Miért nem hagynak békén? Az utóbbi időkben a következő kérdőíveket töltöttem ki:

- 1, Tenyészték-e egzotikus állatokat, és milyeneket? Megírtam nekik, hogy igen - négyfarkú hidromandrit, ötméteres anakondát, és három pici, aranyos loch ness-i szörnyecskét.
- 2, Hány ikernek vagy hármasiernek vagyok az anyja? Agglegény vagyok, és megírtam nekik, hogy egyik évben sem adom hatosikrek alatt, hogy a szülés az én hobbim.
- 3, Hogy van-e a lakásban fogyasztóm, és milyen? Megírtam, hogy van egy - elektronikus kérdőív-kitöltőm. És most a hegymászás! Röviden válaszolok: marhaság!!!

Rene Valaska mozdonyvezető, Martinova Vés fűtőház

Többek közt hazudnak! A lanovkánál dolgozom. A múltkor a rendes embereken kívül két hegymászó is felszállt. Alighogy elindultunk, egymás közt fennhangon beszéltek egy valamilyen, természetesen kitalált alpesi tragédiáról, ahol állítólag a felvonónak kiesett az alja, és csak azok menekültek meg, akik éppen a kapaszkodót fogták. Természetesen a lanovkánk utasai között verekedés tört ki a fogantyúért, egész úton görcsösen kapaszkodtak, majd gyalog jöttek le.

Jan K. Kiss lanovka-kezelő, Mokosovce nad Bystrou

Utoljára hagytam a legpozitívabb véleményt, a Pozsonyi Komensky Egyetem buandi diákjának véleményét, aki szó szerint ezt írja: Thung-te foi, beg-la te swri goi, mguyen ye tosha

muf nla-hi, soi bchen-do, eeeechor sa lienn, thigo sem-tam, patha fui-fui kho pwxhri te lebgo
tog e toi thachui mbo g-fő thigud-bes,

S. K.

A további 52 válasz azon szavak kihagyása után, amelyek a nyomdafestéket nem tűrik,
nagyjából így néz ki:

Tisztelt !

A hegymászás egy.....
.....

Jozef Koss borbély, Jelenovce 29

Hát, akkor ahogy fentebb megegyeztünk, kommentár nélkül.

(Poprádi tó, edzőoktatás, 1964)

A CEPREKRŐL ÉS HEGYMÁSZÓKRŐL

A hegyi zergén, a hegyi mormotán, a tátrai mezei egéren, a szirti sason, a barna medvén, a sarki kopoltyúsféjűeken és egyéb védett tátrai lényeken kívül a Magas-Tátra területén él a kedves, simulékony, mindenevő emlősök egy sajátos formája, a tátrai hegymászó, és egy különös formája a csúnya, elriasztó lényeknek, a közönséges, kispolgári ceper. Róluk kívánok beszélni, a saját megfigyeléseimre és az öreg hegyi farkasok történeteire támaszkodva.

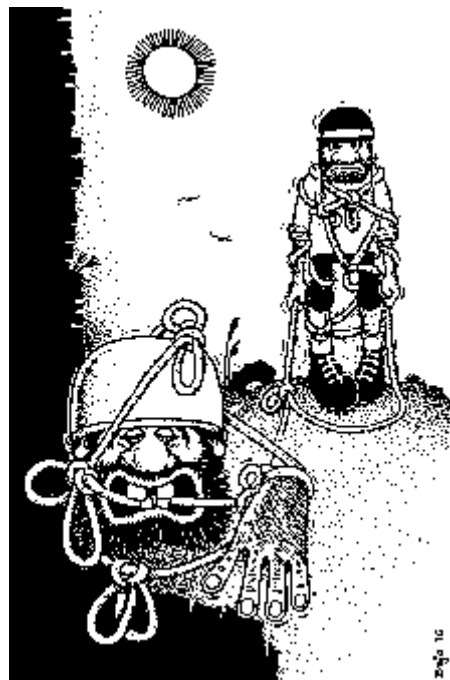
Mindenek előtt a közeli megismerés érdekében a tátrai fauna mindkét fajtáját meg kell vizsgálnunk.

TÁTRAI HEGYMÁSZÓ

Tipikus élettani környezete a magashegységek csúcsai, falai, pillérei, kéményei, kuloárjai és gerincei, amelyek a csúcsokhoz vezetnek. A magasság szempontjából találkozhatunk vele például 2586 méteren, ahogy megállás nélkül káromkodik reménytelenül belegabalyodva a bivakhálóba, vagy 1800 méterrel lejjebb, ahogy éppen leszédül a bárszékről.

Előfordul mind hím-, mind nőnemben. Csak részletekben különböznek, de néha ez a részlet megéri a pénzét. Ami a társadalmi hírket illeti, mint hegymászók egyformán rosszul állnak - ezért a továbbiakban, ha hegymászoról beszélek, ezen mindkettőjüket értem.

A tátrai hegymászó előfordul: hordákban, párokban és magányosan. A hegymászó külseje alkalmazkodott a kemény, magashegyi követelményekhez és a saját szükségleteihez, ezért a ceper számára mindig nagyszerű alkalom az ízléstelen megjegyzésekhez. Ha a mai hegymászók között elő is fordul egy elegáns, fess úriember, a mai hegymászó kinézete alapján inkább rongyos csavargó, vagabund. Nem tudom, hova vezet a fejlődés, de a mai, tipikus hegymászó a következőképpen néz ki:

FEJ

Feltételezzük, hogy a hegymászó nem esett ki a Ganek galériájából, és van feje. Érdekes látványt nyújt annak a hegymászonak a feje, aki már három hete táborozik a Kacsavölgyben. Megtörténik, hogy Ótátrafüreden a borbély megkérdezi: - Az úrnak négy vagy több választéka van? Miután a második fésűt is eltörte, a kollégának a kopaszra nyírás végtelen előnyeiről beszél. Aztán kiszedegeti a hajából a fűvet, mohát, zuzmót, a szögbiztosítót, kifésüli a pudingport és egy régi mentolos cukorkát, majd provokatívan elnyom valamit a körmei között. Ha a hegymászó feje fedett, általában ezt is érdemes megtekinteni. Legtöbbször ez egy darab női nylonharisnya, a végén skót csomóval, klasszikus hálósipka bojtjal, érdekes formájú kalap Bozsena néni hagyatékából, vérnyomokkal, darakása, fogpaszta, füstölt sprotni maradványaival. A hegymászó a fejfedőjére büszke szokott lenni, és elválaszthatatlan alkatrészének

tartja, amely kiegészíti egyéniségét. Nem ritkán a talizmánja, amely nélkül ki sem száll Poprádon a vonatból. A fej fedésén kívül a tulajdonos a sapka-kalapot a legkülönbözőbb célokra használja: víz, szög, gyümölcs hordására, cipőtisztításra, orrfúvásra és hasonlókra.

TEST

A tátrai hegymászó a testét különféle öltözékekbe burkolja. A nyakán általában kendő található, minél tarkább, annál jobb. A tarkaság ugyan néhány túra után egybeolvad a gránit szürkéségével, de ez nem akadály; a kendőben a hegymászó cowboy-nak - elszántságnak és romantikusnak - néz ki. Előnye szintén, hogy szükség szerint lehet használni zsebkendőnek, kötszernak is. Mindenesetre néhány csepp vér a kendőn nagyon ingerlő és érdekes.

Az ing, pulóver és anorák kinézetének tanúsítania kell a kemény életet és harcokat, a vérengző kéményekben és a brutális áthajlásokban. Jól néz ki az álcázott anorák (trófeális sátorponyvából), amely eléggé zsíros és szakadozott. Hadd lássa az emberiség, hogy a falakon mászni nem valami méznyalogatás. A pulóver ujjai legtöbbször megnyúltak - legalább tíz centiméterrel meghaladják a kar hosszát - szükség esetén a kesztyűt is helyettesíthetik.

A nadrág a tátrai hegymászó öltözkészékének legfontosabb darabja, aláhúzza vagy elnyomja az egyéniséget. Azt mondhatnánk: mutasd meg a hegymászó nadrágodat, és én megmondom, ki vagy. A hegymászónadrágnak okvetlenül megerősített térdfaltokkal és hátul ereszkedő folttal kell rendelkeznie. Nagyon jól hat a kontraszt törvényei szerint például fekete nadrág rózsaszín vagy pepita foltokkal. Tátralomnicon megfigyeltek ebben az évben egy hegymászt, vertikálisan, felülről lefelé szétszakadt nadrággal, amely teljes hosszában leukoplasztal volt összeragasztva. Tavaly pedig egy teherhordó a Téry-házban viselt sötétbarna kordbársony nadrágot fehér-vörös csíkos abszaját flekkel, amely egy kerti napernyőből származott. A fehér részre tintaceruzával néhányszor ráírták: Mit bámulsz?

Térdharisnya - nagyon fontos. A hegymászó igazolványa. Alapvető, hogy nem szabad mosni, mert úgy elvesztené a zsiradékát, amely pedig fontos funkciót tölt be: a harisnya nem szívja a nedvességet. Az ilyen harisnyának, amikor levetik (egy hónap múlva) meg kell állnia, mint egy csizmának. Ezt a mamáink, feleségeink, szeretőink nem tudják megérteni, és van mit tennünk, hogy harisnyáinkat legalább az első öt évben megmentsük a mosástól...

Elismerjük, hogy a hegymászó kinézetének nem kell mindig sugallni a szépség, szeretet, gyengédség és csodálat érzését, de a hegymászó cseppet sem esztétikus külseje alatt tiszta jellem, arany szív, bátor, becsületes lélek rejtőzik.

De hát próbálják ezt megmagyarázni valakinek. Ezért a ceprek végkövetkeztetései egyértelműen negatívak. A tátrai hegymászó elvetemült csavargó; a Tanap-nak kártékonyak kellene őt tekintenie, és megtiltani a belépést a Rózsahegy-Kysak területre a Kassa-Bohumín vasútvonaltól északra. És mindezt azért, mert a ceprek csak a saját tapasztalataikra támaszkodnak. Ha legalább egyszer elolvasnának egy hegymászó kézikönyvet, vagy legalább elfogulatlanul elbeszélgetnének hegymászókkal, megtudnák, hogy a hegymászó különleges testi és lelki kvalitásokkal rendelkező egyéniség, hogy általában majdnem normális, bátor, kitartó, határozott, stb...

MEZEI CEPER (a kirándulók családjából)

Olyan lény, amelynek határozottan negatív viszonya van a hegymászókkal, a hegymászással szemben. Aránylag sűrűn fordul elő, és kinézetével teljesen az ellentettje a tátrai hegymászonak. Borotvált, jólfésült, fess, kalapban, ingben, nyakkendővel, vasalt nadrágban, új pionyerkában vagy tornacipőben. A jelzett utakhoz tartja magát, amelyeket lefelé ered-

ményesen rövidít. Csordákban fordul elő, és tömegekben mozog. Amint kilép a csordából vagy letér az ösvényről, agyonüti, megsérti magát, vagy segítségért kiált. Ezért számára az összes hegymászó nem normális csirkefogó. Van ebben egy kis irigység és kisebbségi komplexus is.

A ceprek a Tátrába más okból járnak: hogy provokálják a hegymászókat. Ezt élvezettel és tökéletesen teszik. Figyeljük csak meg, hogy milyen csalfán hatnak a ceprek a hegymászó emberre. A hegymászó tiszta szívű ember, mély, humanista alapokon nyugszik, gyengéd, ártatlan, tiszta, mint a liliom, és elhatározza, hogy a Tátrába megy. Mivel üdülni, pihenni jött, cipel magával a völgyben felfelé egy 45 kilós hátizsákot. Izzad, fúj, sóhajtozik, nyöszörög. Vele szemben jönnek a ceprek. A hegymászó emberkedvelő - gyengéden mosolyog, és szívélyesen üdvözlí az érkezőket: - Jó utat! - No szia! - Válaszolja a ceprek hada. - Ember, hová vonszolod magad ezzel az ízével? Miért tetteted magad, mikor mi tudjuk, hogy ez az íz ki van tömve újságpapírokkal, hahaha!

Ceprek

A hegymászó emberkedvelő tovább megy, és megértően mosolyog. A hídon nők tömegével találkozik, élükön egy kedélyes Don Juan-nal. Ingujja feltúrve, nadrágszára szintűgy, kilátszanak pipaszár lábai. Rákurjant hegymászónkra magyar lóvaksággal: - Jó reggel kívánok fiam! Szervus! Milyen van neked? Van ő nehéz? kérdezi, mutatván a zsákra. - No, eléggé - válaszol az emberkedvelő hegymászó. - No, akkor úgy teszel, hogy földre teszel, és rögtön nincs neked nehéz. Nem hagyod ápolni pszichiáterrel? - A nők vihorásznak, és a homlokukra mutatnak.

Az emberkedvelő hegymászó, híven a filantropizmusához és az internacionalizmusához némán lépked tovább, magasabbra. Izzad, sóhajtozik. A kanyar mögül két fiú rohan elő. Az emberkedvelő hegymászó, híven a bibliai mondáshoz: - hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni, mert övük a Tátrai Királyság - magára ölti a 6/b számú mosolyt (gyerekek és ifjúság számára). Nem sejtí...

- Nézd csak, apa, mit vonszol ez a bácsi a vállán? Nézd csak, izzad, mint egy ló! És miért guvasztja a szeméit?

- Na igen - tanítgatja őket a papa. - Ez hegymászó. Megy megölni magát. Ugye, fiatalember, megunta már az életet?

A hegymászó emberkedvelő - kissé elkeseredve, de megy tovább. A padnál két idősebb ceperrel találkozik, akik megjátszott részvételtjes tekintettel kísérik:

- Nézd csak, Barnabás, ezt a szerencsétlent! Így kínozni a fiatal szervezetet. Hogy megpakolták szegényt! Miért olyan buta, hogy nem védekezik? Vagy talán a saját akaratából vette magára? Akkor pedig ez a bűnhődés, önsanyargatás a züllöttségéért, ugye?

A hegymászó nem hatódik meg a ceprek együttérzésétől, és magában enyhén szitkozódik.

További pereputtya a láthatáron.

- Hahaha, Richard, hahaha, komm hier. Hahaha, schnell, schnell. Nézd csak ezt a szamarat! Ez az ember érdekelhetné az állatvédő egyletet. Van erre valami paragrafus, oder nein?

A hegymászó a cepreket most már fennhangon csúfnevekkel illeti, és mindenfelé küldözgeti.

A következő serpentin mögött öt ceper áll, röhögnek és az egyik visítja:

- Ezt lefényképezem magamnak, ez megbűvölt. Zergém már van, mormotám is, de tátrai ökröm még nincs.

A hegymászó elhalad a fényképész ceper mellett, erélyesen bodicsekeli, és a ceper szép ívben repül lefelé és egy fejessel eltűnik a gyalogfenyőben.

- Elnézést, megbotlottam! - kér bocsánatot a maradék négy cepertől.

És így az emberkedvelő hegymászó néhány száz méter után megszűnt emberkedvelőnek lenni, és a ceprek elszánt ellenségévé válik. A cepreket elbűvöli és ingerli a tevékenység, amelyet a hegymászó végez. A hegymászó zsákot visz, amelyet a ceper nem bírna el - az ő legnehezebb csomagja a degeszre tömött pénztárca. A hegymászó Ótátrafüreden a járdán ül, és mancsaival tömi magába a konzerves doboz tartalmát, mert nem telik a 25 koronás ebédre - a ceprek elszörnyülködnek, és azzal zárják:

- A hegymászók malacok!

Ha a hegymászonak van pénze, három hét után lejön a Tátra étterembe, megeszik három ebédet, tizenkét tortaszeletet és megiszik öt sört - a ceprek azzal zárják:

- A hegymászók bélpoklosak!

A ceper látja a hegymászókat, amint a zsúfolt villamoson intenzíven vakaródnak, és a tetűirtó szerekről társalognak, hogy nagyobb életteret nyerjenek (ami általában sikerül). A ceprek azzal zárják:

- A hegymászók bacilusgazdák!

Akármit is tenne a hegymászó, a ceprek végkövetkeztetései mindig egyértelműen negatívak lesznek. Ezen nem segíthetünk. S így kifejlődött a kölcsönös utálat, amely nem alszik ki, sőt egyre mélyül, növekszik. És ki a bűnös?

Természetesen.... a ceprek.

A hegymászók a kinevetésért és megvetésért a cepreket sajátos módon jutalmazták: ijesztgetik, szórakoznak a számlájukra, velük élelmeztetik magukat, és hasonlók. Élesen él bennem annak a sokknak az emléke, amelyet egy idősebb barátom okozott, akivel együtt voltunk teherhordók a Rabló-háznál. Valaha a cirkusznál dolgozott, és a zsonglőr mutatványokon kívül fel is tudta akasztani magát. A nyakára egy meg nem szoruló hurkot kötött, állát a mellére szorította, megfeszítette abnormálisan fejlett nyakizmait, és két percig is tudott így lógni. Nagyon hihetően nézett ki, főleg, amikor szörnyű, akasztott pofákat vágott. Két nappal a sokkparádé előtt a ceprek rendkívüli hegymászó- és teherhordó-ellenes aktivitása következtében nagyon ingerülten érkezett fel a házba.

- Majd én megmutatom nekik! - fenyegetődzött.- Én megijesztem őket.

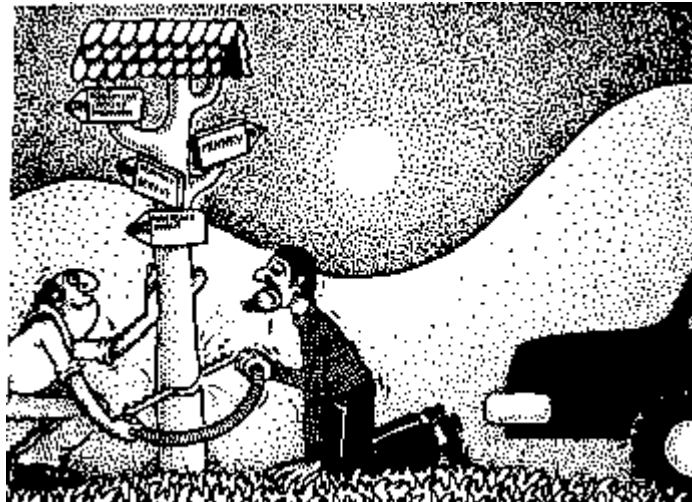
Megint terhet cipeltünk. Az egyik kanyar mögött volt egy fa, amelynek az ága pont az ösvény fölé nyúlik. Kicsit még tovább mentünk, letettük a terhet, visszajöttünk a kötéllal, és a barátom mindent előkészített az akasztáshoz. Megvártunk egy hatalmas cepercsordát, én elrejtőztem a gyalogfenyvesben, és amikor az első ceprek kiértek a kanyarból, a barátom már fel volt akasztva. Csendesen himbálódzott kinyújtott nyelvvel és kidülledt szemekkel, körülbelül egy méterrel az ösvény felett. Valóban szörnyű látványt nyújtott.

1. számú sokk: A ceprek jajgatni kezdtek. Néhányan előre nyomultak. Pánik tört ki, ide-oda szaladgálással. Némelyek meg megmerevedtek. A kulminációs ponton, amikor már mindnyájuk szeme a barátomon volt, az felemelte a kezét a feje fölé, megfogta a kötelet, felhúzta magát, és barátságosan integetett a másik kezével.

2. számú sokk: Tíz önkéntes zsebkéssel a kezében rohant feléje. A barátom megint felhúzta magát, leszedte a nyakáról a hurkot, és köszönetet mondott: - Köszönöm, uraim. Megoldom a dolgot magam is.

3. számú sokk: Fél óra múlva megmagyarázta nekem:

- Látod, ez drasztikus volt, de most legalább lesz egy felejthetetlen élményük a Tátrából, nekem meg a bosszú érzése, amely legalább egy hónapig kitart. Most egy ideig nem fognak zavarni a megjegyzéseik.

Így mindig tudni fogjuk, merre kell menni!

Kedvelt módszer a ceprek orruknál fogva való vezetése. Például úgy, hogy a hegymászók, akik a Téry-házba mennek, megkérdezik, hogy vajon jól mennek-e a Tengersizem-csúcsra? Következik a ceprek nyílt kárörvendő képe (haha, úgy kell nekik!), majd a részletes magyarázat, hogy milyen marhaságot követtek el és hogy kell a Tengersizem-csúcsra menni. Ezt a földre rajzoltatják maguknak egy ággal, újra és újra kételkednek, ellenkeznek, vitatkoznak, kérdezik a lehetőségeket, hogyan juthatnak el a Kis-Tarpataki völgyből a Tengersizem-csúcsra vagy a Krivánra, stb.

- Legalább kipróbáltuk őket a Tátrai környezetrájzból - magyarázta Feri barátom az első ilyen beszélgetés után, amelynek tanúja voltam.

Feri más módszereket is használt, hogy az orruknál fogva vezesse őket. A cepreket kitalált idegen nyelven szólította meg, azzal, hogy valamilyen információt kér az útról. Érdekes volt követni a cepercsorda nyelvi képességeinek a határait, ami nem sokat ért, mert Feri nyelve egyik ismert nyelvre sem hasonlított. Következtek a vélemények:

- Biztos Patagóniából van.

- Ez a trák nyelv. Ismerem még Törökországból.

Feri nem volt rosszakaratú és mondogatta:

- Csak jót akartam. Ez még jó lesz nekik, hiszen meg kell tanulni embernek az emberrel megértetni magát. Az ember eszkimók közé kerül, és aztán mit tesz? Valamilyen felkészítést kell kapnia.

És hogy a közlés formái a legváltozatosabbak legyenek, a ceprekhez időnként mint „süketnéma” szólt, és nagy érdeklődéssel követte gazdag gesztikulációjukat és a pantomimet.

De a ceprektől nemcsak a sok rossz származik, a ceprek az élelem, a kalóriák gazdag forrásai lehetnek a hegymászó számára. Ha a diák hegymászó egy hónapig van a Tátrában, nem pazarolhatja a pénzét és élelmét. Ugyanakkor gyakran megállapíthatja, hogy az üdülő-központok túl nagy csomagokkal látják el a cepreket az útra. Hányszor talál eldobált szalámis, sajtos kenyereket, kekszet a házak körül, az ösvényeken, a csúcsokon. Ezzel a valósággal a hegymászó gyakran számol, és tervezi, hogy durván egy napot hét közül a ceprek kosztján tölt. A módszerek különbözőek.

Kedvelt módszer az elképesztő, vértől csöpögő tátrai históriák elbeszélése, melynek során az elképedt cepreknek kocsányon lógnak a szemei. A hegymászó szabadjárára ereszti a fantáziáját, a csúcsok, falak és ösvények hullákkal vannak tele. A ceprek remegve néznek körül, vajon nem épp akkor zuhan-e rájuk valami? A hegymászó egyetlen motívuma - hogy amikor látja, hogy a ceprek enni készülődnek, nyílik az eperkompót, előkerül a disznósajt hagymával - a hegymászó jelzi, hogy a kétnapos mentés után alig áll a lábán. Majd engedve a kérdésnek elmeséli egy kigondolt falból való mentés történetét, kiegészítve a szerencsétlen szerelmesek megható történetével - a ceprek könnyezve észre sem veszik, hogy az elbeszélő már a harmadik sonkás szendvicset veszi magához, éppen befejezi az eperkompótot, és az inge mögé tömi a narancsot és a kekszet.

Itt kell megemlíteni, hogy a hegymászók a mindenevők és a kérődzők rendjébe tartoznak. Ha lehetséges, rendszeresen táplálkoznak. Állandóan.

A hegymászók nem válogatósak. Láttam már hegymászókat, akik egy hétig ettek zabpelyhet rummal, kemény tojást dióval, száraz fonott kalácsot szalonnával és rizst mustárral. Láttam már lekváros kenyeret dúsítva két szardíniával, és különféle kásaanyagokat, amelyek a kenőszappanra, sívaxra, enyvre és hajócsavarral szétvagdalt tintahalra emlékeztettek.

Talán befejezhetném, ámbár a ceprekről és a hegymászókról, valamint a kölcsönös kapcsolataikról, szeretetteljes dolgaikról még sokat írhatnék. Most már békén hagyom őket.

Arról álmodozom, hogy legalább egy kicsit változzanak meg. A ceprek is, a hegymászók is. A hegyeknek össze kellene kötni őket, és nem elválasztani.

Képzeljék csak el, hogy megy a hegymászó, teherrel a hátán, és találkozik egy cepercsordával. Az első elkiáltja magát:

- Hegymászó jön!

Azonnal félrelépnek az ösvényről, és tisztelettel követik, szendvicseket és banánt nyújtanak feléje, a legderekabbak leveszik róla a hátizsákot, és egy kilométert vagy kettőt elviszik az útirányukkal szemben. A hegymászó meghívja őket a következő napra a Krivánra, és valóban, fel is vezeti őket, minden mellékgondolat nélkül, és elbeszélget velük a Tátráról. Ha a ceprek és a hegymászók kibékülnének, megértenék és szeretnék egymást örök időkre, az aztán volna valami. Megérjük ezt?

Solosnica, Palava tábor 1957.

A GYENGÉD MÁSZÓTÁRS

Nem, nem! Egészen biztos, hogy nem az én öreg kötélársamról van szó. Hisz ez nem is passzol egymáshoz: Egon és a gyengédség.

Nem tudom, lehet, hogy elfogult vagyok Egonnal szemben, de a legjobb akaratral, a baráti megértés mellett sem látom gyengédnek a vizenyős szemeit, csorba mosolyát, a lépegető exkavátorra emlékeztető mozdulatait. És még nem hallották őt énekelni!

A gyengéd lénnel csak ott fenn találkoztunk, a Jahnacie-csúcs falai alatt. Először érdeklődve körülropködött minket, majd felbátorodott, és könnyedén landolt a vadonatúj, piros kötélén. Lepke. Egészen közönséges, mindennapi lepke. Ült a kötélén, ritmikusan emelgette a szárnyait, időnként egy pillanatra felszállt, majd megint visszatelepedett a kötéltre. A kötélm meleg, piros színe bizonyára vonzotta, csábította. Egy kissé egybeolvadt a kötélm a szárnya barnás-pirosas és sárgás foltjaival. Csodáltuk őt. Törékeny és szép volt, kivételes ebben a sziklavilágban.

Valamit ettünk. Fellapoztuk az útikalauzt. Szemmel végigsiklottunk a falon, amint az magasba tör. Majd magunkra aggattuk az egész mászócuccot. A felriasztott lepke felszállt, mérlegelve pendlizett ide-oda, végül merészen landolt Egon sapkájának bojtján. Ott egy darabig izgett-mozgott, majd mozdulatlaná vált meglegedettségében. Egon beszállt a falba, lepkével a fején.

S így a túrát egy gyengéd mászótarssal kezdtük. Egon meghatódva a lepke simulékonyságán, rögtön az első kötélmhossz után elkeresztelte őt a híres himalájai serpa nevével - Pasang-nak. Az első hossz nem egy isten tudja nehéz valami. Egont váltom a vezetésben. Kedves Pasang egyszerűen elvált az ő fejétől, és teljesen önkéntesen a fülemre szállt. Az egész kötélmhosszamon ott billegett. Közlekedési eszközével bizonyára elégedett volt, amíg nem kezdtem az első szög beverésébe. Nem tudom, hogy a bevert szög hangja, vagy a mozdulataim ijesztették vajon meg? Megkergülve csapkodott a fejem fölött, majd gyorsan száguldott a kötélm mentén lefelé. Egon sapkájának a bojtján állt meg. Egon, akinek hízelgett Pasang szimpátiája, kezdte a kötelet behúzni: - Na látod, te madárijesztő! Minden élőlény fél tőled. Aztán csodálkozol, hogy nem harapnak rád a nők. Én már amikor... Nemsokára másképp énekelt. A szöghöz mászott, és kezdte kivenni. Kinyújtotta a kezét, ekkor Pasang fürgén átszállt a bojtról a fényes szögre. A kéz megállt a lendületben. Egy legyintéssel elkergette a lepkét, de az újra ráült a szögre. - No, barátocskám - beszélt hozzá Egon - itt dolgoznak... A lepke a füle bojtját sem mozgatta. - Ne akadályozz! A szögnek ki kell jönnie. A lepke keményfejűen ült a szegen. - No, kopj le! Nem kopott le, meg se moccant. Egonka hatalmas lélegzetet vett, és lefújta kedves Pasangot a szögről, de az egy szempillantás alatt visszaszállt, mintha csak mágnes húzta volna vissza. Megint lefújta, és egyik kézzel eltakarta a szöget. Pasang támadásai elől, a másikkal meg verte ki a szöget. A szög izgett-mozgott, de csak nem akart kijönni. - Szörnyeteg! - sziszegte Egon morózusan, majd felhergelve bedugta ujját a szög szemébe, rántott egyet, és én regisztráltam a kötélm hirtelen rántását. Kiszállt. A lepke és Egon. A lepke fel, Egon le. Mindkettőjüket megláttam egy áthajló kémény torkolatánál. Egon vicsorgó fogakkal himbálódzott a kötélm, Pasang éppen az orrára akart leszállni. - Bestia! Szörnyeteg! - ordította feldühödten Egonka. Végre megkapaszkodott, és miniatűr fogásokon idegesen kapaszkodott felfelé. Megállt a szellős erkélyen, köpködve és káromkodva minden irányba. A megsértődött lepke ráült a kúszó kötélmre, és hagyta magát húzatni. Majd fészket rakott a vállamon. Egon kárörvendően felordított. Feleslegesen. Pasang már csak jót tett. Egyszer rajtam utazott, máskor meg a kötélm, és csakhamar jóban lett Egonnal is.

A fal meredekebb lett. Valamilyen nem szimpatikus repedésben mászom, amely túl erősnek tűnik: V-ösnek. Verem be a szöget. Valahogy furcsa ez itt. Megint szög. És megint egy. A fölöttem lévő áthajlás biztosan nem ereszt. Balra meg kellemetlenül kidob. Vért izzadva térek vissza. Jobbra nézek egy jelentéktelen bemélyedésbe. Nézzük csak. Valamivel a fejem fölött egy régi szögön napozik Pasang. Felrepül, mintha magára és a szögre akarná vonni a figyelmet, és visszaszáll. Erre vezet az út. Köszönjük, Pasang.

Egy kissé irigylünk is. Platnik, áthajlások, mindent klasszikusan mászol, szögek és kötél nélkül, csendesen, könnyedén. És ha kiesel, elég kinyitni a szárnyaidat. Szeretnénk néha a helyedben lenni, gyengéd barátunk.

Utolsó kötélhossz, és a két jóbarát a csúcson, lehorzsolt tenyérrel kezét fog. A harmadik örömteljesen röpköd körülöttük. Itt-ott leszáll egy felmelegedett sziklára, megint felrepül, bepillant a csúcsdobozba, meglebegteti a szárnyait, majd megint leszáll. Hegymászó lepke.

Előttünk a Weber-csúcs sötét, borongós, hatalmas fala. A hátunk mögött a vidám, napfénnel árasztott Bélai-Tátra. Fejünk fölött bukfencet vetnek a nap világította bárányszerűek, lent a mélységben tündöklenek a fehér tavak. - Látod? Az ott a Kolovy, ott a Pysny, és jobbra a Baranie-rohy. Az a fehér falú a Muran. És ez itt a Zdiar-i villa.

Megyünk lefelé. És Pasang? Egy darabig még együtt röpködött velünk, egy pillanatra hozzáért a kötélhez Egon hátán, majd elkezdett emelkedni magasabbra és magasabbra, a Kopa-hágó felé, és ott megpillantotta a zöld világot. A szél egy pillanatra visszahajtotta őt felénk, de így is egyre kisebb és kisebb lett, míg végül eltűnt a szemünk elől. Gyengéd mászótárs - jóbarát. Még egy jó darabig álltunk, aztán némán lementünk a Vörös-völgy árnyékába.

Zöldtavi ház, 1961. szeptember

CINIKUS PLATNI

(a Prostredny Kopiniak déli falán)

Mindegyik hegymászó generációnak megvan a saját korszakában és a saját hegységében a saját problémája. A hegymászás minduntalan fejlődik. Az előző generáció utolsó problémái a következő korszak kezdetét jelzik, amely korszak megint az utolsó problémák befejezésével végződik, és ez így megy tovább. A mennyiség átmegy új minőségbe, és ma az „utolsó” szót idézőjelbe kell tennünk.

Hol van az emberi lehetőségek határa? Áthajlások, tetők, repedés nélküli platnik - mindenütt átküzdi magát az ember. Utolsó problémák. Csúcsok. Batizfalvi-csúcs... Éles-csúcs... Zabikon... Az ember legyőzte őket. Következtek a támadások a falak, a pillérek, a kémények ellen. Aztán a legegyszerűsebb utak, a direktissimák.

És hogyan tovább? A fiatal mászók ma a völgyekben csavarognak, nézik a tátrai falakat, és nemegyszer sóhajtoznak: - Sztaniszlavszkij, Birkenmayer, Motyka, Puskásék, Libereciek - azoknak még volt mit. Látták a falat, végigmászták, és volt egy szép, klasszikus útjuk. A Tátra már elkelt, nekünk csak az ismétlés maradt. A legszebb - a felfedezés - a mazsolák a kalácsból odalettek.

Hát most valamit elmesélek nektek, ami talán hihetetlen, de a múlt évben a Magas-Tátrában volt még egy érintetlen fal. A Prostredny Kopiniak déli fala, ...de nincs mit csodálkozni, a Belasa és a Jastrabia-torony közti szörnyű falnak nincs gyengéje, és ott is a Prostredny Kopiniak a legreménytelenebb. Még egyetlenegy kísérletet sem tettek itt. De a fal itt volt, tisztán, szűziesen, nyugtalanított az érintetlenségével.

A múlt nyáron Napóleon szellemében megpróbáltuk: Merj - aztán meglátjuk, hogy és mint. Érdekes társaság voltunk. Sőt, nagyon érdekes.

Amikor összejöttünk, Miro, a ház gondnoka nyilvánosan kijelentette, ez jól nem végződhet. Biztosan volt elég oka ilyen kijelentésre. Hárman voltunk. Zdenek, Seprű és én. Zdenekkel két év katonai kalandjai kötnek össze. Kegyelemből elérte a honvéd rendfokozatot, míg én egészen a tizedességig vittem, ami elég annak bizonyítására, hogy intelligensebb és jobb képességű vagyok. Sok megrázó élményem volt vele.

Így például egyszer... Mint homokkövest, megkérdeztem:

- Mi az a falból-falba való átdőlés?

Szívesen megmutatta... a laktanya lépcsőházában, ahol éppen voltunk, átlépte a korlátot, felállt a lépcső szélére, és látványosan akart átdőlni a szemközti lépcsőre. Az első emeleten voltunk. Kifeszítette a testét, kinyújtotta a kezét, és kezdett dőlni. Amikor a teste körülbelül 45 fokban volt, megállapította, hogy a szemközti lépcsőt sehogy sem tudja elérni. Kimeresztette a szemét, felvisított, egy tűrhető szaltót mutatott be, majd keményen a földsintre esett, a századosunk elé. Amikor fentről illedelmesen megkérdeztem, hogy ez volt-e az átdőlés, mondott néhány szót, melyek egyáltalán nem feleltek meg a neveltetésének, mintha én tehetnék arról, hogy ő, felnőtt ember, önkéntesen ledől az emeletről.

Zdenek figyelemre méltó azért is, mert senki, aki jogosult az igazoltatásra, nem szalasztja el ezt a lehetőséget. A kinézete erre mindig elegendő okot szolgáltatott. Egyszer a Csorba-tónál csavarogtunk, persze igazolványok nélkül. Zdenek valahová elugrott, majd nyomban egy

határőr kíséretében távozott. Vigasztaltam magamat abban a reményben, hogy megtartják maguknak, és az ő vacsorája is rám jut. Zdenek azonban a távolból rám kiáltott:

- Iván, itt van a katonai könyved?

- Nincs. Miért?

- Akkor jöjjön maga is! - hívott a határőr. Hát ez Zdeneknek sikerült.

A kiegyensúlyozott Seprúnél engem mindig sokkolt váratlan hiperaktivitása a szélsőségesen cifer helyzetekben, ahol lezuhanás fenyegette. A kezeivel, lábaival és egyéb testrészeivel kapart a falon, így próbálta fenntartani magát. Ezt hangosan kísérte szipogással, kaparászással és időnkénti mekegéssel. Ha ezt abbahagyta volna, abban a pillanatban kiesett volna. Ezt ő „dinamikus mászás”-nak nevezte. Az ilyen transzban valóságos csodákat tett. Egyszer például az orrával nyitotta ki a karabinert, és a kötelet a fogaival vette ki.

Seprű impozáns külsejű, ellenállhatatlan egyéniség, utoljára a pozsonyi állatkertben láttam. Banánt lopott a majmoktól. Panaszkodott, hogy reggel megmosta a lábát, elment az orvoshoz, és rémülettel vette észre a rendelőben, hogy az egészségeset mosta meg.

Ami engem illet, a gazdag tapasztalataimat elméleti tézisekben dolgozom fel, amelyeket a hegymászó irodalomban kérdések és feleletek formájában akarok majd megjelentetni. Például:

- Miért kell a másodmászónak kikapcsolni a kötelet a karabinerekből?

- Miért ne álljunk a trepnibe, amely a nyakunkban lóg?

- Beszállás előtt miért ne együnk szilvát aludttejjel?

- Hogyan végezzük higiéniai szükségleteinket a VI. nehézségű mászóutakon?

Ebben az összetételben indultunk a Téry-háztól a cinikus időjárás ellenére. A Fekete-csúcs lejtőjéről megpillantottuk a falunkat. Rosszul nézett ki, de a távcsőben még rosszabbul. Nem találtunk okot a legkisebb optimizmusra sem. És éppen ez adta meg nekünk az igazi akasztófa-humor hangulatát. Ez olyan, mint egy vizsgán. Ha valamit tud az ember, akkor reszket, hogy ezt kérdezzék tőle. Ha nem tud semmit, akkor az embernek mindegy, és rögtön jobb a hangulata, nincs mit veszíteni. Mint ahogy mi sem veszíthettünk. Vihar közeledett. Minden jobb volt, mint a sziklára tapadni. Csak megnézzük a beszállást, és holnapra előkészítjük - mondogattuk. Elkezdtünk mászni. Tisztességesen haladtunk. A hangulat remek volt, minden nevetségesnek tűnt. A fal jóságosan engedett, mintha mondaná - csak gyertek, vegyetek, amíg adok - és mi vettük, pedig tudtuk, hogy ezek csak csalétek, és majd ennyivel magasabbról kell visszatérnünk. Köd- és felhőgomolyagok, elektromossággal töltött levegő, majd egy pillanat múlva vad villám repül át a völgyön, és a dörgés sokszoros visszhanggal verődik faltól falig. A falat megtörő fűpárányokon vagyunk.

Vizesap

Első vihar. Megyünk tovább. Kezdődik a tánc, csak tessék belépni a körbe! Nem kosaraztuk ki a falat, ezt értékelnie illene, és neki sem kellene kikosarazni minket. Ami ezután következett, azt kimerítően csak néhány megrögzött alpinista fejezhetné ki.

Jobbra tőlünk egy ferde, alattomos traverz, melyet egy rémséges áthajlás keresztezett. Ezt légies elrugaszkodással cseleztük ki. Cinikus platni pikkelyes felszínnel. Vicsorgó fogakkal verekszünk vele. Alattunk maradt. Óriási kémény a nedves pofái közé zár minket, leszakítja rólunk a nadrágot, de megszökünk tőle. A brutális fal alatti vérengző traverz a létezés utáni vágyat ébresztette bennünk, egy jelentéktelen repedésben állva szedem be a kötelet, a fejem felett egy tisztességes áthajlás. Folytathatnánk, de épp a...

... második vihar hűtötte le a lázunkat. Zdeneket a platnin érte, engem az áthajlás alatt, Seprűt a kémény alatt. Megrázó látvány volt, ahogy egy kisebbfajta vizesés zuhogott rá. Nagyon szomorú volt. A fülei lobogtak a szélben, fogaival pedig az elkeseredettség morzejeleit vacogta. Zdenek káromkodott, ami a beszámíthatatlanságáról tanúskodott, mert egyébként a jól

idomított agykérge ilyesmit nem engedett volna meg. Mindkettőt nagyon sajnáltam. Szárazon ültem az áthajlás alatt, és hálálkodtam a sorsnak. A két vizes mindenért átkozta a szárazat, aki ingerelte őket a szárazságával. De nekem úgy tűnt, jobb száraznak és leszidottnak lenni, mint vizesnek és dicsértnek.

A vihar elment, és itthagyt minket gondba merülve. Zdenek csendes elkeseredettségbe esett, amely elkeseredett mászásba ment az elkeserítően nedves sziklán. Annyi harciasságot, leesni nem akarást, dönten tudást mutatott, hogy azt sohase felejtjük el. Köszönjük, Zdenek! Eljött a...

... harmadik vihar, nem volt lényeges. Sem a szikla, sem mi nem lehettünk már nedvesebbek. Valaki kimondta azt a szót, hogy bivak, és mindannyian drasztikusan elröhögtük magunkat. Ezt egyszerűen nem tudtuk elképzelni. Mohón mászunk, amit az önfenntartási ösztön kényszerített ki belőlünk és a lehetséges bivak szörnyűsége.

A negyedik viharban érjük el a csúcsot. Megtettük! Vizes öröm. Bummm!!! A villám nem messze tőlünk szétszakított egy sziklát. Ugrálunk, belegabalyodva a kötelekbe, lefelé, repülünk a démonok hatásköréből.

És két napra rá a fal bal oldalán másztak fel Weincziller és Kertész, abban a hitben, hogy ők az elsők. És így a falat, az addig érintetlent, három nap alatt két úton is megmászták.

Az 1962-es évre ez bizonyosan figyelemre méltó, de még vannak ilyen falak, logikus irányok, amelyek az ifjú hegymászókra várnak, hogy megoldják az „utolsó problémá”-kat.

ELESETT A KUTYATORONY

1978. November 30-án elesett a Magas-Tátrában az egész biztosan utolsó hegymászó probléma. Végre megmászta a Kutyatorony északi falának középső részét, a direttisimát, amely sok éven keresztül visszaverte a hazai és külföldi mászók támadásait.

A mászást a piripócsújfalui Haladás SE. sportolói valósították meg a következő összetételben:

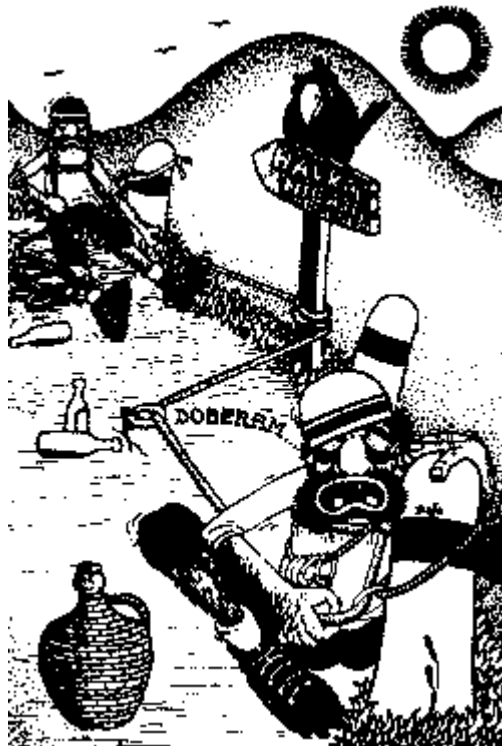
Bobolyka Maximilian kéményseprő, nő, gyermektelen, kora: 18 év, magasság: 202 centiméter súly: 68 kg

Vrk Teleszfor állatszelist, nő, kora: 38 év, magasság: 153 cm, súly: 96 kg

A mászás két napig tartott, a tiszta mászóidő 23 óra. A fal magassága 300 méter, a mászás hossza 1391 méter, a hegymászók 96 szöveget használtak fel, ebből 19 fűrtat, 4 durál trepnit, 2 csigát, 5 tapadógumit és kanasza márkájú mászó ragasztót. A mászás ideális légköri körülmények között valósult meg. A füves párkányokról és padkákról, amelyek között vezet a mászóút, a szervezett és szervezetlen turisták több tizei figyelték őket. A mászás menetét a rádió is közvetítette. Riporter: Galloczy Marján.

A mászás végérvényesen lezárta az első mászások korszakát a Magas-Tátrában, a tátrai falak úttörőinek korszakát.

A mászóút leírása: Kutyatorony, S fal (a Kis-Ló-völgyből). A fal, mint derékszögű háromszög, illetve mint rombusz mutatkozik. A beszállás 87,5 méterre balra van egy markáns kötőmbtől, amely megbújik a gyalogfenyvesben. Az út balról jobbra indul, a jobboldali vizes fal jobb bordájának bal részén. Először egyenesen a horpadásban, amely úgy néz ki, mint egy kémény, de valójában kuloár, ezen fel a vöröses sziklatörés alá, amely alulról feketének, sőt sárgának tűnik. A töredezett falat egy jelentős repedés keresztezi, a felső részén áthajlik. Nem erre vezet az út. Traverz jobbra 2 méter szélsőségesen nehéz terepen, a 3 párhuzamos mélyedés egyikén (mesterséges eszközök), egészen a háztetőszerű áthajlás alá. Ingatraverz a jobboldali mélyedésbe (gyalogos terep), ezen fel (helyenként VI). Most jobbra, balra, megint jobbra. Innen egyenesen fel az áthajló füveken, a három jelentős torony egyikére. Azonban csak kettő látható. Amögött, amely nem látható, kitűnő biztosító stand. Most ferdén (jobb kéz: VI. fogások, bal kéz és lábak - gyalogos terep). Most markáns depresszióba kerülünk - ezen váltakozva jobbra és balra a kellemetlen terepen (konzervlavinák). A depresszió kuloárba megy át, a kuloár kéménybe, a kémény repedésbe. A repedés áthajló, beékelődött tömbben végződik. Ezen egyenest a mozgó tömbre, erről átugrás balra (3 méter) a még szabadabb, levált sziklára (ha még ott van), és onnan egyenest fel a maximálisan kitett résen (Bobolyka-résen) csiga és tapadógumi segítségével a légies szószékre (szörnyen nehéz, VI + III = IX). A szószékről traverz jobbra a sűrű gyalogfenyőn keresztül (kb. 112 m). Ha már nem megy tovább, akkor megint balra (19-52 m). A jól látható galériáról (markáns zergenyomok) egyenest fel az áthajló gyalogfenyvesen (jó fogások) egészen a száraz fáig. Tovább a füves platnin (figyelmeztetés az előlmászók számára: nagy eséslehetőség) egészen a sötét tető alá (szép bivakhely a szögeken). Következik a páternoszter a Vrk bordán keresztül a központi szakadék baloldali harmadik depressziójának második részébe. Tőlünk baloldalt vannak a Ló próbáláncai, baloldalt a sárga jelzett útra a felső Tehén-csorbába. Ebből expanziós ácskapcsok segítségével az erkélyre, erről könnyedén a nyugati gerincre, és azon a csúcsra. A csúcstömböt zárt lábú felugrással győzzük le, esetleg alacsony kihajlással. A csúcsról 6 perc alatt elérhetünk üdítőként a turista magashegyi kiosk-ba (tanács).

Első a biztonság!

Nagystílú, szélsőségesen kitett mászóút vad környezetben. Osztályozás: VI, helyenként gyalogos terep. Megjegyzés: a directissima gyakran azonos Erich von Kleinberger útjával, amelyet Franz Poruban hegyivezetővel tett 1902-ben, III-IV (3 óra). Ők azonban mindkét kulcshelyet jobbról megkerülték, a csúcs esésvonalában (az ösvényen).

Béka tó, hegymászó tábor, 1962. április

KÖEMBER-PARÁDÉ

Nyáreste. A nap és mi is lefelé haladunk. Mögöttünk az Ökörháttorony - az előbb még napos platóin csimpaszkodtunk. Remek mászás! Pali mondja, hogy az ilyen utat kizárólag ünnepnap kellene mászni, frissen borotválva és új ruhában. Vidáman ugrándoznak a zergeösvényen, majd vad szlalom a meredek füves szigeteken, rugalmas ugrások tömbről-tömbre, és csúszással le az apró, mozgó moréna kis lavináiban. A fűről és sziklákról időnként előbukkannak a steinmannok, mutatják az utat, és eltűnnek mögöttünk. - Ejha. Szmátritye, harcosok. Ez aztán egy fantasztikus köemberke. Tényleg. A fehér, csillogó platnin egy furcsa alakú köember állt. Valamilyen gomba. Egy más bolygóról származó növény. Különös és szép volt. - No - szólalt meg Béla -, nem rossz. De hogy valami szépség volna, azt nem állítanám. Fiúk, ti még nem láttatok válogatott minőségű köembert! Annak aztán strammnak kell lennie! Annak csillognia kell. Annak hívnia kell. Annak egyszerűen... Na, értitek... - Nem értjük! Kell, nem kell, ez véletlenül nagyon szép és szimpatikus köember. Ha jobbat készítesz, magázni fogunk. - Uraim, nincs egyszerűbb, mint ez. Veszünk egy ilyen lapos követ, mint alapot, és arra egyszerűen így... öö... ugye.. természetesen egyszerű annak, akinek van ehhez bizonyos tehetsége, ízlése, alkotó gondolatai - és érzéke is, mert érzék nélkül ez valahogy nem megy.

És Béla épített, futkározott, hozta a lapos, hengeres, gömbölyű, kocka és ék-alakú köveket. Rakta őket, rendezgette, félre rakta, egyengette, nézegette teremtményét messziről (ez távlatot kíván), közelről (érezk a részletek iránt), hunyorított, meresztette a szemeit, majd egész váratlanul az egész letrombolt (a tökéletesség nevében). És újra felépítette, javította, elpepecselt, és végül értékelte: - Hát uraim, ez kétségtelenül a legjobb és legszebb köember, amely valaha is állt a Magas-Tátrában. Le a kalapot.

Majd előadta elméleti, módszertani nézeteit a köember-építésről, amelyeket három pontban foglalt össze: Először is uraim, a köembernek már messziről, legalábbis az előző köembertől láthatónak kell lenni. A köember világítótorny, különben felesleges. Másodszor a köembernek stabilnak, szilárdnak kell lenni, hogy ellenálljon az elemeknek. És harmadszor a köembernek szimpatikusnak kell lenni, hogy az ember szíve megdobbanjon, amikor meglátja.

A vitát Gaston kezdte: - Ez a köember kínosan néz ki - kezdte. - Először is nem lehet őt látni, mert gödörben építetted fel. Másodszor, ami a stabilitását illeti, okkal lehet félni tőle, hogy a világítótornyod összedől, amint leszáll rá az első lepke. Harmadszor, ronda a világ bármely sarkából nézve. Giccs. Szörnyűség. Monstrum. Csillagos egyest ajánlok, ahol a csillag a bemutatott fizikai törekvéért jár.

Béla nem hagyta magát. - Hülyeség, barátaim. Értékelni csak egy intelligens értékelhet, és olyat itt nem látok, vagy az, aki jobbat épít. Ez véletlenül egy isteni darab. Ez arany pletcsnit érdemel, barátaim.

Amikor a hantálásnak már se vége, se hossza nem volt, született a javaslat, hogy mindenki építsen néhány köembert. A legjobb négy bekerül a döntőbe. A győztest titkos szavazással fogjuk megválasztani. És így kitört a köember-parádé. Egy verseny, amely a Tátrában még soha sem volt. Építő hisztéria, megszállottság. Négy ember futkos fel-le, ide-oda, vonszolják a tömböket, rakják egymásra a gránitot, és kezeik alól nőnek a sziklapiramisok, síremlékek, obeliszkok, oszlopok, emlékművek, tornyok, bástyák. Egyre több van belőlük. Nagy, kicsi, karcsú, tömzsi, szép és ronda köemberek. Már talán 30 is van belőlük, egy egész gyülekezet, a köemberek országgyűlése, némán és türelmesen állnak, várnak a királyuk megválasztására. A négy alkotójuk, apjuk, közöttük jár, nézegeti őket, közelebb-távolabb lépnek, elvetnek,

értékelnek. És végül a szenvedélyes összezőrdülések után meghatározzák a négy döntőbe kerülőt. Nevet is kaptak. Eiffel-torony, Mini-Matterhorn, Gólem és Démon. Valóban fessek voltak, de melyik lesz a király, melyik lesz a leg-leg? Szavaztunk. Először titkosan, aztán nyilvánosan, de eredménytelenül. Mindenki a saját kőemberére szavazott. A zsűri ezért elhatározta, hogy a négy második helyet az említett alkotásoknak adja, és az első helyet a gomba alakú kőembernek ítélte, amelyik az egész kőember-parádét okozta. Soha sem tudtuk meg, ki alkotta, és minek keresztelte el.

Lassan megyünk le a tavakhoz. Magunk mögött hagytuk a néma kőemberek városát. Önök, akik majd a Béka-torony alatti ösvényen mennek felfelé, álljanak meg, üljenek le, szívjanak el egy cigarettát, nézegessenek. Keressék meg a legszebbet, a legtökéletesebbet. Lehet, hogy egyetértenek velünk, lehet, hogy nem. Próbálják meg maguk is, építsenek jobbat, szebbet. Nem kell, hogy ugyanott legyen, a Békatorony alatt, építsék fel bárhol a meredek ösvényeken, a naphoz és az emberekhez vezető utak mentén.

Hunfalvi ház, 1961.

TÓNI, A MEGRENDÍTŐ

Mottó: „Iván, te foglalkozol pszichológiával is valamit. Mitől van, hogy a hegymászók között annyi lökött, tépett egyéniséget lehet találni? Mintha a hegymászás ellenállhatatlanul vonzaná őket, úgy jönnek a sorainkba, mint éjjeli lepkék a fényre. Hány ilyen csirkefogóval találkoztam már a hegyekben...”

Dr. Jaromir Wolf, 1964

Amikor évekkel ezelőtt a hegymászó szakosztályunk vezetője megtudta, hogy defektológus vagyok, és a hivatásom a lelkiileg hibás emberek nevelése, felragyogott az arca. - Prima, prima, ez az! Végre egy hivatásos. Téged mintha a hegymászók nevelésére vártak volna. Elmész az edzői tanfolyamra.

És így lettem hegymászó edző és kezdők tömegeit vezettem be a rejtélyekbe. Tekintettel a valóságra, hogy a család és társadalom az embert a kötélre kötözködés legelső pillanatától kezdve számárnak, örülnek és felelőtlen hazardjátékosnak tekinti, bizony nincs mivel dicsekednem.

Azok között, akik átmentek az én hegymászó iskolámon, különböző emberek voltak, ilyenek is, olyanok is. Voltak közöttük néhányan, enyhén mondva lököttek, akikről Dr. Wolf fentebb szólt. Bizonyára Tóni is közejük tartozott. Tóni, a megrendítő. A megrendítő szó őt és azokat jellemzi, akikben tevékenysége állandóan megrázó - a viszonylag normálisabb mászópartnerekben is megrendítő - érzéseket keltett.

Tónit gyerekkora óta ismerem. Együtt nőttünk fel a pozsonyi utcákon. Együtt követtük el a csínyeinket. A találmányai közé tartozott például a kóbor kutyák feljavítása. Az egész kutyát lila festékkel bekentük, valamint rejtélyesen zöldre sminkeltük a szeme körül, és ciklámen színűre mázoltuk a füleit. Utolsó fázisként pezsgőport szórtunk a pofájába. A szuper-veszett baskerwill-i kutya készen állt a környék gondnokai elleni visszavágó horrorsokkokhoz, akikkel állandóan hadilábon álltunk. A kutya-bestiák gyártása mellett előszeretettel itattuk le alkoholba mártogatott keksszel és maggal a helybeli macskákat, galambokat és pudlikat. De nem annyira rosszakaratból, mint kíváncsiságból.

Aztán évekig nem láttuk egymást. Mindenki ment a maga útján. 10 év múltán találkoztunk a Téry-házban. Mindketten mint hegymászók: én oktató, ő kezdő. A szentimentális találkozáskor én érthetetlenül egy szép hegymászó túrára hívtam. Lelkesen beleegyezett. Önkéntesen feladta egy leányiskola befűzését tanítónőstül, és elvonult egyénileg edzeni a sziklákon és kőlapokon a ház körül. Nem egészen tíz perc múlva visszatért. Sántított, fogta a bordáit, és az orrából folyt a vér. Leesett az első szikláról, amelyre fel akart kapaszkodni. A leányiskola szó szerint rárontott, és sokoldalú samaritánus szolgáltatásokat nyújtott neki. Irigyeltük őt. Kimentünk a ház előtti sziklákra abban a reményben, hogy nekünk is sikerül beverni az orrunkat, de ez bizonyára nem sokat érne, hiányzott Tóni szexepilje. Ha

Órangyal-feladat

Tónit meglátta egy nőnemű személy, egy pillanat múlva arra a meggyőződésre jutott, hogy ez az ember az ő segítsége és gondoskodása nélkül nem lehet meg. Hála a hölgyek és lányok ilyen hajlamainak, Tóni sohasem csinált gondot az étkezésből és szállásból.

Este az asztalnál a leányiskola körében Tóni a sérülése ellenére energiával telt volt: tetőszerű áthajlásokban mászott, esett, mentett, harcolt a kéményekben, kimászott a lavinákból. Ezután a lányok elmentek aludni, és Tóni csendesen és bizalmasan bejelentette nekem, hogy holnap lesz az ő negyedik túrája. Az első állítólag kihagyta, mert esett az eső, rögtön a másodikkal kezdte. Azon bivakolt, a kötelek totális összegabalyodásának és összecsomózódásának következtében. Még másnap reggel sem volt meg az egyik kötél vége. A harmadik túrája a Simon-torony, amelyről a véleménye szerint „nehéz a lemászás”. Ez kissé meglepett, mert a Simonról általában ereszkedni szoktak. Körülbelül egy év múlva megtudtam, hogy a Simonnak igazán érdekes volt a befejezése. Az akkori mászópartner előadásában a csúcson a következő párbeszéd folyt le:

- Hát akkor, Tóni, hogy tetszett?

- Isteni!

- Na remek, akkor most dobd le a kötelet, én azalatt beírom magunkat a csúcskönyvbe.

- Ledobni? Le?

- Persze! Hányadika van ma? Negyedike? Úgy, na írd alá te is... így... és megyünk! Hol van a kötél?

- Hogyhogy hol? Lent. Te mondtad, hogy dobjam le.

- Jézus Mária, te tényleg ledobtad az egészet?

- Persze, hisz te mondtad.

- Te jó isten, mondtam, mondtam, de előbb átfűzhetted volna a gyűrűsszeget, és csak aztán ledobni. Ereszkednünk kellett volna.

- Hát ezt nem mondtad, erről nem volt szó.

És így a harmadik túra egy veszélyes lemászással végződött. Milyen lesz a negyedik? Kissé bizonytalan kezdek lenni - megszólalt bennem a hatodik érzék - vigyázat! - Tóni!

Eljött az éj, a ház zsúfolt volt, az étteremben a földön aludtunk. A James klasszikusain nevelkedve híve vagyok a hegymászók korai felkelésének, a korai beszállásnak, ami mind a mai napig számos kellemetlenséget hozott nekem, az időben ébresztett mászópartnerek szidalmait, sőt még egészségkárosodásokat is: a cipők és konzervek nyomát, melyeket hozzám vágtak. Tóninál sem találtam megértésre hajnali öt órakor, a hálósákból egy artikulátlan hang csúszott ki, amely ingerült morgásba ment át. A hálósák erőtlenül hempergett, a benne lévő lény igyekezett, hogy nyílást találjon. Végre megszólalt a zipzár, előbukkant valami kócos és ásító, és bejelentette:

- Éjjel nem szoktak túrázni, talán a méheim szálltak el?

Kifújta az orrát a gypjuzoknimba, és újból eltűnt a hálósák mélyén. Vége volt az edzői tekintélyemnek. No de barát az barát, rég nem láttuk egymást. Legyek vele szigorú? Mind-
etten elaludtunk. A hét órás ébresztőt azzal a kijelentéssel kommentálta, hogy egyedül csak az Eigerbe való beszállás, vagy az Everest csúcs-támadása készíthetné őt ilyen korai kelésre. Így megint elaludtunk. Fél kilenckor ébredtünk fel, amikor a kirándulók soraiból az első koránkelők a vesénkre léptek. Tóni még egy óráig feküdt ásítva és lehunytt szemekkel, majd váratlanul elhatározta, hogy viszonzásul a túráért főz nekem egy fantasztikus magashegyi

kalóriadús kását. Bement a konyhába, és pár perc múlva egy tompa robbanás után szétaradt a házban a mefisztói kiáltása. Megpillantottam, amint a ház ajtajából kirugdal valamilyen tüzes mini-üstökös, az égő főzőmet, a Juwel-t. - Nem akart begyulladni - magyarázta - hát megnéztem gyufával, hogy van-e egyáltalán benzined. Hát volt!

Úgy nagyjából ebédre készen volt a kása, Tóni dicsekedett, hogy „reggeliebédünk” van, és az asztalra egy teli lábas valamilyen zöld ciklámen színű anyagot tett ki, és mindig erősítgette, hogy egy kalória-bombáról van szó. Az anyag közepéről egy kanálnyel nyúlt ki, amelyet eltört, amikor megkísérelte kihúzni.

Megkóstoltam. Rémes volt! Tóni bizonygatta, hogy ez csak az első érzés, mert aztán remek. Beletömött a számba egy púpozott kanállal. A számat elöntötte az univerzális ragasztó íze, amely varrógépolajon készült és vert kenőszappannal lett ízesítve. - Neked nem ízlik? - kérdezte Tóni, csalódva a sokk által megmerevedett arcomon és üveges tekintetemen. - Aha! - a homlokára ütött - A legfontosabbról megfeledkeztem. És a kalória-bombába beleszórta a hecsedli-kompótot. A kalória-pocsolya zöld ciklámen színű anyaga sötétzöld-bordóra váltott. Az íze is szemmel láthatóan megváltozott - rosszabbra.

Az egész ház érdeklődve és feszült figyelemmel követett. Megpillantottam a szánakozó mosolyokat, és hallottam a fogadásokat egy grogba, hogy vajon megesszük vagy kidobjuk. Tóni a fogai és az átrágott kalória-bomba buborékjai között a fülembé sziszegte:

- Egyél és mosolyogj! A kirándulók néznek minket.

És így váltam Tóni és a hegymászói önérzet áldozatává. Görcsös mosollyal kezdtem magamat tömni. A fogaimtól egész a gyomromig egy kalóriagumibottal töltődtem meg. Féltem, hogy egy idő múlva megkeményedek, és mindhalálig nem tudom lehajtani a fejemet. De ugyanakkor láttam, hogy hála a mi álcázásunknak, a jelenlevők szánakozása kíváncsisággá vált, a jelenlévő kirándulók nagyon szívesen megízlelték volna a specialitásunkat. Az egyik kiéhezett lengyel nem bírta türtőztetni magát, és megszólalt:

- Mit esznek, uraim?

- Kóstold meg! - válaszolta egy lila buborékon keresztül Tóni, és készségesen a szájába tömött egy púpozott kanálnyi enyv-szerűséget.

Szerencsétlen ember! Kiguvadtak a szemei, majd a torkához kapott. Tóni kérdésére, hogy

- Még?

Elhalkultan csak annyit nyöszörgött:

- Nagyon köszönöm. És az önfenntartás ösztönétől hajtva kikecmergett a levegőre.

Tóni aggódott, hogy nem borítottuk-e fel a hagyományos lengyel-szlovák barátságot.

Délután indultunk el. Tóni mutatósan felaggatva hegymászó kacattal, vígan ugrándozott a leányiskola előtt a sziklatömbökön. Én a rossz sejtelmektől magamba roskadva vonszoltam magamat mögöttem, és azzal a csábító gondolattal foglalkoztam, hogy akármilyen módon, de kitérjek a túra elől.

Majd indulunk, ha nem lesz sor!

Megálltunk a hírhedt hegymászó csemege alatt, a Széles toronyra vezető Motyka út alatt. Tóninak rendkívül tetszett, hogy a szikla alatt a kirándulók tömegei áramlanak, és túlnyomórészt nők. Tóninak egyszerűen szüksége volt a közönségre - és leginkább nőneműre. A bajok már a bekötözködésnél elkezdődtek. Tóni bemutatta nekem az egyéni módszerét a bekötözködésre és a kötel felszedésére - valamilyen saját találmányát. Pár perc múlva reménytelenül beleabalyodott, és panaszkodott, hogy mindezideig ez tökéletesen sikerült neki, és most, amikor be akarja valakinek mutatni, nyilvánosságra hozni, ilyen lehetetlenül végződik az ügy. A hiábavaló kiszabadítási kísérleteim után rá akart beszélni, hogy a kötelet vágjam el, a bicska a zsebében van. Az én új negyvenesemet! Végül bonyolult átmászásokkal és áthúzásokkal sikerült Tónit kiszabadítani, és a kötelet kibogozni.

Beszálltam az első kötelhosszba. Behúztam Tónit, aki minden egyes mozdulatát, a tevékenysége egész folyamatát bejelenti és kommentálja:

- Ezt megfogom.. vagy inkább ezt... na de ez mozog... akkor inkább semmi fogást, mint egy mozgó fogást... de itt van egy olyan... így és most a lábat... hová a lábat?... aha, ide... így jó?... tarts... na és most?

Odamászott hozzám, és intésemre a szöghöz kötötte magát. Aztán gondtalanul himbálta a lábait, lehajolt, fészkelődött, kiáltozott a nőkre, nehogy észre ne vegyék. El akartam mászni és megállapítottam, hogy nem magát, hanem engem kötött ki még egyszer. Amikor ezt közöltem vele, hogy lezuhanás várt rá a 40 méteres kötel szabad végén, és egész a morénáig esett volna, villámgyorsan beakasztotta ujjait a karabinerbe, és egész szolidan félt. Megvigasztalódtam azzal, hogy az egyéniségek is időnként félnek.

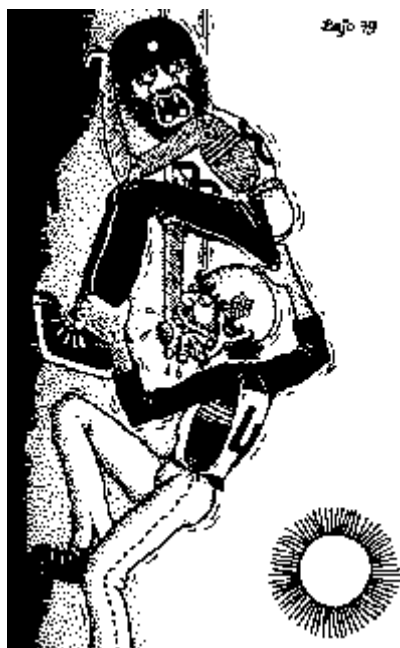
A túra további részén kétszer belelépett a kötelgyűrűbe, ami a nyakában csüngött, és látványosan a falba verte a homlokát. Egyszer egy magas fellépésnél rálépett a kezére, és mozdulni se bírt. Állandóan beakadt a kalapácsa. Minél kellemetlenebb hely, annál jobban tartott. Lefelé visítózott:

- Eressz! - De a kalapács nem engedelmeskedett parancsainak, és húzta tovább.

A traverzben nem csatolta magát ki a karabinerből, amely körül átmászott, és szintén üvöltötte:

- Eressz, te rondaság! - A biztosítással túlságosan nem idegesítette magát, fatalista volt, időnként megjegyezte: - Ami előre elrendeltetett, az elől nem térhetünk ki. - És tényleg, e szerint a filozófia szerint biztosított engem is, csak úgy mellékesen, a dohányzás, fényképezés, jódlizás közben, három ujjal fogva a kötelet, mint a cigarettát. A szögek kiverésével túl sokat nem törődött. Kipp-kopp - nem megy, húzz be, megyek tovább. Minek is törődne, hisz a

szegrek nem az övéi, hanem az enyémekek voltak. A bent hagyott szög lyukába sohasem felejtette el betolni az összecsavart névjegykártyáját.

A tömegek, amelyek a Vörös-torony hágón keresztül pendliztek, érdeklődéssel figyelték előrehaladásunkat, és Tóni el volt bűvölve. De aztán megjött! A kalóriabomba! Elfelejtettem ugyanis megemlíteni, hogy Tóni két söre hűlt a ház melletti tóban, 18 fokosak, az egyik üveget Tóni kiította velem, állítólag ez része a kalória-bombának, sör nélkül nem igazi. A sűrű, erős sör azonban hirtelen belső konfliktusba került a ragasztós-szappanos-enyves-hecsedlis masszával, és baj lett! Tóni felvisított, egészen váratlanul: - Tarts! Muszáj! - és bemutatta a legvillámszerűbb nyilvános félsztriptízt, amely valaha is előadatott a Tátrában, és a kirándulók tömegeinek egy nem mindennapi látványt nyújtott. Talán most először lenne meg Tóni a nézők nélkül, főleg a nőneműek nélkül.

Egy pillanat múlva rám került a sor - a trepniben ülve átkoztam a kalóriabombát, a sört, kirándulókat, és főleg saját magamat, hogy már 24 órája passzívan szenvedem e csirkefogó megnyilvánulásait. És Tóni, aki esésvonalban volt kikötve alattam, meg engem átkozott. Ezt azután sem hagyta abba, amikor a lány fogásokon felmászott hozzám. A standon aztán erőnek erejével kezét akart adni, és képen akart veregetni. A kirándulók tömegei az úgynevezett osztravai úton dülöngéltek a röhögéstől, és egymás kezéből tépték ki a messzelátókat. Az egyik törpenövésű kiránduló felkiáltott: - Az egészet lefényképeztem teleobjektívvel. Mondják meg a nevüket és címüket, majd elküldöm. És ha esetleg meg akarnák ismételni, akkor előzőleg hívjanak fel, mert akkor színeset töltök be - most a falnak szép sárgásbarna színezete van.

Elhatároztuk, hogy a túra után utolérjük, a filmet kiszedjük a gépéből és bedobjuk a tóba. A filmet és a kirándulót is.

A mászás további fázisaiban Tóni még pendlizett a traverzben, majd megint begyömösölte magát valami repedésbe, és fél órán keresztül nem tudott belőle kijönni. Már arra gondoltam, ott kell hagynom, hogy kirohadjon, majd a falon leesett a kötélgyűrűje a karabinerekkel és a szögekkel, az egyik standon otthagya a zsákját és két kötélhosszat. Sugárzott az örömtől, hogy remekül és könnyen mászik, és sok egyebet még összehordott. A traverzekkel nem sokat bíbelődött. Rámkiáltott: - Tarts! Belekapaszkodott a kötélnébe úgy, hogy merőlegesen állt a falra, és a traverzen egyszerűen átrohant. Állítólag inspiráltam, amikor azt mondtam neki: - Ez a traverz kissé rázós, legjobb, ha nem sokat játszom vele és gyorsan átrohanok.

Egyszerűen lépésről-lépésre Tóni akármibe kezdett bele, akármit megfogott, minden tartogatott valami meglepetést. Kétségtelen, az ember nem unatkozott vele, nem volt mikor, mindig résen kellett lenni, mert bármely pillanatban az ember életéről volt szó, vagy legalábbis az egészségéről. Ilyen szép túra, és Tóni egy sokk-parádét csinált belőle. Ilyen rövid túra, és annyi szögem maradt bent, mint a Javoraky északi falaiban, az összes téli túra során. Ilyen rövid túra, és majdhogynem bivakoltunk. Tónival csak három utat másztam, de hála neki, ezek a túrák felejthetetlenek. A mai napig csodálkozom, hogy nem másztam el vele az örök vadászmezőkre. Mint edzőt, egyáltalán nem vett engem figyelembe, ellenvetéseimet, megjegyzéseimet egyszerűen intézte el:

- Ugyan, ne csinálj belőle tudományt! Hisz akkor kihagyod belőle az összes kalandot és örömet. Mit ér az olyan vállalkozás, ahol előre tudod, hogy mi hogy fog lezajlani és végződni?

Igen, ilyen volt Tóni, a megrendítő. Sokk-mester. Valószínűleg elhagyta a Tátrát és a hegymászást. Szerencsére a szimbolikus temetőben a névjegykártyáját mindeddig nem láttam. Feltehetően átállt a lovaglásra és a lovakat ijeszgeti. A néma arcnak biztosan jobb idegei vannak, mint egy hegymászó edzőnek.

De másokat is megismertem Tóni fajtájából. Egy kassait, aki színes krétákkal jelezte a túra minden tíz méterét, hogy tudja, merre kell a ködben vagy sötétben visszatérni. A Tátra csúcsain masszív kőembereket épített, amelyekre aztán kiheveredett, hogy legalább fél méterrel magasabban legyen, mint a többiek előtte. Egy másik megint, egy dilis egyedülmászó két napig állt a Sárkány-csúcs falában egy sziklaerkélyen, és a naptárában pontosan kiszámolta, hogy az ő súlya mellett mennyi ideig fog zuhanni a völgybe, hányszor csapódik neki a falnak, és hol marad fekvő. A feljegyzés rövid végrendelettel végződött, amelyben a hegymászó felszerelését a hegyimentő szolgálatra, a konzerveit és főzőjét egy osztravai hegymászóra, és a félfülű daxliját Ivan Bajóra hagyja. Megmentették. Lehetett volna egy daxlikutyám. Két nap múlva megfőzött egy kimúlt mormotát, és pikáns szósszal megette, mint fogadás tárgyát. Reggel nagyban pumpálták a gyomrát.

Egy másiknak pedig egész teste hegyek panorámájával volt teletetoválva, és olyan feliratokkal, mint: „himalájai tigrisek”, „Matterhorn kommandó”, „Rocky Mountains Club”, „Sierra Nevada AlpBoys”. Elbűvölte a mellén lévő felirat: „EPOFINEN”. Ez az „Emil Podolec Federation International En” rövidítése volt. Ez az Emil, a nemzetközi federáció alpinistája, mint ahogy a felirat vége jelzi, legszívesebben egyedül járt. A James kezdőtanfolyamán jelent meg. Erős, vékony kötele volt, az egyik végén egy négyágú vasmacskával, amelyet felhajított, és ha az beakadt, akkor akadálytalanul felmászott rajta. Amikor hegymászó terepre került, fáradhatatlan volt. Dobott és mászott, mászott és dobott, mint egy beszámíthatatlan. A fejét számtalan forradás és seb ékesítette, mert ha a vasmacska fent nem akadt meg, időnként visszaesett a fejére.

Egyszer így vasmacskázott a Zöldtavi-csúcson és így sétált végig a gerincen, fel a Lomnicra, magához véve emléke az összes csúcskönyvet. Este a havon lecsúszott a Rézpadokról és eléggé leköszörülte a tetoválást és az orrát. A tetejébe süketnéma volt, nem tudott segítségért kiáltani, és így éjfélre bekúszott a Zöldtavi-házba, ahonnan levittük a Salvej forráshoz. Itt vette át a mentőszolgálat. Amikor pár nap múlva magához tért, leginkább az bántotta, hogy elvesztette a vasmacskáját, és elvették tőle trófeáit, a csúcskönyveket.

És további megrendítőeket említhetnék, akikkel talákoztam a hegyekben. De azt hiszem, ennyi elég. Elítélhetjük, elkárhoztathatjuk, kinevethetjük őket, de higgyék el, ők az életünk sója. Ezek nélkül a sajátos egyéniségek nélkül az életünk sokkal unalmasabb lenne. Körülöttük, megrendítők körül legendák, történetek, viccek keletkeznek, a házban töltött esős

Még négy ütés...

napok, tábortüzek, a bivak fekete óráinak hálás témái. Ugyan mihez kezdenénk nélkülük?
Ezért hirdetem: Éljenek a megrendítők!

HOGYAN KÉSZÜL A HEGYMÁSZÓ FÉNYKÉP

Maguknak ez természetesen egyszerűnek tűnik. A hegyászok felmásznak a hegyre. Az egyiküknél fényképezőgép van, tehát fényképez. A kész képeket elküldi a mászópartnereknek, a legjobbakat pedig a folyóiratoknak. No éppen! Tizenegy éve mászom. Ezalatt a Tátrában háromszor is elmászhattam volna az örök vadászmezőkre, ebből háromszor a fotósok miatt. És kaptam tőlük összesen 8 (vagyis nyolc) fényképet, közülük 6 (vagyis hat) sikertelen.

A fotózás a következőképpen zajlik: Mászom. A kulcs-áthajlás legrázósabb részébe érkezem.

- Állj!

- Mi van?

- Várj! Ez egy isteni felvétel lesz!

- Na jó, de gyorsan.

- Gyorsan, gyorsan... ezt nem lehet csak úgy elütni. Ez nyugalmat kíván. Mit állítsak?

- Én ehhez nem értek.

- Megpróbálom századdal, nyolcadra.

- Felőlem - megvan már?

- Nyugi, nyugi. Keresem a fénymérőt a zsákban.

- Ez azt jelenti, hogy a századmásodperces fotót egy óráig fogod készíteni?

- Látod, érdemes volt. Tévedhettem volna. Tizenegyes blendét mutat. De nem tudom, nem tudom, valahogy a fénymérő mutatója táncol. Lehet, hogy mégis nyolcast mutat?

- Úristen, még ma megleszel velem?

- De nagyon sürgetsz! És szűrő nélkül? Az aztán kinézne. A felhők egyáltalán nem jönnek ki. Nem tudod, hogy hova tettem a szűrőket? Nem tudod, nem tettem a te hátizsákodba?... Aha, itt vannak.

- Figyelmeztetlek, hogy már csak az akaraterőm tart!

- Azért olyan rossz ez nem lesz. Hajolj ki a falból!

- Hogy?

- Mondom, hogy hajolj ki a falból!

- De hisz úgy vagyok!

- Ez semmi! Közted és a szikla között egy kis ég is kellene.

- Te, biztosítasz egyáltalán?

- Hogyan biztosíthatlak, amikor fotózok? Nem szeretem a szétszórtságot. A fotózás egész embert kíván.

- Csináld, mert leesek. Már kezdek érni.

Hogy ez a lencse milyen közelre hoz!

- Érhetsz, de majd csak egy pillanat múlva, amikor elkattintottam. Na. Először is a bal lábadat rakd magasabbra. Így... vagy inkább a jobbat Öö... várj... na és mit tegyünk a ballal? A balt hagyd úgy lógni, amint éppen áteszed. Mind a kettővel kell kapaszkodnod? Muszáj? Kár. Na de így is fantasztikus lesz. Te, sokkal jobban mutatna egy fél méterrel magasabban. Próbáld meg! Istenem, de nehéz veled. Csipkedd magad! Ez egy isteni felvétel lesz! A Csorba-tónál egy söröd van nálam. Így... ez az... csak ha a kalapács is szépen függene lefelé... így... kitűnő! És nem himbálódzhatna? Azzal, hogy a képen elmosódik, a mozgást hangsúlyozzuk.

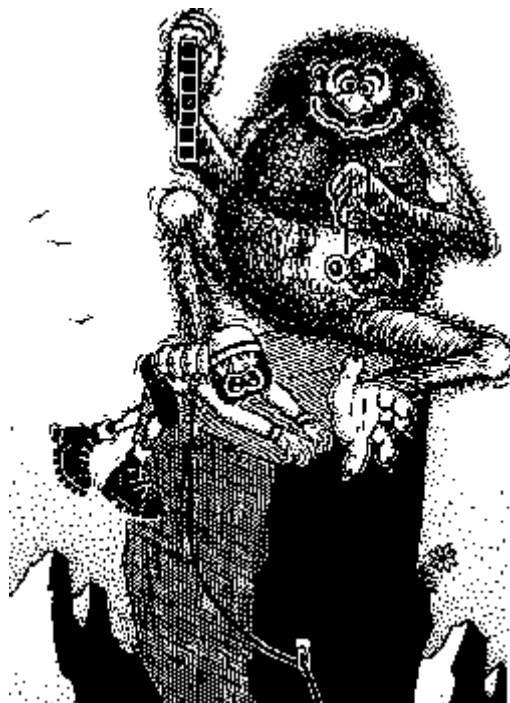
- Megvagy már?

- Rögtön, rögtön, csak éppen elment a nap. Csak egy pillanat. Na, gyere, gyere, te idióta felhő. Na már - már... meg... a kötél valahogy furcsán áll.

- Leesek.

- Most? Amikor annyit kínlódtam? Egy pillanat! Ne nézz ide! Magad fölé! Hiszen felfelé mászol... úgy. Mi van ezzel? Aha, elfelejtettem felhúzni. Most meg a fejcskét fel. Már meg is van! Mehetsz tovább, de fent, azon az áthajlason állj meg! Készítünk egy isteni felvételt. (Weber csúcs, 1957 június 7.)

Három évvel később, amikor a kép elkészült, leteremtett a szerző, mert hogy állítólag megmozdultam. És egyébként is. Nehéz rendesen fényképezni, ha a másiknál nem talál megértésre. A fényképen egy nagy, szétmázolt fenék, valami vibrám-talpszerű és a kötél dominált, ami az előtérben egy tengeri kábel vastagságát érte el. Az egyetlen éles tárgy a fényképen a kalapács volt, amely a felvétel készítésekor igencsak himbálódzott. Nem világos előttem, miért kellett felfelé nézmem, amikor a mászó szervezet felső részét egyáltalán nem lehetett látni.

A tárgyilagosság érdekében el kell mondanom, hogy a fotófanatikusok más típusával is másztam már; néma emberekkel, akik nyugodtan futkároztak a keskeny sziklapárkányokon és az áthajló gyepen, egyik kézben Exával, a másikban állvánnyal és fénymérővel. Egyáltalán nem vették figyelembe a mélységet. Csak azon voltak, hogy az elképzelésüket megvalósítsák. Meg vagyok győződve róla, hogy a fényképezőgépük nélkül már néhányszor leestek volna.

Olyanok is vannak, akik a falban egy fél képet sem készítenek el, de aztán lent, a völgyben kíváncsiak, hogy felmásszak valamilyen sziklaminiatúrára, és vicsorogva harcoljak egy méterrel a föld felett a pusztá életemért.

Manapság a fotós hegymászonak öröm másznia velem.

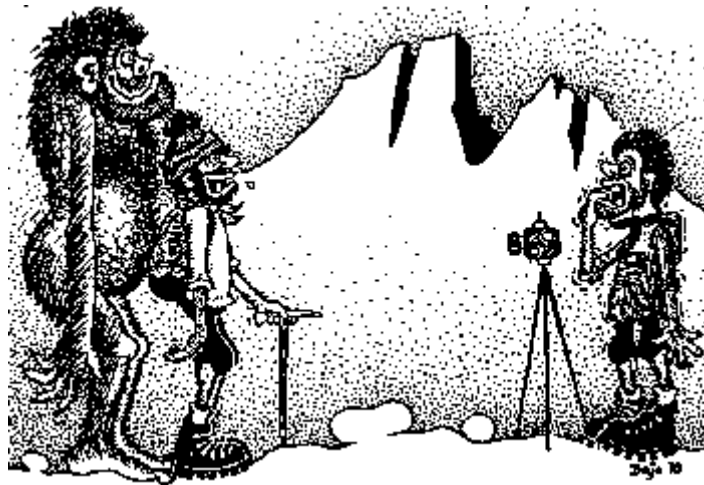
Mászunk. Egy rázós kulcs-áthajlásba érkeztem.

- Állj.

- Igen. Század öthatodra, sárga szűrő.

- Remek. Kérlek...
- Igen, a jobb lábam fent van, alaposan kihajlok a falból.
- Kitűnő. És még...
- ... felfelé nézek, a kötél és a kalapács szabadon függnék lefelé.

Elméletileg remekül fel vagyok készülve. Tanácsot tudok adni a film megválasztásánál, a hegyi környezetben élő fénymérő vagyok, ha összehasonlítjuk az adataimat a legújabb német fénymérővel, az eltérések szóra sem érdekesek. A szűrőkről hivatásosokkal beszélgetek. Fejből tudok kilenc előhívót és hat fixirt (receptek). A hegymászók között tudósnak számítok, noha fényképezőgép még soha nem volt a kezemben. Úgy tűnik, ha elkezdenék fényképezni, egy második Heckel lehetne belőlem. De nem kezdek. Filantróp vagyok.

Mosolyogj!

FEKETÉVEL FEHÉREN HEGYMÁSZÓKRÓL

A hegymászó néphez való 16 éves tartozásom során tanúja voltam különböző szerencsétlenségeknek, meg nem értésnek és konfliktusoknak a nem hegymászók és hegymászók közt. Némely eset közülük feketével fehéren meg lett örökítve, hivatalos feljegyzések, bejelentések, panaszok, kérelmek, tiltakozások, vélemények formájában, és elsüllyesztették különböző személyek és intézmények archívumaiban. Egy kicsit turkáltam az archívumokban, és így most barátaim, hegymászók, elétek tárhatok néhányat a legérdekesebbekből.

A szülők negatív öröklődő tulajdonságai és a szélsőségesen alkalmatlan szociális környezet kölcsönhatása törvényszerűen megmutatkozott az utódokon is. A legidősebb fiú notórius alkoholista, szadisztikus hajlamokkal, a fiatalabb fiú jelenleg elmeorvosintézetben van, a lányuk prostituált, a legkisebb fiuk pedig hegymászó.

Amikor megtudtam, hogy hegymászó, egyáltalán nem lepődtem meg. Kezdetől fogva fejreesettnek nézett ki, méghozzá elég magasról.

Majd brutálisan megkötöztek és felhúztak (minden határozott ellenkezésem ellenére) a függőleges sziklafalra, vagy harminc méter magasra, sőt talán több is lehetett. Otthagytak egy kis placcon addig, amíg ezerszer nem ordítottam el: soha többé nem fogom megsérteni a hegymászókat, és nem nevetem ki őket. Így tették tönkre a hangszalagjaimat és a vasárnapi öltözékemet.

Mehetett volna futballozni, mint a barátja, Marcel Gazsovcics. Lehetne most villánk kerttel és medencével, víkendházunk a Kárpátokban és Mercedeszünk, és minden évben a tengernél tölthetnénk a szabadságunkat. De ő csak, hogy a hegymászás, meg a hegymászás. És itt vannak az eredmények: egy szobás, nedves lakás a szanálendő körzetben, a pincében rozsdás bicikli, krónikus reuma, négy lefagyott lábujj, üvegszem, és már tizenötödik éve töltjük a szabadságunkat a Rabló menedékházban.

Körülbelül tíz-tizenkét méterre lehetett a föld felett, hozzákötözve mindenféle spárgákhoz. Mikor, mint szerv, megkérdeztem, hogy mit keres ott (a templom falán), azt mondta:

- Kiszera méra bávatag?

Megkérdeztem, hogy mi az. Azt felelte, hogy menjek, nézzem meg magam. Felszólítottam, hogy azonnal másszon le, és igazolja magát. Mondta, hogy maga sem tudja, hogy fog lejönni, éppen azon volt, hogy segítségért kiáltson. Állítólag nehezen jutott fel, de lefelé ez már egyáltalán nem megy, és nemsokára biztosan leesik és agyonüti magát. Kérlelt, hogy hívjam ki a tűzoltókat, vagy gyorsan hozzak egy létrát. Létráért futottam egészen a Sündisznó utca 32/a-ba, és a gondnokkal a fal alá hoztuk a létrát. Az érintett már nem függött ott. De a fal alatt sem feküdt. Tehát biztos, hogy nem esett le, ahogy ígérte, hanem komolytalanul elszökött.

A bevonulásnál kijelentette, hogy első osztályú aktív hegymászó. Az alakulat lovaihoz osztották be.

A hegymászók balesetbiztosítását, amelyet az utóbbi tíz évben az Állami Biztosító fiók-üzletünk kötött, eddig pszichiátriai vizsgálat eredményének bemutatása alapján kötöttük meg.

A házasságkötés előtt eltitkolta előttem azt a tényt, hogy hegymászó. Most a sziklákon való rendszeres bókászással meríti ki magát, nem marad sem ereje, sem kedve az általa ígért, és általam mindmáig hiába várt rendszeres házasesetre.

A nevezett az üzemből 9 óra 40-kor távozott azzal a megjegyzéssel (a portásnő tanúvallomása szerint), hogy csak a sarokra ugrik ki a trafikba, egy doboz „Sparta” cigarettáért. Azonban már 10 óra 55-kor egész véletlenül észrevették őt, hogy még egy hozzá hasonlóval együtt függ a Dévényi vár sziklafalán! A kérdésre, hogy mit keres ott munkaidőben, 15 kilométerre az üzemtől, meghunyászkodva felelte (színészkedett) - Spartát. A trafikban azt mondták nekem, hogy csak a Dévényben van. Természetesen szándékos szócseréről volt szó a Dévény szálloda és Dévény falu között. Több mint biztos, hogy az üzemi hegymászónk már hosszabb ideje élvezi a hegymászó kirándulásokat munkaidőben, mert majdhogynem naponta jár Sparta cigarettáért (a portásnő tanúvallomása) - és a trafikban már két éve nincs Sparta (a dohánybolt vezetőjének tanúvallomása). Szükséges őt következetesen elszigetelni a hegymászó társaságoktól, és így lehetővé tenni számára a visszatérést a rendes emberek társadalmába.

Mint fiút, szeretem őt, ahogy apa szereti a fiát, de mint egy hegymászó apja, permanensen hülyének tartom, aki naponta pár pofont érdemelne.

Több, mint kétszáz métert repült lefelé a kuloárban. Ez csak két hét múlva tudatosodott benne, amikor magához tért. Legjobban azt sajnálta, hogy elvesztette a francia csákányt.

Az alakulati hegymászók a háromnapos távollétüket azzal magyarázták, hogy két és fél napra egy kis sziklabarlangban veszett mormoták falkái kerítették körbe őket. A TANAP szakembereivel történt konzultáció után kiderült, hogy:

1. A mormoták nem járnak falkákban.
2. A Magas-Tátra térségében nem fordul elő veszett mormota.
3. Nem ismeretes olyan eset, hogy egy mormota megtámadott vagy bekerített volna embert.

Alapos gyanú merült fel, hogy nagyobb mennyiségű alkoholt fogyasztottak. Megállapítottuk, hogy három napig ittak. Csak az érdekelte őket, hogy kapnak-e térítést az el nem fogyasztott élelemért a három napos távollétük idejére (nyilván azért, hogy kiegyenlítsék a 300 koronás tartozásukat a Brncalova házban). Úgy gondolom, hadnagy elvtárs, hogy húsz nap és éjszaka az alakulati fogdában veszett egerek falkái között az előzetes három napos edzés után egyáltalán nem lenne káros számukra.

Az, hogy Ön hegymászó, még egyáltalán nem jogosítja fel a fiát arra, hogy a negyedik emeleti IV/b osztály ablakából ereszkedjen az első emeleti II/a osztályba krétáért. A múltkor a legjobb tanulomat, Kovács Bélát kötélén két emelet közé lógatta, hogy „kiszellőztesse”.

Csavargónak vagy koldusnak nézett ki. Állítólag három hétig volt egy magashegyi táborban. A kérdésre, hogy vajon nincs rendesebb öltözéke, azt felelte, hogy van fehér inge, fekete öltönye, lakkcipője, köpenye és kalapja, de a hátizsák alján. Na az aztán kinézhetett! És itt nyújtom a javaslatomat a hátizsákok gyártóinak: Hozzáadni felülre egy lecsatolható tokot, a hegymászók rendes öltözéke számára, amelyben három hetes táborozás után is a ruha megtartaná eredeti kinézetét.

Meg vagyok győződve, hogy az egyetlen egészséges megoldás a hegymászó eltiltása lenne a hegyektől a saját és a társadalom érdekében.

A felső gótikus ablak megmászása után hurkot dobtak Gábiel arkangyal tüzes pallosára és fokozatosan felmáshztak a fejére. Innen átvonultak haránt az Assisi Szent Ferencen keresztül Szent Flóriánhoz, majd egyenesen fel, az angyalokon keresztül, kapaszkodva azok kezébe, fejébe és szárnyába, egészen Szent Teréziához. Tőle pedig a villámhárítón fel a torony csúcsára. Ekkor már elmentem telefonálni a rendőrségért. A hegymászás biztosan szép sport - de a hegyekben, és nem templomtornyokon.

Mert a hegymászók csak ritkán kapnak határátlépési engedélyt. Azelőtt egyszerű volt a dolog - rájuk kiáltottunk. Ha lengyelül válaszoltak, akkor lengyel hegymászók voltak, akik engedély nélkül lépték át a határt. Ha Lengyelországban a lengyel kollégáknak szlovákul vagy csehül válaszoltak, akkor azok szintén illegálisan voltak ott. Az utóbbi időben ez sajnos megnehezült - a hegymászók ravaszabbak lettek. A lengyel hegymászók perfekt szlováksággal válaszolnak, a mi hegymászóink a lengyel határőröknek pedig perfekt lengyelül.

ANTÓNIO ZGYESZ!

MOTTÓ: *Csabajo, fekete lelkem, tudod egyáltalán,
hogyan az ilyen hegy alá vonzolás az élet képe?*

Dermesztő napfényes reggel a szimbolikus temetőben. A friss porhó fehérén szegélyezi a kereszték kontúrját, a bronz szavak és domborművek profilját, az emléktáblákat. Felfelé gázolok a hóban. A történelem és a jelen, a legendák és a barátok, Sztanislavszkij és Hanzel, Birkenmajer és Lednar, Bachleda és Studnicka, Papyrus, Cihula, Franz, Matras, nevek, nevek, nevek... a nevek tarka és szomorú mozaikja, a néma sziklaormok és a kék ég alatt. Néhányan közülük csak az olvasmányaim között élnek. Évente legalább egyszer eljövök ide, mindig egymagam, és amikor szép, napos az idő, korán reggel, vagy estefelé, amikor békesség honol itt. Nem szeretem a szürke, sivár időjárást, se az emberek kíváncsi tömegeit.

Valahol itt a hó alatt van Comici táblája is. Nem, ez nem az a híres, nagy, a dolomitok Emilioja, hanem a mi Comicink - Hanzel Tóni. Ez a hegymászó neve volt. Harminc évesen halt meg, 1962 március 10-én, ereszkedés közben a Bástya-gerincről. És ennek már tíz éve, Tóni! Hány ember tűnik el az életünkből tíz év alatt! Némelyiküket elnyeli a feledés, mások mély nyomokat hagynak bennünk. Meteorok és állócsillagok. Aki veled, Comici, bekötözött a kötélre, hogy felmásszon a meredek úton a csúcsra, nehezen felejt el téged. Az Oszterva fala alatt haladok a szikrázó porhóban. Ott, a gyalogfenyvesben is van valamilyen temetőnk - a kőemberek temetője. Csendes hely, amely évente gyarapodik egy-egy kőember-emlékkel. Már 17 van belőlük. Lépkedek felfelé, és az emlékek filmje kezd letekeredni.

Vasárnap reggel a Pajstuni-vár sziklafalán. Hozzátapadtam a meleg mészkőfalhoz reszkető lábakkal és szívvel. Tudom, hogy nemsokára leesek. Tíz méterrel alattam gondterhelten néz rám az én első mászótársam, Pista.

Számaira is világos, hogy nemsokára leesek. De ahogy őt ismerem, egyetlen gondja az, hogy ne rá essek. Előző vasárnap sűrű, szűrös galagonya-bokorba estem, és Pistának vagy fél óráig tartott, míg kiszabadított a tompa zsebkésével.

Az esésemig már csak egy-két perc van hátra. Az előbb még nagyon megörültem, hogy sikerült kihúzni a két gyufa közül a hosszabbat, és így előlmászó lettem. De most szidom magam. Ez tulajdonképpen pech volt. Egy három milliméterrel hosszabb gyufa következménye az én kitört nyakam lehet.

Az én nyakam! Inkább állnék most lent, majd fél órán át kiszabadítanám Pistát. A szerencse a hegymászásban nyilvánvalóan nagyon forgandó. Tíz méter! Alulról ez nem is tűnik olyan magasnak, de felülről, a kiesés előtt ez épp elég. A lábam nevetségesen remeg a ferde lépéseken. Nem tudom

megnyugtatni a lábamat. Az ujjaim a fukar, kerek fogásokon kezdenek széttárulni, a nyakamban valamilyen lenyelhetetlen gömböcöt érzek. Balra kell magamat dobnom, a bokorba. Lehet, hogy beletalálok, mint múltkor.

- Hej, ide figyelj!

Ott lent valamilyen pöttöm emberke kiabál fehér pulóverben.

- Próbálj egy lépést tenni jobbra, és nyúlj a sarok mögé, egy nagy fogást találsz!

Megpróbáltam. Pontosan úgy volt. Megkönnyebbülve akaszkodtam rá a rendes fogásra, és egy hosszú lépéssel jó, biztonságos állásokra jutottam. Az emberke valahonnan oldalról nagyon gyorsan hozzám mászott, elmagyarázta, hogy hogyan másszak le, a lábaimat a lépésekbe rakta, és dirigálta az egész lemászást. Nemsokára a fal alatt kezdet adott ez a kissé alacsony, csenevész, szikrázó szemű férfiú.

- Tóni vagyok - mondja. - Mit bohóckodtok ezzel a fehér ruhaszárító-kötéllel? - vetette a szemünkre és megpróbálta kézzel elszakítani a „mi kötelünket” - És hol van a felszerelések? Szögek, karabinerek, kötélgyűrűk, kalapács? Bizony srácok, így a meredek sziklát nem lehet megmászni. Nézzetek csak, mit hurcolok magammal az útra! És mit használtatok ti - és a mászózsákból előhúzkodta a hegymászó felszerelését.

Igazi szögeket és karabinereket, valódi kötelet érintettünk meg! Addig csak a bibliánkban olvastunk róla - Simko hegymászó fejezeteiben. Majd megtanított minket bekötőcsomót kötni, elmagyarázta a három fix pont elvét, megmutatta az összes akkori Pajstuni túrát, és a könnyebbeket megmászta velünk.

Azóta mindig találkoztunk a hegymászó összejöveteleken és a mászóiskolákban is. Remekül megértettük egymást. Talán a hegyek és a hegymászás iránti fantasztikus odaadása volt az oka. És bizonyára a humorérzékünk is közrejátszott. A történeteimen és szerencsétlenségeimen Tóni kacarászott, és kijelentette, hogyha valaki a sötét lelkek patrónusa, akkor az én vagyok.

Egyre gyakrabban kötözködtünk be együtt a kötéltre. Remekül mászott. Szikár, szívós, könnyű volt, a kezei inasak voltak, természetesen és könnyedén mászott. Ritkán vettem észre, hogy szemmel láthatóan erőlködött volna. A legjobban szerette a klasszikus, könnyű mászást, a játékot az egyensúllyal: - az ujjhegyek és a vibrám gumifelületei csak érintik a sziklát, és körülöttünk levegő, csak levegő. A közös túrákon alaposan kibeszélgettük magunkat. Ellenkéntben a mászás általános szokásaival és szabályaival (koncentráció, figyelem-összpontosítás, stb...), egy pillanatra se hagytuk abba a beszélgetést. Mindig volt miről. Kommentáltuk a saját tevékenységünket és mások megszállottságát, az út leírását, a tűzoltó karabinerek szidalmait, gondolatokat, terveket, barátokat. Megénekeltük a szeretőket, de a mászást a Holdon, a Marson és a Jupiteren is. És állandóan nevettünk - mindig volt min. Számunkra minden nevetséges volt. A túráinkon sok volt az öröm, és kevés a földi vonzóerő.

Az első gerinc- és kuloár-túrák után eljött az első beszállásom a falba. A Széles-torony déli fala. Természetesen Comici Tónival, és testvéreivel, az öreggel. A beszállás előtt ülünk, és válogatjuk a „vasat”. Elszorult szívvel pislantok a meredek falra, a zöldfülű számára még meredekebb, mint a valóságban. Tóni kémlelve nézeget engem, majd megkérdezi:

- Félsz, Csabajó?

- Igen.

- Ne törődj vele. Más is fél néha. De az első kötélhossz után elmúlik az ijedtség. Nesze, egy kis csokoládé, szépen köszönd meg, mosolyogj Comicire, és nem is kell isten tudja, hogy

félnek. A mászás olyan, mint a szolosnyicai platnira, csak éppen egy kissé magasabbra. Nem is olyan nehéz. A szikla szilárd, a nap süt. Avanti, Csabajo!

És a falban a Sztaniszlavszkij variáns legszebb „csemege” szakaszán rám ordított:

- Na, te féleszű, még mindig félsz?

- Nem, nincs időm.

- Kitűnő! Ezennel megszűntél hegymászó inasnak lenni. Segéddé és személyes első számú magashegyi fegyverhordozómmá nevezlek ki.

A csúcson egy hegyes szöggel a bordáim közé bökött a következő szavakkal:

- De hisz itt végigmentél, akárcsak a pozsonyi korzón. Ugye, öreg? Csak ne tapadj annyira a sziklára, hajolj el tőle, biztosabban és gyorsabban fogsz haladni.

Milyen szép egy pillanat a csúcson a barátokkal. Kézfogás, narancs, kék égbolt, napfény, egy korty víz. Tréfákkal, örömmel és tervekkel teli kényelem.

Másnap reménytelenül esett. Mindnyájan a házban maradtak, csak Comici az első fegyverhordozójával, aki soha semmit sem hordozott neki, mentek fel a Rovátka-hágóba.

- Az én magashegyi fegyverhordozóimnak ismerni és örömmel élvezni kell az esőt a hegyek közt, örülniük kell, hogy esik, mert ha nem fognak örülni, akkor is fog esni.

Átázva kötözködünk be és mászunk a nedves grániton a Vad-torony csúcsára. Elállt az eső. A felhők ereszkednek, örvénylenek, bukfenceznek, és felfúvódnak alattunk, mint egy háborgó, napfénnel és esővel telített tenger. És belőle, mint megközelíthetetlen, vad szigetek kandikálnak ki a Tatra csúcsai: Tátracsúcs, Bibircs, Nagyszalóki, ott pedig a Jávor-csúcsok, Középorom, és a többiek. A zivatar utáni levegő friss, kellemes, és a Nap, amely a fejünk felett tűz, a felhők fehér tengerére a hegyek és a mi árnyékunkat vetíti, megkoszorúzza egy szivárványglóriával. Láthatóan.

Integetek, és a szivárványszerű lidérc válaszol. A Tátracsúcs fölött fenségesen körözik egy sas-pár. A Mormota-csúcson, nem messze a tetejétől, egy zergecsorda legelészik. Ülünk az összeszedett kötélén, és hallgatunk. Ez az én szent pillanatom. A hegymászó csak egyszer éli át az életben - mint az első szerelmet. Comici máskor élénk és beszédes, most csendes, talán, hogy ne zavarjon. Boldog vagyok, hogy akkor velem volt.

Lementünk, és emelkedett hangulatban folytattuk utunkat a Tátracsúcs csodás gerincén.

- Nahát, Csabajó, most megláttad. Más fegyverhordozót kell keresnem, te már hegymászó vagy - kuncogott, a számba egy szalonnabőr-darabkát tömött, és azt rágesálva repültünk (a morénák démonjai) lefelé a Tarpatoki Nyergen keresztül. Comici énekelt: „paaatriaaaa miiaaaa”, áriákat az Aidából, és sok mást, de a kupola alatt elhallgatott, és elég sokáig nézte a sötét, északi falat.

- Reggel ezt megpróbáljuk. A közepe egyszer már kikoszarozott.

És megpróbáltuk. A direktissima nyolc óra után „elesett”. És Comici e túra során annyi szívósságot, akrobatikát és találékonyságot mutatott, hogy igazán nem kell szégyenkeznie miatta névrokonának, még a nagy Emilionak sem. Csodáltam, hogy hol tett szert ezekre a tulajdonságokra, mert az igazat megvallva csenevész és véznán nézett ki. Nem sokat adott neki az élet. Nem ismerte a kényelmet, soha sem kényeztette magát. Valahogy végigvergődött a tanulmányain. Amit elért, azt saját maga érte el, saját erejéből, munkájából, akaratából.

És a mi „frantiskani expedícióink” a Tátrába tele szolidaritással, kalanddal, nevetéssel, örömmel. „Könyöradományokra”, a barátok, családok segítségére alapultak. Néhány korona, egy doboz olcsó lekvár vagy makréla, négy keménytojas, néhány szelet kenyér, egy csomag tea számunkra három napos mászást tett lehetővé a hazai mininagyhegységekben, három napot a csillagok alatt, majdnem száz óra örömét.

Mi kell még több egy diák-hegyész boldogságához? E négy túra közül az utolsón, a Sárkány-csúcs falában a bивakolásnál Comici azt mondta nekem:

- Csabajó, gazdag szeretőt keress magadnak! Nyáron a Kaukázusba megyünk.

Az első szlovák kaukázusi expedíció Comici humorától, nevetésétől, énekétől, közép-szlovák oroszágától volt hangos. Mindenhova bedugtuk, ahol csak valamit el kellett intézni, vagy meggyőzően megokolni. A vidámság, a gitár a leghatásosabb diplomáciai eszköznek bizonyult. Az alaptáborban az Adyl-Su Alp bázisban megismerkedett az összes lakóval, és mindenki megismerte őt. Mint Antónió mutatkozott be - állítólag ez nagyon hízelgően cseng a női fülekben. Talált néhány első szerelmet. Mindegyiket biztosította:

- Te vagy az első szerelmem. Sorrendben a kilencvenharmadik.

Szervező, tolmács, énekes, táncos és szerető volt. Mindenhol jelen volt a táborban, mindenki szerette. A feladatok során meglátogatta a környék többi alpin-bázisát is, és így, amikor egy év múlva újra visszatértünk, egy női felkiáltásra: - Antónió zgyesz! - körülvettek minket a szakácsnők, karbantartók, sofőrök, instruktorok. És újra előkerült a csárdás, a játék, a szlovák nyelvtanfolyam, vodka, sligovica, tábortűz, az új barátságok. Szlovákok - ez volt Antónió.

Comici lelkesült a Kaukázusért: - Srácok, itt száz szünidőre is találunk csúcsot. És azok a jégfalak! A túra előtti bizonytalanságot sajátos elmélettel hessegette el: - „Nyicsevo, ribjata tatranszkije.” A Magas-Tátra úgy viszonylik a Kaukázushoz, mint Szolosnyica a Tátrához. Ha a Szolosnyicán gyakorolva megálltuk a helyünket a Tátrában, akkor a Tátrában megedződve megálljuk a helyünket a Kaukázusban. És később, megedződve a Kaukázusban, meg fogjuk állni a helyünket a Himalájában is.

A jégen úgy mozgott, mintha már évek óta azon mászott volna. Gyorsan és jól vágta a lépéseket, taktikailag helyesen vezette a csapatot. A humora sohasem hagyta el. Amikor a Bzseduh megmászása során a fejemre hullott egy kő és a földhöz teremtett, először kezelésbe vett, majd vigasztalt: - Látod, Csabajó, mostanáig mindketten számtani sor szerint hülyültünk, de most, hogy ütődött lettél, mértani sor szerint fogsz hülyülni. Ezért mostantól kezdve kettőnk közül evidens, hogy én vagyok az okosabb. De ne is törődj vele. Bekerülsz a tankönyvekbe: a hülyülés egysége természetesen a Csabajó. A kisebb hülyülése a minicsabajó, a nagyobbé a megacsabajó. - És fent, a Bzseduhon az elektromosságtól sistergő atmoszférában vigasztalt minket: - Fiúk, ha a villám intelligens lények közé üt, akkor nem kell félnünk.

Egyszer az Uzsbai-gleccseren szerencsétlenség ért. Milics barátom szenvedélyes fotós, egy „szédítő” felvételt akart készíteni. Át kellett ugranom egy mélységes jégszakadékot, csá-kánnal a fejem fölött, nyitott, üvöltő szájjal. Az ugrásnak magasnak és ördöginek kellett lenni. Lett is. Brillánsan átugrottam a szakadékot, földet értem a jég hídon, de eközben a hágóvasam belekapott a térdharisnyámba, és egy szép fejessel a következő hasadékba repültem. A kötél végén himbálódtam. A barátaim megkövültek a látvány hatására. Majd kihúztak. Comici kommentálta a jelenséget:

- Csabajó, a Kaukázusban már száz meg száz ember esett a hasadékokba. De egészen Pozsonyból kellett jönnie egy embernek, hogy megmutassa nekik, hogyan kell ezt stílusosan, tökéletesen és elegánsan tenni.

A kőemberek temetőjét hó fedi. Hány esik tavaszra széjjel közülük? Még Comicira gondolok. A közvetlenségére, a fertőző vidámságára, a hegyekből származó örömére, a barátságára. De ebből semmit sem árul el a hideg tábla. Kár. A fejem fölött hangosan átrepült egy varjú. Leszállt egy ágra, lesöpörte a havat, és áthatóan káromgott. Meglepődve nézek a kis hóemberkére, melyet egész véletlenül alkottam.

Poprádi tó, búcsúest a hegymászó edzők tanfolyamán, 1972

KÖRKAPCSOLÁS A HEGYMÁSZÓKHOZ

(a rádióadás hangfelvételéről lejegyezte a szerző)

Kedves hallgatóink. Az NB I. huszadik fordulója első félidejére az önök számára nem mindennapi, vonzó és egyedi meglepetést készítettünk - helyszíni közvetítést egy hegymászó túráról a Magas-Tátrában. Ezért ne vesztegessük az időt és adjuk át a szót a riporterünknek.

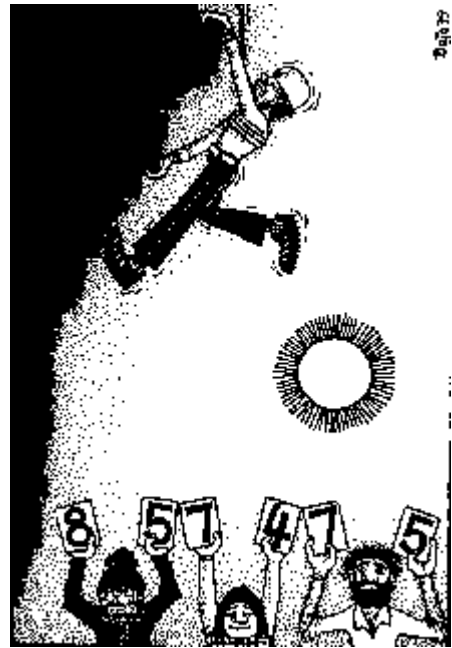
- ... Igen, itt vagyok, sportbarátaim, üdvözlöm önöket a tátrai nagyságok alól, a megragadó tátrai környezetből. Álláshelyünk 2000 méter magasan van, nem messze a Téry-háztól, innen fogjuk messzelátóval követni a hegymászókat a Sárga-fal északi falán, mely előttünk van, akárcsak a tenyerünk. Ez az első rádióközvetítésünk egy mászóútról, tehát bizonyos módon történelmi riport.

De nézzük csak, mi történik a falban. Igen, igen... már látom. Akcióban van az előlmászó, Karol Betiar sportmester, a pozsonyi Haladás Sportegyesület növendéke, mely egyesület labdarúgó szakosztálya a városi ranglista 11-edik helyén áll, és nagy valószínűséggel el kell búcsúznia a további mérkőzésektől. Betiar most a nagyrengői Földműves csapatban mászik, amely a járási gyeplabda bajnokságon utcahosszal vezet. Megkérdeztem Betiar sportmestert, mennyit kapott az átigazolásért, de ő csak kimeresztette a szemét, a homlokára mutatott (valószínűleg neurotikus szimptóma, amit a hegymászástól kapott), szó nélkül magához vette a dolgait és elindult a falhoz. De mi is térjünk vissza a mászó tevékenységéhez. Betiar szép stílusban halad. Először a jobb kéz... és most, igen, most a bal láb következik. Átgondoltan kinyújtja a bal kezét... és... feltételezem, hogy... igen, helyesen feltételeztem, taktikailag bölcsen előretolta a bal lábát. Valóban, gyönyörűen mászik ez a fiú! Jobb, bal, jobb, bal... Ez ugye a modern iskola, és Betiar valóban remekül mutatja be! Nagy kár, hogy a hegymászásban nincsenek viadalok, versenyek, bajnokságok, mennyivel vonzóbb lenne a nézők számára. Kár, hogy nem építenek hegymászó stadionokat, ahol a hegymászók mesterséges betonsziklákon mérkőzhetnének. Hány nézőt csábítanának oda ezek a versenyek! De térjünk megint vissza a falhoz! Az előlmászó a nagymester biztonságával halad. Már több, mint egy órája van a falban, és még nem esett le. A legnehezebb részeket is átmássza, nem hagyja ki őket, feltartóztatlanul halad, jobb-bal, jobb-bal... Még mindig nem esett le. Ami biztos nagy eredmény tőle. A beszállás előtt megevett egy teli kondér zabpelyhet! Kalória-bomba! Pelyhek a mi legkiválóbb zabunkból, amelyet a mi önfeláldozó földműveseink termesztettek a versenylovak és a hegymászók számára.

Betiar közben a Fekete-áthajlás alá került - szöget ver be. Egész ideig hallatszik a vitkovicei acél pengése. Az NB II-ben a vitkoviceieknek az első időben jól ment, egy ideig vezették a mezőnyt. A tavasz azonban gyengébb formában találta őket, és így a táblázat közepén horgonyoztak le. De térjünk vissza megintcsak a falba. Betiar előlmászó még mindig nem esett le! Lehorgonyzott az áthajlás alatt, és behúzza a másodmászt. Úgyhogy a közvetítésünk végéig már nem valószínű, hogy leesik. Abból, amit eddig láttam, leginkább az lepett meg, hogy az előlmászó anélkül mászik, hogy lasszót vessen, vagy szigonyokat lőjön a föltte lévő, kiugró sziklára, sőt, még csak gumi tapadókorongokat sem használ. Speciális ragasztót sem vesz igénybe, ahogy a laikusok többsége ezt elképzei.

A kötél a második, Karabíniák Ignác, a Bodrog-tapadófalva S. C.-ből, tehetséges mászó, aki mögött már a dévényi sziklák legnehezebb útjai vannak. Nagyon gyorsan halad. Már az áthajlás alatt van. Megfogja a szöveget... és esik... igen, kedves hallgatóink... azzal együtt esik... már csak két-három méter, és mégis!... Sikerült elkapnunk a mászás drámai pillanatát. Mégis csak sikerült! Karabíniák most lóg, himbálódzik a kötélen végén, akár egy vásári majom a gumin. Valamit kiabál. Talán segítségért kiált Öö... Nem, nem. Ránk kiált... Elnézést, kiáltom feléje, megkérdem tőle, hogy mit akar: - ... Miiii vaaaaan?... Miiii?... Hova menjünk?... Mi... mibe?... Aha... Kedves hallgatóink, a mi időnk már elfogyott, újra megszólalnak a stadionok, kívánjuk a mi kettesünknek a falban, hogy a mászást sikeresen befejezze, és hegy-mászó üdvözléssel búcsúzzunk: „Hore zdar” Visszaadom a szót a stúdiónak.

Szolosnyica, tábortűz, 1963

JÓ ÉTVÁGYAT - ÉS EGÉSZSÉGÜNKRE, HEGYMÁSZÓK

Kis korom óta otthon csak ezt hallom: - Az egészség mindenek felett! - Csak ha egészségesek vagyunk! - Egészségünkre!

Az iskolában a tornateremben évekig függött a jelmondat: „Sporttal az egészségünkért!”

Hegymászó lettem. A hegymászás sport. Tehát a logika elvei alapján a hegymászással az egészség fele tartok, amely mindenek felett van. Rögtön az első tátrai látogatásom alkalmával rémülten figyeltem két idősebb hegymászt, ahogy bekecmeregtek a Rabló-házba. Az egyik sántított, az oldalát fogta és vérzett a felszakadt füle. A másiknak szétlapult az orra, a bal keze erőtlenül himbálódzott, és a jobb kezével a hasát fogta, állítólag az esés során lenyelte a három fogas hidat. Leszánkáztak a nyári havon, a Javorakyról levezető kuloárban. Öö... Nem látszottak túlságosan egészségesnek.

Évek múltak, a hegymászók százaival találkoztam, és többnyire ők sem látszottak a leg-egészségesebbeknek. Testileg sem. Az idősebbek már érettek voltak a pöstyéni iszapkúrára. A fiatalabbak nem tanultak a kinézetükből, és rendszeresen rongálták a szervezetüket. A hegymászásban bőven akad rá alkalom.

A hegymászó a nehéz hátizsák alatt deformálja a hátgerincét, dombról dombra ingázik, a morénában kitöri a bokáját, esőben, szélben és fagyban bivakol. Ki van téve a nap hevének, viharoknak, villámnak, lavinákban fulladozik, a szögbeverésnél a kalapáccsal az ujjait csépele. A kiverésnél a térdét. Az áthajlásokban beveri a fejét. Lezúg a hófolyosókon. Megszúrja magát a csákánnyal. Leesik a gerincekről és a falakról. Éhezik. Túlzabálja magát. Szomjazik, stb., stb., stb.... Ilyen szempontból a hegymászó tevékenységet szakszerűen automutilációnak nevezhetjük, azaz önkéntes önrongálásnak, a saját test csonkításának. A létfenntartó ösztön zavaráról van szó, és ez az elhajlás a pszichiátria vizsgálati körébe tartozik.

Hegyek keletkeznek...

Figyeljük meg közelebbről a hegymászt a hegyek közt egészségügyi szempontból, vagy legalábbis egy szempontból, az étkezés szempontjából. A hegymászó kézikönyvekből már a kezdő tanfolyamokon is megtudtam, hogy a hegymászó étkezés egy önálló tudomány. Mindmáig nem sajátítottam el.

A csúcsokhoz vezető utjaimon már találkoztam étkezéstudós hegymászókkal, akik szisztematikusan számolgatták a beadott és kiadott kalóriákat, gondosan kombinálták a fehérjét, zsíradékot, szénhidrátot és vitaminokat nem éppen csábító egyvelegekbe. - „Ez egy fantasztikus kalória-tartály az Eiger szőlő mászásához: kalorka földimogyoróval, tökehalmájjal, tojással,

ketchuppal, reszelt ementáli sajttal és sűrített tejjel. Ez a szervezet számára valósággal csemege.” Az én szervezetem ezt a csemeget úgy fogadta, hogy több mint egy fél órát töltöttem egy kötömb mögött, ujjal a torkomban. A kalória-tartály ellenére egy hét alatt egy II-III fokozatú gerincitúrát tettek. Az Eiger ellenállt.

A hegymászók másik csoportja - aszkéták - az étkezést a mászástól való banális tartózkodásnak tartja. Az éhezéssel való aszkéta önsanyargatást felkészülésnek tekintik a nagy dolgokra. Eljönnek a hegyekbe kis batyuval, amelyben a hegymászó cókókön kívül egy darab kenyér, szalonna és öt fej hagyma található. A torkosabb aszkéták ehhez még egy kocka lekvárt vagy törökméz is raknak. És ha ez elfogy, szalonnabőrt, zuzmót rágnak, és a csúcson szöggel kaparják ki a konzervből a májpástétom maradványait. A házban és a táborútnál rosszul eltitkolt ösztönükkel követik a kanalunk útját a lábastól a szánkig, és üresjáratban nyelnek. Megkínáljuk őket. - Á, köszönöm, nem szoktam a hegyek közt éhes lenni. No, de ha másképp nem adsz, hát megköstölöm... És mire az ember magához tér, kinyalt edényt és kanalat kap vissza.

A hegymászók harmadik csoportja egyértelműen a mohó mindenevők, az állandó zabálók családjába tartozik (aki mászni akar, ennie kell!). Csorbán kiszállnak az étkezőkocsiból, ahol már Pozsonytól tömték a fejüket, a vasútállomáson rendelnek egy gulyást és sört, fent a Csorba-tónál fél kiló hússalátát és hat kiflit, és útban a Hunfalvi házhoz ötször esznek, a házban pedig négy székelgulyás-konzervet melegítenek meg, amelyet fél kenyérrel megessznek. És este biztatják barátait, hogy menjenek le bevásárolni, mert másként már kedd reggel az éhségtől legyöngülten kell őket levinni.

Egyszer egy hetet töltöttem „állandó zabálók” társaságában a Zöldtavi-házban. Hatan voltunk, és közös bográcsban főztünk. Minden nap más volt a szakács. A túráról való visszaérkezéstől kezdve éjfélig főztünk, hat-tíz bográccsal. Levest, zabpelyhet, ham and eggs-et, pudingot, gulyást, csülköt sprotnival. Mindegy volt nekik, hogy mit raktak eléjük, csak elég legyen belőle, mindig egy teljes, négyliteres bogrács. Képzeld el: öt ember hallgatagon ül az asztalnál, kanállal a kézben, és mindnyájan az ajtót nézik. Az ajtó lassan kinyílik. Vendég lép be. Csalódás. És ez néhányszor ismétlődik. A reflexek helyesen működnek, a hegymászók nem győzik nyelni a nyálukat. És végre itt az ügyeletes, a szakács. Az asztalra teszi a bográcsot, amelyben még bugyborékol a forrástól a sárga, zselatinszerű anyag. Senki sem kérdezi, hogy mi ez. A felkiáltásra: - Aki mérlegel, az nem zabál! - megkezdődik a puding lázas nyeldeclése, amelyet a könyökök csendes harca kísér a bográcsnál elfoglalt helyzetért. A kanalizás és nyelés ritmusa baráttan megegyezik - ha valaki kijön a ritmusból, mindenki leönti magát. Mint kezdő, teljesen gyakorlatlan voltam, kiközösítettek a körből, és mire az első kanál tartalmát fűjtam úgy ahogy elfogadható hőmérsékletre, barátaim már a bogrács fenekét kaparták ki. Hét bogrács üres fenekét láttam, és elvonultam aludni éhesen, akár egy farkas. Hát igen, az élet harc. Aki mérlegel...

Automatizálás

Az étel elkészítése szempontjából a hegymászókat főzőkre és nemfőzőkre oszthatjuk. A nemfőzőket tegyük félre - szárazkoszton élnek, vagy drágán étkeznek a házakban, vagy a főző

barátaiknál élőködnek, akiknek vizet hordanak, elmossák az edényeket, féldeciket és sört fizetnek.

A főzőket tovább oszthatjuk primitívekre és hegyi szakácsokra. A „főző primitív” képes megfőzni egy teát, és megmelegíteni egy konzervet. Ide tartozik a hegymászó nők többsége. Akármilyen briliánsan is főznek otthon a konyhában, a hegyekben egyetlen lábassal, pici vízzel, főzőedények, kések és mindenféle mechanizmusok nélkül többnyire tanácstalanok.

Az igazi hegyi szakács a hegymászó szakosztály kincse. Örül a főzésnek, megvalósítja önmagát, fantáziája, leleményessége, esztétikai érzéke érvényesítésével. Az ő felfogásában a közönséges konzerv igazi zamatot kap, mert magával hord mindenféle keverékeket, fűszereket, és tudja, hogy miből mikor mennyit kell beletenni. Amikor először kimutatkozik a tehetsége, a hegyi szakács megnyeri az útitársak - nemfőzők és primitívek fajába tartozók - rokonszenvét, akik hordják neki a nyersanyagokat, és egy-két hétre szakképzett aranykezekbe adják át. A szakács legnagyobb jutalma az étkezők megelégedettsége, ezért egyetlen kötelességük áldottan viselkedni, és nem fukarkodni a dicsérrel. A hegyi szakács leteszi alkotását az asztalra, a hegymászók nekikezdenek. A szakács feszülten figyeli őket. Megszólal Csaro, akinek hivatása a vélemény-nyilvánítás:

- Zdeno, múltkor, Füreden, a Grandban ugandai gombás rostonsültet rendeltem, körítve írdzsinnel, de fiacskám, az a te magyar gulyásodhoz képest állatkerti takarmány!

Zdeno sugárzik az örömtől, és már törli a fejét, hogy mit fog csinálni vacsorára. Reggel magukkal viszik a Ganek galériájára, szörnyen védelmezni fogják, hogy egy haja szála se görbüljön meg, mert a központi szakács igazán szakosztályi kincs.

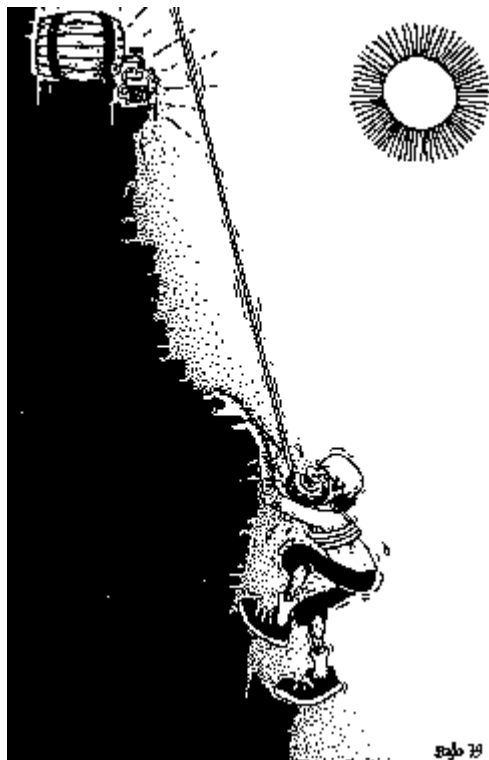
A túrán nem szokás sokat enni - sokat kellene vinni. Kivételek a hosszú túrák, a bivakos túrák, a Tátra gerinctúrái. Itt általános igyekezet könnyűt, de táplálót, koncentrált, dehidrált élelmiszert csomagolni. Emlékszem, amint egy hegymászó csapat a Tátra főgerincére négy rúd magyar szalámit vitt magával az öt-hat napra, mint koncentrált elemózsiát. Pezsgőport ittak rá. A „szamár” harmadik napi adagja után (állítólag legalábbis részben szamárhúsból készül a szalámi) mindketten titokban, egymástól függetlenül a völgybe dobálták a szalámit és a pezsgőport - azóta még csak rá se tudnak nézni a szalámira, a számarra és a pezsgőporra. Más gerinctúrázók meg csokoládéra vették magukat - a lipótószentmiklósi kórházban végezték dupla gyomormosással.

Néhány expedíció után Ivan Fiala a Nanga Parbat csúcs-csoportjának egyik tagja elmondta, hogy ha csak azt a szót hallja, hogy konzerv, vagy meglátja a kirakatban, máris emelkedik a gyomra. Igaz, az expedíció sajátos fejezete a hegyi étkezésnek.

Különleges varázsa van az étkezésnek az extrém bivakban, a térdén való főzés, a trepniben, kötélgyűrűben ülve, különösen, ha a hegymászók egymástól néhány méterre vannak, és egymásnak dobálják az eszközöket, hozzávalókat, vagy kötélen húzzák fel. Ami leesett, az visszavonhatatlanul elveszett. Kanál és kés nélkül még valahogy elvan az ember, de rosszabb, ha teát vagy levest készül főzni, de a falról leesik a vizesüveg, vagy lezúg a főzőpatronja. Az embernek állandóan ellenőriznie kell, hogy mi van a jobb és a bal kezében, a térdén, a fogai közt, a hóna alatt, és milyen következménye volna, ha valamilyen mozdulatot tennie. Elég váratlanul egy hirtelen köhhenés, és az ember főző vagy vacsora nélkül marad.

A hegymászó magas-tátrai túráinak befejezéseként szokásos a tortaorgia az ótátrafüredi cukrászdában. Erre a záró aktusra a hegymászók az egész héten készülnek: - Istenkém, vasárnap, Füreden - hat krémes, négy florida, három sarokház, citromos és eperfagylalt - juj!

Csak a betegek és a nyeszlettek rendelnek tíz tortánál kevesebbet. Néhányan, hogy társaságilag ne szenvedjenek, a tányérra csak két tortát tetetnek, és tizenötöt csomagoltatnak be. A csomagot egy székre helyezik, és feltűnés nélkül kihuzigálják a szeleteket, és kiegészítik vele a tányér soha elfogyni nem akaró tartalmát. Néhányan nagyon disztिंगváltan néznek ki, és egy tortát öt-hatszorra esznek meg, mások úgy fogyasztják: ahány nyelés - annyi torta. Ismerek olyanokat is, akik a társasági üldögélésben nem találják meg a magukét, húsz darabot becsomagoltatnak, elvonulnak az erdőbe, ott a tortákat maguk körül szétrakosgatják a fűbe, és egyiktől a másikig hemperegnek a zavartalan, kéjes testtartásban.

Vonzerő

Erre még öt sör - és viszontlátásra, Tátra.

Valamit az ivásról is kell szólni. A folyadékok bevezetése - a szervezet vízi üzemmódja - a hegyek közt szintén egy tudomány. Két nézettel lehet találkozni. Első: A hegyek közt gyakran kell inni, de kis mennyiséget. Második: Ritkán, de sokat. A tanítóm a harmadikat vallotta: mindig, és sokat. A vérnek nem szabad sűrűsödnie. A kérdésre, hogy mit szabad inni a hegyek közt, a hegymászók megegyezően válaszolnak. - Akármit, csak vizet ne. És igazuk van. A víz a magas hegyekben „üres”, nem tartalmaz ásványi sókat, nem oltja a szomjat, nem adja meg a szervezetnek, ami szükséges. És ezért, az egészség érdekében a hegymászók bort, sört, rumot isznak, mert a szervezetnek meg kell kapnia, ami szükséges. Egészségünkre! Egészségünkre?

Sziléziai ház, szilveszter 1967.

MULATSÁGOS TÖREDÉKEK - EGYÉBKÉNT KOMOLY CIKKEKBŐL

Horrorból a hegyekben sohasem volt hiány. A vasorrú bábák, démonok, óriások és törpék, táltosok, mágusok, sárkányok (háromtól egészen 21 fejűekig), és más hasonló minősítésű bestiák mindig tartósan laktak a hegyekben. De már nincsenek, már végük. A haladás, a tudomány és a civilizáció hegyeinkből örök időkre elűzték őket. Kár.

Mert például a TANAP-nak nem jönne rosszul egy fekete mágus, aki legalább egy pillanatra számárfület varázsolna azoknak, akik a kérések, utasítások ellenére tépkedik a tátrai virágokat, rövidítik az ösvényeket, maguk mögött hagyva hulladékhegyeket, konzervlavinákat. Avagy a törpék élmunkásnője, Hófehérke, aki minden este átsuhanna a völgyeken, hegyeken és csúcsokon, és a szemetet levinné.

Az idők megváltoztak, de a szörnyek megmaradtak. Csak a kinézetük változott. Legalábbis a tátrai házakban a jó hangulat mellett a hegyi történetekben valósággal nyüzsögnek a hóban rejtélyesen végződő nyomokról, rőfögésről, nem emberi éjjeli kiáltásokról szóló mende-mondák, rejtélyes lépésekkel a ház tetején, szörnyű arcokkal az ablakban, zöld szemekkel a sötétben, loccsanással és nyöszörgéssel az éjjeli tengerszemből. Brrrr!!! Bizony, vannak még dolgok és jelenségek az ég és föld között.. Mint például ez...

Nyári alkonyat a Hunfalvi-házban. Az idő romlik, a jeges nyugati szél nagy ködpamacsokat hajt felfelé a völgyben, amelyek nekimennek a Déchy-csúcs falának, majd átrepülnek, és a gerincen átfolynak a Ceska dolinába. Az étterem tele van emberekkel és történetekkel. Egyszer csak szétnyílnak az ajtók:

- Valami mozog a gerincen. De se nem ember, se nem zerge - valamilyen négyzet!

Néhányan, akik tudják, hogy emberen és zergén kívül nehezen mozoghat valami más a meredek, sziklás gerincen, kifutnak a ház elé. A szkeptikusak az asztaluknál maradnak, a teájukat iszogatják, és tettetik, hogy ezen a bolygón nehezen található valami, ami elvonná a figyelmüket ettől az italtól. Kimondtak néhány prognózist, mint például: marslakó, ufo, valamilyen robot, extrém esetben a Trabant magashegyi módosulata. Sőt, egyikük nem zárta ki a lehetőséget, hogy az egy hegymászó iskolát végzett tehén, amely a lengyel vodka és spiritusz csempészésére specializálta magát. De mégsem hagyta ez őket békén, a bepárasodott ablakokon keresztül figyeltek, és végül ők is a ház előtt vették észre magukat. Kint akkora a köd, akár nagymosásnál, és vagy harminc szem fúródik bele. Semmit sem látni. De most kezd felszakadozni. - Ott, ott! - Na, uramisten, ott tényleg valami mocorog. Valamilyen négyzet vagy kocka jön lefelé a gerincen... és... eltűnt a ködben. A gondnok berohan, szétdobálja a limlomot, káromkodik. - Srácok, az előbb még volt egy messzelátóm! Négyzet... fehér, mozgó négyzet... Nem egy hete vagy éve vagyok itt gondnok, és a Csorba-tó és Tengerszem-csúcs közti ösvényen tényleg sok mindent lehet látni, de ilyet...

A köd megint felszakadt. Ott... lefelé a Déchy-csúcs gerincén a Vaha-nyeregbe fehér négyzet ereszkedik, vagy egy méterszer egy méter nagyságú, talán egy kicsit nagyobb. Két lábon. Kezek sehol, fej sehol. Fehér négyzet lábakkal, lábas négyzet. A Vaha-nyeregben. Már volt ott harmónium és koncertezett rajta egy virtuóz. Katonák csapata gyakorlatozás közben eszkimó igluk falvát építette fel. Mint fogadás tárgya lett a nyeregben vadasan elkészítve és elfogyasztva egy mormota. De lábas négyzet még nem volt.

Megint észrevették a nyereg alatti ösvényen. Néhány kíváncsiskodó, aki készült az alaposabb vizsgálatra, visszafordult, és így megspórolta a fáradságot. Utolsó találgatások, feszültség, a négyzet a ház fölött előbukkan a ködből és jó hangosan rájuk köszön.

Megoldódott a rejtély - nem keletkezett legenda. A fehér négyzet egy nagy festővászon, és ember viszi - egy nő. Magyarázatunk után szívélyesen elmosolyodik, és a meglepett gyülekezettől bocsánatot kér a csalódásért, hogy nem a Marsról érkezett. Ő csak egy közönséges földi lény, Lida Hynkova festőművésznő. Akik nem ismerik, csak a fejüket csóválják - egy nő! És egymaga, ilyen gerincen! És ilyen esetlen csomaggal!

Megiszik egy teát, mosolyogva elköszön, és már iparkodik is lefelé szikláról sziklára ugorva. Elsuhan a teherhordók rövidítő ösvényén a vízesésnél, játszva előzi ki a fiatalabbakat, akik egy órával ezelőtt indultak a házból, és eltűnik a gyalogfenyők közt. Csak a fehér vászon bukkán ki időnként a gyalogfenyők tengeréből, mind lejjebb és lejjebb.

Festőművésznő a kötélén, Krasý Slovenska, 1967 július

A beszállás helye a magashegyi mászások során alapjában véve többé-kevésbé ismétlődik. A hegymászó a túrára szikláról, füről, hóról vagy jégről startol. Sokkal tarkább ez a mászóiskolákban. Például csak e cikk szerzőjének a mászóiskolák megtekintésekor mint startoló, elrugaszkodó felületekként szerepeltek: kenu, fa, kaptár, kézikocsi, bicikli, tyúkól, mászópartner feje. No és a Beckó bal kéményének (4. számú túra) beszállása a borozóban kezdődik. Pontosan így.

Fel a Beckóra. A mászás Beckón más sajátossággal is bír, amelyeket hamarabb kell megismerni, mint ahogy bekötözködne az ember: A vállalkozás előtt komoly jellempróba várja az embert. Ezzel történik a természetes kiválasztódás, a konkoly elválasztása a magtól, a sportolók elválasztása a férgesétől. A sziklához ugyanis az éttermen keresztül lehet bejutni. El kell haladni a söntés és borozó bejárata előtt. Elegendő ezen a szelektív berendezésen átvezetni a hegymászó csapatot, és az ember már tisztában van annak erkölcsi színvonalával. És ha a szakosztály eredményesen elmegy a borozó mellett, még nem kell örvendezni, mert egy részük meg visszatérhet, amint szemtől szembe találja magát a beckói sziklával.

A falba nyugodtan beszállhatnak a leglassabb mászók, és a legprecízebb időszámolgotók is, akiket megedzett a gyakori felkészületlen bivak. Ha a túrát nem tudják nappal befejezni, sötétedés után folytathatják - a szikla egyike azon kevés mászóiskolának, amelyek éjszaka ki vannak világítva. Elkerülhetetlenül illedelmesen kell viselkedni, mert a szikla közvetlenül a községben, az említett épületek fölött van, minden szó lehallatszik, de egy erősebb kiáltást kedvező szél esetén még Vágújhelyen is hallani.

A község megértéssel van a hegymászók iránt, sok itt a hegymászó drukker. Ha az embernek nehézségei támadnának a tájékozódással a leírások és vázlatok alapján, elég megkérdezni a vendéglő törzsvendégeit, szívesen útbaigazítják. Nemrég egy nagyszombatit irányítottak „még balra”, és „még balra”, és amikor öt kemény óra után kimászott, fejét csóválva fureszállotta a négyest, kiderült, hogy a két bácsika egy sörbe fogadott, hogy ott azt az aláhajlót át lehet-e mászni, vagy nem.

- És látja, lehetett!

Fizettek egy sört neki is, az elismerés jelképeként az első mászásért. Ha a szikla alatt emberek tömegeit lehet látni, akik különjáratlalt érkeztek, s kezet fognak, és átvágják egymás kezét, hogy hubertusban fogadjanak, akkor világos, hogy a házi vállalkozó fogadásokat köt, hogy ön

le fog-e esni, vagy sem, hova esik, megöli-e magát vagy sem, és ha nem, akkor mi mindenét nyomorítja meg.

Az ember megtudhat néhány helybeli elméletet és módszert a mászásra, de inkább ne próbálja ki, a hiányosságok végzetesek lehetnének. A mászásnak különleges a varázsa, a tátrai mászásokra emlékeztet, és erősítik a várromok, amelyek az ember fölé hajolnak, és az ember szeretné kinyújtani a kezét, és hozzájuk érni.

Hegymászó Beckó, Krasý Slovenska, 1976 április

Magamhoz veszem a hátizsákot, sílécet, jégcsákányt, és lassan emelkedek a téli mesevilágban. Múlik az idő, a kilométerek és az út meredeksége. A költészet és a mese kemény prózává változik - a zsák és a lépések megnehezdedtek a friss, mély hóban. A Rabló-ház szörnyen messze, és szörnyen magasan van. Már torkig tele voltam. Főleg a hátizsákkal. A meredek emelkedésben ledobtam a hóra, ráültem, és elmélkedni kezdtem. Túl sokat foglalkozom vele, hogy milyen nehéz a hátizsák, milyen nehezen lépkedek, hogyan nyom a heveder, hogyan dől félre az egész, és az utolsó erőmből haladok. Valami másra kell gondolnom, valami szépre, kellemesre - és könnyebben megyek felfelé. És így haladtam tovább és feljebb az emlékeimben, gyerekkorom karácsonyaira, élményekre, ajándékokra emlékezve.

Gyönyörűen haladtam. Mintha csak szárnyakat kaptam voltam. Száz, kétszáz, háromszáz lépés megállás nélkül a hóban. Azelőtt legfeljebb ötven. A szabad, terheletlen szellem győzelme. Megálltam elragadtatva az emberi elme nagyságától és erejétől. Megfordultam. Háromszázötven lábnyom füzére tekergett a lejtő felé. A végükön pedig... egy hatalmas hátizsák, amelyet a lélek megkönnyítése során ott felejtettem.

Karácsony a hegyekben, Rohacs, 1974

HEGYMÁSZÓ KARÁCSONYEST

A karácsony estét összekapcsolni egy szép hegymászással valahogy a hegymászók régi vágyaihoz tartozik. Ha minden jól sikerül, a mászás és a karácsony este a házban szebb, ünnepélyesebb, felejthetlenebb.

De a gondnokok a felső tátrai házakban, és a fiúk a hegyi szolgálatnál a hegymászók ilyen természetű vágyaival „meg vannak áldva”, és ha lehet, a hegymászókat mindenképpen megfékezik: lebeszéli őket, kéri, tiltja, eldugja a kötelet, csákányt, hátizsákot, általános lavinaveszélyt hirdetnek ki és megtiltják a ház elhagyását, stb. És ha már semmi sem hat a hegymászókra, „semmi sem szent”, „ma hiányzik az eszük” és beszállnak a falba, akkor a gondnokok és a piros pulóveres férfiak messzelátókkal követik őket, és szurkolnak nekik, hogy minden jól sikerüljön. Csodálkoznak? Talán a gondnokok és a fiúk a hegyiszolgálatától nem akarnak egy nyugodt, boldog karácsony estét a családi és baráti körben, a fűtött házban, vagy otthon? Azt hiszik, hogy valaki karácsony este arra vágyik, hogy derékig gázoljon a friss, lavinaveszélyes hóban, a jeges völgyekben, másszon a falakon, csüngjön a sötétben a meredélyeken, és eressze le a szerencsétleneket a biztonságba? Bizony vannak nyugalmasabb és boldogabb karácsonyok!

Magashegységekben jó néhány karácsony estét már eltöltöttem, és mindegyik gyönyörű volt. De az egyik közülük egy igazi hegymászó este volt. Szívesen gondolkodom rá. Abban az évben nemcsak a karácsony este, hanem az egész karácsony napja érdekes volt. Legalábbis számunkra, hordárok számára: Gyurinak és nekem.

Korán reggel kezdődött, még sötétben, érdekes terepkutatással, és a tátrai fauna tanulmányozásával. A hordárok elsődleges kötelessége - ha ezt este nem tették meg - ellátni a házat vízzel a tóból. Ez ingázást jelentett a vödörrel a ház és a jégbe vágott lék között, egy jó fél órát a fagyos reggelben. Mindent lassítottak és komplikáltak a vakrákok - eléggé csúnya víziállat, de állítólag tisztítja a vizet. Máig sem tudom, hogy vajon ezt a vízi fajtát hivatalosan is így hívják-e, mi csak átvettük, már nem is tudom, hogy kitől, ezt a megnevezést. A vakrákok az egész tóból a léknél gyűltek össze - talán az oxigén csalogatta őket oda. Akárhogy is félrehánytuk őket a víz színéről, és akármilyen ügyesen is vettük a vizet, törvényszerűen bőségesen kerültek a vödörbe is. Türelmesen ki kellett őket szedegetni a hóra. Érdekes volt, hogy amikor kiloccsantottuk őket, azonnal megfordultak a lék felé, és iparkodtak vissza a tóba. Így a számuk sohasem csökkent. Sőt, ellenkezőleg. Gyuri kezdte a kísérleteket: - Világos. Mindig a lyuktól elfelé loccsantjuk ki őket. Lehet, hogy így már tízszer, százszor, ezerszer is dobták ki őket. A generációk során már megtanulták, hogy 180 fokkal meg kell fordulniuk, hogy visszataláljanak a vízbe. A gondnokok és a teherhordók generációja ezzel az állandó mozdulattal feltételes reflexet, sztereotípiát alakított ki náluk. Nem tudom, van-e rá jogom, de elhatároztam, hogy megváltoztatom a természet törvényeit. - Túljárók az eszükön! Nem fogok egész télen mérgeledni miattuk! Ellenkező irányba loccsantjuk ki őket! És így nagy ravaszul ellenkező irányba, a lék felé loccsantottuk ki a vakrákokat. Meg kellett volna fordulniuk 180 fokkal, és elinálni a világ minden tája felé. De egy frászt! Vissza a lék felé söpörtek, megfordulás nélkül, tehát folytatták azt az irányt, amerre a kiloccsantással elindítottuk őket. Számukra ez még egyszerűbb volt, és a lék is közelebb került hozzájuk. Gyuri konstataulta, hogy alábecsültük intelligenciájukat. De meg is makacsolta magát:

- Mégsem vagyunk butábbak, mint ezek a lények!

A vakrákokat vödörben elvittük tíz méterre vagy talán messzebbre is a léktől, ötször-hatszor megpörgettük őket, hogy a vakrákok elszédüljenek, és teljesen elveszítsék a tájékozódási képességüket, majd kiöntöttük őket a hóra. Gyuri visítózta:

- Most legyetek okosak!

Lettek is. Egyenesen a kúthoz iparkodtak. Új elméleteket találtunk ki. A vakrákokat felvittük a dombra, a domb mögé, sőt, a ház mögé. De nem bizonytalankodtak. Körülfutották a házat, és a lehetséges legrövidebb úton, a dombon át a lékhez vonultak.

Vége. Elkecsereztünk. A természet törvényei érintetlenek maradtak. Gyuri végül kijelentette, hogy az egyik vakrákot nyáron magával viszi Jugoszláviába, fehér festékekkel megjelöli, és nem kételkedik benne, hogy a következő karácsonykor a ház mellett, a tónál fogjuk ki.

22-23

A karácsony este másik története a karácsonyi pontyhoz fűződik, amelyet a ház nemzetközi társasága követelt. De a tengerszemekben nem teremnek pontyok, lentől kell felhozni őket. A gondnok este jókedvében volt, és négy pontyot hozatott fel velünk. De nem fagyasztottakat vagy elbódítottakat - élőket. A vendégek a szemüket fogják meresztetni, hogy mivel tudunk szolgálni 2000 méteres magasságban - helikopter nélkül.

Reggel talán másképp beszélt volna, csak hogy még aludt, mi meg időben elindultunk. Sohasem felejttem el azt a tizenegy kiló élő halsúlyt, vödörben, a hátamon. Teljesen átnedvesedve, lelocsolva meg-megálltunk a dermesztő hidegben, és főzőre tettük a vödröket, hogy a pontyok helyett ne gyorsfagyasztott halakat vigyünk fel. Vért izzadva felvonszoltuk a halakat (más tárgyak mellett) a tófal tetejére. Ott a vödör feldőlt, és a két ponty süvített lefelé a lejtőn, és csak egészen lent, a moréna aljában álltak meg. Szaladtam utánuk, miközben válogatottan káromkodtam. Gyuri többször is rám szólt: - Csak illedelmesen, Iván! Karácsony van. Békét a halaknak és az embereknek.

A pontyok ezt is túléltek. Végül fent voltak a házban. Bebizonyosodott, hogy a gondnok az esti utasítása ellenére meg volt győződve, hogy semelyik épelméjű, normális ember nem fog ide élő pontyokat felrángigálni. Ma már én is így gondolom. A gondnok nem volt hajlandó leoltni a halakat - állítólag soha életében még egy légynek sem ártott. Rólunk, hordárokról nem is szólva. Mindketten szánakozók vagyunk. Gyuri a néma arc iránti szeretetből vegetáriánus lett, és a ház felé jövet mindketten személyes kapcsolatot alakítottunk ki a szegény pontyokkal. Megölhetnénk saját kezünkkel egy ismerőst, egy hozzánk közelálló lényt? Ezt a gondnok is elismerte, és azt javasolta, hogy hagyjuk megfagyni a pontyokat a ház előtt, vagy dobjuk őket le a házból a beton lépcsőkre. De végül megegyeztünk, hogy a halaknak szívós a szervezetük, és sokáig szenvednének.

Egy rozsnyói vendég azt ajánlotta, hogy melegítsük fel őket a kemencénél, majd merítsük be őket a jeges vízbe, ami biztosan infarkttussal végződik. De ezt elvettem, mert bizonyára téved, hisz ez a szauna lényege, és a pontyok még egészségesebbek lesznek. Egy prágai hajlandó lett volna a halakat elektromos árammal elbódítani, de az nincs a házban. Egy magyar mérnök javasolta, hogy tegyük a halakat a gázsütőbe, eresszük meg a gázt, de ne gyújtsuk meg, hadd fulladjanak meg. De gáz sincs a házban. Egy krakkói hegymászó javasolta, hogy tegyük őket vödörbe, és szórjunk bele egy „ló-adagnyi” altatót. Végül fél liter

hazai rumért klasszikus módon végzett velük fejszével Erzsike néni Malackából. Amivel a házban lévő összes férfit - a gondnokot és a hordárokat is beleértve - kínos fénybe állította.

No és most a lényegét. Mivel a cím szerint főleg a hegymászó karácsony estről akarok beszélni. Gyuri ebéd után erőnek erejével egy rövidke karácsony esti túrára akart menni. Nekem a reggeli vízhordás, a Tarajkára való lemenetel és a házba való visszajövetel után nem nagyon akaródzott - de Gyurinak igen, mert különben ez számára nem lesz egy karácsony este, mert már évek óta ezt így szokta. Ezt mint ajándékot kéri tőlem, és ha nem megyek, elindul maga. - Azt nem, magad nem. Megyek. Mit nekünk, hisz alkonyatra már újra a házban leszünk, csak épp ide szembe, a Kupolára felszaladunk. A legrövidebb úton. Nemsokára a fal aljában vagyunk, bekötözködünk, nézegetjük a falat. A jobboldali alsó részen megyünk, majd a bemélyedésben - jól be van havazva, egy óra, másfél óra múlva már a csúcson lehetünk. Lefutunk a tarpataki nyeregbe, és hahó - nadrágféken leereszkedünk a völgybe a karácsonyesti asztalhoz.

Jól haladtunk. A hágóvasak gyönyörűen haraptak a meredek hóba, gyorsan szedtük fel a szintet. Csak Gyuri, úgy tűnik, valahogy balra húz. Valahogy túl sokat spekulál, nem hagy beleszólni, és minduntalan mondogatja: - Csak hallgass rám, nyáron ezt már másztam, pontosan a terv szerint megyünk, ismerem, akár a tenyeremet. Én nem voltam olyan biztos. A bemélyedésbe természetesen nem találtunk be, ellenkezőleg, függőleges repedésekbe és kéményekbe szorultunk, alaposan megdolgoztunk. - Gyuri, gyorsan ereszkedjünk le, mert itt fogunk bivakolni - mondom neki - pont most. És úgy is lett. Bivak. Ott ért minket a sötét egy kitett sziklaszószeiken, szélessége éppen a mi két fenekünkre méretezett. Én mérgesen hallgatom.

Gyuri büntudatosan.

Szamar, máskor a tájékozódásban kitűnő.

Bivak. Karácsony este. És lent a házban meleg van, forró káposztaleves gombával és szilvával, ponty, karácsonyfa, forralt bor, lányok, gitár... Némán kikötözködünk. Előttünk a végtelen téli éjszaka. Gyuri valamit kihúz a hátizsákjából: egy főző.

No de ilyet!

Hurrá! És van kávéja meg teája. És tulajdonképpen miért hurcolta magával egy ilyen rövid, délutáni felszaladásra? Egy pléhdoboz tele tortákkal, sonka és... Nem hiszek a saját szememnek. Gyuri a hátizsákjából egy pici, talán harminc centiméteres, műanyag karácsonyfát húz elő, és hülyén mosolyog hozzá. Végül egy üveg pezsgő is előkerül! Kezd már derengeni. Hogy az a... Behunyt szemmel tízig számolok, majd kimondom:

- Békét az embereknek! És neked is Gyuri, mert ha nincs karácsony este, akkor ledoblak.

- Na - kezdte Gyuri - már nyolc éve vadászok egy partnerre, hogy a karácsony estét a falban, a csillagok alatt töltssem. És soha, egyetlenegy szamarat sem találtam. Míg végül te mutatkoztál hajlandónak...

A lehető legkényelmesebben elhelyezkedtünk, és nekifogtunk a karácsony esti vacsorának. A ház elé kijött a gondnok, és a lámpájával integetett. Gyuri csillagszórót gyújt, és kiáltjuk:

- Bivakolunk... Önkéntesen.. Viszontlátásra.

A csillagszóró és a lámpa kialudt, és kitört a boldog karácsony este. Amolyan igazi hegymászó est.

Sziléziai ház, szilveszter, 1975

A HEGYMÁSZÁS - UNIVERZÁLIS SPORT

Hegymászó vagyok, és tanú vagyok rá, hogy a hegymászás univerzális sport; Ezt az állítást alátámasztják a saját tapasztalataim, és a hegymászó barátaim tapasztalatai is. Mielőtt a hegymászáshoz kerültünk, sokan közülünk aktívan tevékenykedtek különböző sportokban. Néhányan megpróbálták a könnyűatlétikát, a kerékpározást, rugby-t, futballt, mások eveztek, síeltek, lovagoltak, sakkoztak, úsztak, és még sok egyebet csináltak. Sokan közülünk bekerültek az élmezőnybe valamelyik sportágban, jelentős versenyeken értek el első, második, harmadik, sőt: hetvenötödik helyet. A sportágaik ifjúsági, junior illetve felnőtt bajnokai lettek. Játszottak, versenyeztek falusi, városi, kerületi, járási, vidéki illetve nemzeti bajnokságokon. Mi minden lehetett volna belőlük! Lehet, hogy megvolt bennünk az ambíció, hogy elérjük a nemzeti, az európai, sőt, talán a világbajnokságot is, de végül mindnyájan a hegymászásnál végeztük. Egy olyan sportnál, amely a sportágak kategóriájában az utolsó helyet foglalja el. Egy tisztán amatőr sportnál, egy sportnál, amely mindegyikünknek a különböző lemondások mellett még egy csomó pénzünkbe is került.

Repülhettünk volna olimpiáról olimpiára, ilyen bajnokságokról olyan bajnokságokra, Rio de Janeiróból Kiskundorozsmán át egészen Bagdadig. Kocsikázhattunk volna az isteni kocsikban, építhettünk volna vikend-kastélyokat, kiáshattunk volna magunknak akadémiai címeket, híresek lehettünk volna, most vigadhatnánk, de mi csak és csak a hegymászásért élünk. Úgy kell nekünk!

De az igazat megvallva senki se bánta meg. Ellenkezőleg! Minél többet másztunk, minél több meredek csúcs volt az életünkben, annál boldogabbak lettünk. Annál inkább tudatosodott bennünk, hogy a hegymászásban sok sportág elemei ötvöződnek egybe, még az eredetieké is, amelyekhez hűtlenek lettünk. Megértettük, hogy a hegymászás alapjában véve a sportok sportja, univerzális sport. Ítélik meg maguk!

Vegyük csak sorra a sportágakat és csak úgy találomra válasszunk ki néhányat közülük. A hegymászás rokonsága a többi sporttal valósággal szembeötlő.

Bob: Két hegymászó kiesik a meredek, havas, jeges kuloárban, és mind nagyobb és nagyobb sebességgel száguldanak lefelé. Az első kormányoz, teker, kikerüli a terepakadályokat, a hátsó elkeseredetten fékez a piklivel. Hát nem ez a kettős bob alapja? És ha sikerül magukkal rántani egy kötélársaságot maguk előtt, négyes bobról beszélhetünk. Sőt! A kuloárok és folyosók tömeges megmászásánál harmincas vagy végül akár ötven személyes bobról is beszélhetünk. Ez már a bobversenyzők közt sem egy megszokott dolog! A különbség csak az, hogy ha a versenyzők a pálya közepén megállnak, szörnyen káromkodnak, hogy elvesztették a versenyt. De ha ez a hegymászóknak sikerül, akkor hálát mondanak az összes hegyi istenségnek, hogy győztek, és örülnek a konyaknak, amelyet majd a házban isznak az újjászületésük megünneplésére.

Box, judo, rugby, birkózás: E sportágak elemeivel a hegymászó a közös étkeztetésnél találkozik a táborban, valamint a szögek, karabinerek, trepnik és kötélgyűrűk szétosztásánál a túra után. A hegymászó időnként „K.O.”-val örvendezteti meg magát, ha a szögek beverésekor a kalapács visszapattan. A hegymászó, amikor kiesik a falból, többször kerülhet kétvállra, sorrendben: a fal alatti sziklákon, a hordágyon, a tönkön, és általában már nem kel fel akkor sem, amikor a bíró tízig számolt, sőt, akár millióig.

Kerékpározás: A kerékpározás a lábakkal a mászás kényes helyein a dramatizálás kedvelt formái közé tartozik. A túra gyakran etapokból áll, a beszállástól a bivakig, a bivaktól a

csúcsig, a csúcstól a sörig, a sörtől a konyakig. Amikor a hegymászó táborban kompót konzervet nyitnak, vagy folyékony szilvát vagy szőlőt tartalmazó edényt, a boly tömegesen ráhajt. A boly alapelve a nehéz túráknál és télen a hó taposásánál is megnyilvánul - az első „húz”, a többiek „utaznak”.

Röplabda: A mászásoknál gyakran bekövetkeznek olyan helyzetek, amikor a hegymászók szögeket, karabinereket, kötélgyűrűket, trepniket, kalapácsot és egyéb lim-lomot dobálnak. Ha az előlászó a másodmászó fejére köveket dobál, a másodmászó haragos tekintetet vet és csúnyákat mond, mert kövel nem tud visszadobni. Ha pedig a hegymászó keresztény, az előlászót kenyérrel kellene megdobnia (ha az őt kövel). Drámaiak a néhány órás kísérletek, hogy a menekülést hozó hurkot rádobják a menekülést nyújtó sziklatömbre. A szerzőnek a Kupola északi falában ez majd három óráig tartott, végül a hurok rendesen „beült”, a szerző az örömtől beszámíthatatlanul ordított - és nyomban lehúzta a kétszáz kilós kötömböt a szakadékba.

Lovaglás: A magasabbrendű szervezetek közül csak a szamarak, öszvérek, lovak és a hegymászók vonszolnak és cipelnek nehéz terheket. De közülük csak a hegymászó teszi ezt önként és ingyen. A lovaktól pedig már nincs messze a lovaglás. A hegymászók a hegyekben gyakran kerülnek nyeregbe. A gerinctúrák során a gerinc éles szakaszát lovacskának hívják, és úgy kell rajta mászni, mintha lovagolnánk - terpeszben. A hegymászó férfiak, a nőktől eltérően, ezt a szórakozást nem túlságosan kedvelik, féltvén jövőendő ivadékaikat.

Vízi szlalom: Ezt a sportot a hegymászó a Csorba-tavon üzi, a tátrai szállodák konyhalányai és felszolgálólányai között, hogy egy időre biztosítsa a kiadós étkezését.

Műkorcsolya: A meredek, havas, jeges kuloárokból történő kiesésnél gyakran szemtanúi lehetünk kitűnő szabadonválasztott gyakorlatoknak - úgy egyéni, mint páros előadásban is. Négyeseres elrugaskodott Rittberger, hármas Salchov, Axel-Paulsen, Flip. A tempó emellett hirtelen gyorsuló, a csúszás egyre jobb és jobb. Be kell vallani, hogy mindezek alatt a hegymászók az elegáns testtartásra nem ügyelnek. Csak a bírók hiányoznak, akik pontoznák a gyakorlat technikai értékét és művészi bemutatását.

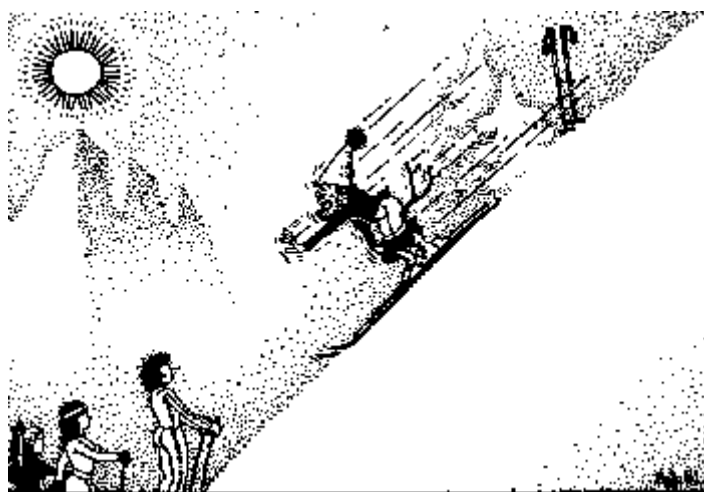
Vitorlázó repülés: Dugóhúzó, hátra, oldalra fordulások, a légi akrobatika különböző elemei, hirtelen ereszkedés, fejjel lefelé repülés, ahogy ezt gyakran látjuk a mászóiskolákban és a magas hegységek közt. De megint csak, ugyanúgy, mint a műkorcsolyázásnál, hiányoznak a szakemberek, akik ezt megfelelően értékelnék. Starthelyként szolgálhat bármely lépés vagy fogás (minél bizonytalanabb, annál hamarabb indulunk). A leszállópálya általában nincs előkészítve, így a szerencsés leszállás ritka, mint a fehér holló.

Könnyűatlétika: Mennyi itt a kapcsolat! Sima és akadályfutás rövid és hosszú távolságokra, távolugrás és hármasugrás - lavina, lezuhanó szikla vagy mászópartner elől, pályaudvaron, vagy autóbusz-állomáson. Mélyugrás - ha egy imaginárius lépésre lépünk. Magasugrás, ha ráülünk a hágóvasra. Rúdugrás - a megfagyott kötél. Kalapácsvetés - ha az egyiket otthon felejtjük, egymásnak kell a kalapácsot dobálnunk. Stb....

Síelés: A síléc felejthetetlen élményeket nyújt a hegy-mászónak. A hegymászó, aki harminc kilós hátizsákkal repeszt lefelé a rövid hegymászó síléceken, ellenállhatatlanul emlékeztet a japán öngyilkos repülőkre - a kamikazékre - a második világháborúból. A nagy csomaggal lesikló hegymászó nem tud befordulni, bekanyarodni, csak abban bízhat, hogy lefékezi vagy megállítja valamilyen hófűvás vagy a gyalogfenyő. Ha a Tátrában kifordult fákat látnak, az azt jelenti, hogy a hegymászó nem talált be semmilyen hófűvásba, vagy gyalogfenyvesbe. Jelentősebb irtásoknál egy egész hegymászó-sielő szakosztály tevékenységéről van szó. Igazán megrázó eset történt a Késmárki háznál, ahol a sűrűn benépesült sílejtő fölött egy magányos hegymászó guggolt. Guggolt, lécekkal a lábán. Egy erősebb szellőkés - és szegény hegymászó megindult lefelé a lejtőn. Megijedt, megmerevedett, fékezni már csak jelentős sebességnél próbálkozott, de a leeresztett nadrágja túl sok mozgást nem engedett. Visszatarthatatlanul száguldott az emberek közé, akik nagy érdeklődéssel figyeltek őt. Társasági rémületében a szerencsétlen inkább a drasztikus fékezést választotta a meztelen testével - majd egy fejessel földet ért a gyalogfenyvesben, a sztriptíz utolsó fázisának bemutatásával.

Mire jó a kötél a sialpinistáknak?

Úszás: A hegymászó úszik a lavinában, ahogy ezt tőle megkövetelik a lavinában való helyes viselkedés szabályai. Szükség lesz majd a hegymászó kézikönyvekben tudatosítani, hogy melyik úszásnem a leggazdaságosabb: a gyors-, a mell-, a pillangó- vagy a hátúszás. És mi legyen a nem úszókkal?

Szánkózás: A szánkózás a hátizsákon vagy fenekén a téli hegymászás legszebb örömei közé tartozik. Mi sem tudtunk ellenállni a Kaukázusban, amikor négyen fenéken leereszkedtünk az Elbruszról, hogy így „olcsón” leereszkedjünk az ezer méterrel lejjebb lévő házhoz. Elsőnek indultam a jeges kuloárban. Gyönyörűen haladtam. Háromszáz méter után hideget éreztem a hátsó felemen, és újabb száz méter után éles fájdalmat. Kiugrottam a kuloárból - négy réteg nadrág átkopva, lyuk, akár a Titanicon. Éles jégkristályok a bőrömben.

A kutya nyakában: a Biblia

- Mi vaaaaan? - Kiáltja szánkózás közben Tóni.

- Semmiii! Menj csak tovább!

Nemsokára ő is kiugrott a kuloárból, és a másik kettőnek jelezte, hogy csak nyugodtan repesszenek tovább. Fokozatosan ők is kiugráltak. És a házban nem volt egyetlen tű és céna sem! Segítségünkre lett egy tekercs alumínium-huzal, amivel kölcsönösen bedrótoztuk a nadrágjainkat. A kaukázusi falvakon történő átvonulásunkkor hátulról felejthetetlen látványt nyújtottunk.

Sakk: A sakkot elsősorban azért említem, mert vannak emberek, akik kételkednek, hogy az ember egyszerre lehet hegymászó, és ugyanakkor sakkozni is képes. Megállapítottuk, hogy a sakk, a hegymászástól eltérően, nagyon veszélyes játék. Két pozsonyi hegymászó egyszer sakktáblát hozott a Tátrába, rossz idő esetére. Az idő rossz volt, a hegymászók reggeltől estig minden nap játszottak. A harmadik este a vesztes szétdobálta a figurákat, a győztes a vesztes homlokához vágta a bástyát, a vesztes a huszárt és két gyalogot, a győztes a királyt, a vesztes az összes maradék figurát, tekintet nélkül színre és értékre. A győztes végül kupánvágta a vesztest a sakktáblával. Végül az egyiket a hegyimentők hozták le, a másik fél évig ideggyógyászatra járt. Hiába, a sakk a hegymászók számára túl veszélyes sport.

Turisztika: A turisztika és a hegymászás tulajdonképpen az érem két oldala. Minden hegymászó tanúsítja, hogy a turisztika a nehezebb és fárasztóbb oldal. Az ember turistáskodva, két lábon jut a fal alá, kifacsarva, elfáradva, majd négykézláb, hegymászósan felüdül, pihen, regenerálódik.

Súlyemelés: A hátizsákok emelése vonaton vagy másutt (egyéni: szakítással, nyomással vagy lökéssel), kötőbök emelése, amelyeket sikerült kiszabadítanunk a falból, ez mind a hegymászó szokásos cselekedetei közé tartozik.

Tovább kereshetnénk és találhatnánk összefüggéseket a hegymászás és a többi sport között, de ez a néhány példa is illusztrálja a hegymászás egyetemességét, és bizonyítja: a hegymászás a sportok sportja.

MOSOLY A KÖTÉLEN - TÖREDÉKEK

Az első mászócsapat szerette a csillagokat, a zivatarokat, a napnyugtát és a napkeltét.

A második csapat modellezett edzés keretében tapasztalatot akart szerezni.

És a harmadikak is váratlanul bivakoltak.

Az első mászócsapatnak valahogy bedöglött a főzője.

A második páros elaludt.

És a harmadikaknak se akaródzott taposni a friss havat.

Az első mászócsapat eltévedt a fal közepén, és a csúcstól és a kigondolt útvonaltól jobbra mászott ki.

A második páros nem talált az útvonalba már a beszállásnál, és túlságosan balra mászott.

És a harmadikok is egy jelentős első mászás szerzői lettek.

Az első a veséjét gyógyíttatta itt.

A második köszvénnnyel és reumával volt itt.

A harmadik is valaha hegymászó volt.

Az első kettes a másfél órás kuloárban nem egészen két perc alatt ereszkedett le.

A második csapat fél perc alatt.

És a harmadikak is lezúgtak a lavinával.

Az elsők visszatértek a beszállástól a házba, mert az egyiküknek fájt a hasa.

A második kötelpáros is meggondolta magát a fal alatt, mert nem a legjobb az időjárás - felhősödik.

A harmadikak is a házban felejtették a kötelet.

A JÓTANÁCS ARANYAT ÉR

A falban lévő hegymászó újonc az alatta lévő hegyi medvére rákiált:

- És most fölöttem egy nehéz rész következik, mit tegyek?

- A nehéz részt nyugodtan hagyd ki - tanácsolja a veterán - és majd fölötte folytasd.

Nyolc nap után lejöttünk a Tátra főgerincéről. Feri beront a házba:

- Gondnok úr! Adjon gyorsan egy tükröt! Hadd lássak egy hét után végre egy intelligens és kedves arcot!

De nem ilyen macskát!
(A hágóvasat nevezik sokan macskának)

CSIGA

Őszi este a mászóiskolában. Milo és Gyuri az utolsó hétvégi túra előtt állnak, a Banya pillére alatt. Töredezett pillér, felül egy masszív, nem túlságosan csábító áthajlással. A fiúkat egy kissé elriasztja. Reggel óta már tényleg elégük van - de aki a Weber északi falára készül, annak nem szabad mérlegelnie.

Gyuri száll be. 88 kilós súlya ellenére gyorsan és ügyesen mászta ki a pillér alsó részét, és belekezdett az áthajlásba. 30 méteres magasságban bevert egy jó szöveget, beleakasztott egy karabinert, abba a kötelet, vagy két méterrel a szög fölé húzódkodott, elérte a nagy fogást - és már repült is vele lefelé. 88 kiló élősúly száguldott pontosan a gravitációs törvények szellemében a föld felé. A kötel szaladt a karabinerben, megfeszült - az 58 kilós Miro pontosan a csiga törvényei szerint repült vele szembe, felfelé a szöghöz. Félúton összeverődtek, elrepültek egymástól, és mindegyikük folytatta az eredeti irányát. Gyuri sűrű bokrok közé esett, és súlyával igyekezett Mirot áthúzni a karabiner szemén. Mindez váratlan volt, és túl gyorsan jött, a fiúk egészen eltájolódtak. Gyuri, aki híres volt arról, hogy lassan esett le neki a tantusz, feltápáskodott a bokrok közül:

- Miro! Tarts! Kiestem!

Miro maga fölé nézett, és ordította:

- Tartlak! Hol vagy?

És igyekezett kivenni a szöveget, amelyen éppen csüngött. Gyuri a bokrok közül bambán nézett az áthajlásban függő Mirora:

- Miro! Te másztál elsőnek?

Bárgyúságok - szavak és tettek - további sorozata után világosság gyúlt fejükben. A helyzetet megoldották, leltárba vették a sebesüléseket, és egy közös közleményt adtak ki a hegymászó nyilvánosság számára:

Tanúsítjuk a csiga törvényének érvényességét a hegyek közt. Bevált!

Gravitációs párbeszéd

- Gyuri...

- Na?

- Leeselek.

- Ahogy akarod...

- Nem akarom, de az sem segít.

- Legalább nem ágyban, párnák közt halsz meg.

- Te, de tényleg...

- Mi tényleg?

- Na leeselek!

- És... és... tulajdonképpen miért...?

- Mert egy mozgó kövön függök, és az ő az... az lejön velem...

- Várj...

- Tarts! Gyuri! Tarts!

- Te... na várj... ne hülyéskedj... itt... pillanat... erre a szögre még rá kell verni... várj még... hogy aztán... na... így... most már lehet...

- Mit?

- Leesni.

- Köszönöm, de már nem kívánom.

- Fúj! Remek! Vagyis kár. Volt egy olyan szép biztosításom.
